

Tilmæli
um serliga skipað miðnám
sum heildartilboð
til ung við serligum tørvi

Handað Mentamálaráðnum og Almennamálaráðnum 30.
januar 2015

INNIHALD

Fororð	3
Arbeðssetningur hjá arbeidsbólkinum	5
1.0 Inngangur	7
2.0 Tilmælini í hövuðsdrögum.....	11
3.0 Törvslýsing.....	12
4.0 Miðnámskúlatilboð	14
4.1 Yvirskipaður bygnaður.....	14
4.2 Serliga Skipað Miðnám- SSM.....	16
4.3 Skúlatíðin og tíðin, skipað við stuðulsfyrirskipanum	17
4.4 Hølisviðurskipti.....	17
4.5 Innihald	18
4.6 Prógv	19
4.7 OCN - Open College Network	19
4.8 Tilmæli um at broyta Rásina	20
5.0 Starvsfólk.....	23
5.1 Krøv til útbúgving	24
5. 2 Sernámsfrøðilig ráðgeving	25
6.0 Bú- og stuðulsfyrirskipanir	27
6.1 Stuðulsfyrirskipanir av týðningi fyri málbólkin til SSM	27
6.2 virkis-, stuðuls- og frítíðartilboð á Trivnaðardeplinum	28
6.3 Bútilboð.....	29
6.4 Nýggj samskipað skúla- og stuðulstilboð í samband við skipan av serligum miðnámi.....	30
7.0 Tilgongdin at stovna og staðseta fleiri skúla-, stuðuls-, frítíðar og bútilboð.....	32
2015:.....	32
2016:.....	33
2017:.....	33
2018:.....	34
8.0 Visitationstilgongd.....	37
9.0 Samskipan.....	40
10.0 Fíggjarviðurskipti hjá næmingunum	41
11.0 Kostnaðarætlan	42
11.1 Kostnaðarætlan í sambandi við stovnsetan av Serliga Skipaðum Miðnámi	42

11.2 Rásin.....	45
11.3 Sernámsfrøðilig samskipan og ráðgeving.....	45
11.4 Kostnaðarættan fyri stuðulsfyriskipanir ísv SSM.....	45
12.0 Uppskot til ábyrgdar- og útreiðslubýtið millum Mentamálaráðið og Almannamálaráðið	48
13.0 Endurskoða lóggávuna og gera uppskot um tillagingar í mun til uppskotið, sum arbeiðsbólkurin kemur við.	49
14.0 Niðurstøða	50
15.0 Tilmæli.....	52
16.0 Keldulisti	54
17.0 Fylgiskjøl	55

FORORÐ

Farið er undir eina tilgongd, har málið er at tryggja øllum ungum í landinum eitt miðnámsskúlatilboð uttan mun til førleikar. Miðnám er í hesum sambandi at skilja sum skúlatilboð til ung eftir loknan fólkaskúla og upp til 25 ára aldur. Miðnám merkir ikki endiliga eitt studentsprógv ella annað prógv í vanligari merking, men ein onnur útbúgving og eitt annað prógv, sum eru lagað eftir einstaka næminginum í møguligum tilknýti til annað virksemi t.d. á arbeiðsmarknaðinum.

Rætturin til útbúgving er staðfestur í ST- sáttmálanum um rættindi hjá teimum, ið bera brek, har § 24 um útbúgving ásetir, at øll hava rætt til skúlatilboð í *vanligu* skúlaskipanini.

Sum støðan er í dag, vanta skúlatilboð til ung við serligum tørvi. Politiska ynski er at bøta um hesi viðurskifti. Í samgonguskjalinum hevur sitandi samgonga staðfest, at hetta arbeiðið skal raðfestast í samgongutíðarskeiðnum. M.a. er ásett í samgonguskjalinum, at: “*víðkað tilboð verða givin ungum við serligum tørvi*”, og í Heildarættan landsstýrisins frá 2013 um Fólkaflýting og Fólkavøkstur er politiskt ynski um, at fleiri tilboð til ung við serligum tørvi verða skipað.

Tá ið talan er um ung við serligum tørvi, er tað umráðandi, at hugsað verður í eini heildarloysn, har tað ymiska virksemið í gerandisdegnum hjá tí unga stuðlar hvørt annað. Í tráð við hesa og meginregluna um sektorábyrgd hevur landsstýrið ásannað, at skal málið røkkast, er neyðugt, at hesi tilboð verða samskipað millum stjórnarráðini, sum hava ábyrgd fyri økinum. Hetta soleiðis, at heildartilboð, í tann mun ynski og tørnur er á tí, verða givin bæði í mun til skúla-, frítíðar- og

búpartin í einum skipaðum samstarvi, har Mentamálaráðið hevur ábyrgdina av skúlapartinum, og Almannamálaráðið hevur ábyrgdina av at veita bú- og frítíðartilboð.

Arbeiðið at skipa fleiri serliga skipað tilboð á miðnámi fyri ung við serligum tørvi er byrjað m.a. við einum serflokki innan autismuøkið í Hoydølum. Somuleiðis er lógarbroyting samtykt fyri gymnasialu miðnámsútbúgvingarnar, sum heimilar hesum serliga skipaðu tilboðunum fyri ung við serligum tørvi. Ætlanin er at gera somu lógarbroytingar á yrkisútbúgvingarøkinum. Í sambandi við hesi tilboð er eisini ætlanin, at hesi verða skipað í samstarvi millum stjórnarráðini, í tann mun tað er neyðugt við samstarvi um skúla-, frítíðar- og búpartin. Hetta er eisini í tráð við *Ta góðu tilgongdina*, sum ávikavist Almannamálaráðið, Mentamálaráðið og Heilsumamálaráðið samstarva um.

Skúla-, frítíðar- og bútilboðið Rásin hevur virkað síðani 2002 eftir sama leisti, sum er avmarkað til 7 pláss 3. hvørt ár. Ynskið hevur tó verið um at víðka um tilboðið, so at fleiri kunnu fáa gagn av tilboðnum, og at møguleiki skal vera fyri at taka næmingar inn hvørt ár. Eisini er ynski um ávikavist at styrkja um skúlapartin og bú- og frítíðarpartin og at kunna skilja hetta meira at, hóast tað tilboðið verður varðveitt sum ein eind. Ætlanini er at skipa heildartilboðini við íblástri frá royndum úr okkara grannalondum.

Ein fortreyt fyri at kunna víðka um virksemið á økinum sum heild og geva tí eitt øðrvísi innihald er neyvari samskipan og samstarv millum ávikavist Mentamálaráðið og Almannamálaráðið. Fyri at hetta skal lata seg gera, má játtan setast av, sum er oyramerkt til skúla-, stuðuls- og bútilboð. Økið má raðfestast við neyðugum tilfeingi t.e. starvsfólkum, hølum, játtan til rakstur o.a.

Sum ein liður í at kunna arbeiða víðari við hesum máli, hava landsstýrisfólkini í Mentamálaráðnum og Almannamálaráðnum, Bjørn Kalsø og Annika Olsen, sett ein arbeidsból til at gera eitt uppskot og fyrireika tilgongdina um at víðka og samskipa skúla- frítíðar- og bútilboð til ung við serligum tørvi, so tilboð verða klár til skúlaársbyrjan í august 2015.

ARBEIÐSSETNINGUR HJÁ ARBEIÐSBÓLKINUM

Við stóði í ST-sáttmálanum um rættindini hjá teimum, sum bera brek, og við íblástri frá donsku STU-skipanini og tí íslensku skipanini, skal arbeðsbólkurin gera ítøkiligt uppskot til víðkan av stuðuls-, bú- og skúlatilboðum til ung við serligum tørvi. Arbeðsbólkurin skal koma við uppskoti og gera eina ítøkiliga lýsing av:

1. Orsøkunum til, at skúla-, bú- og frítíðartilboðini eiga at víðkast, mennast og styrkjast
2. Málbólki fyri tilboðini
3. Tørvinum
4. Visitatiónini
5. Upptøku- og næmingatreytum m.a. tær fíggarligu
6. Yvirskipaða bygnaðinum
7. Innihaldi í ávikavist skúla-, frítíðar- og búpartinum og útgreina, hvussu tilboðini kunnu samskipast, harundir hvussu Rásin skal skipast framyvir.
8. Kostnaðarætlan
9. Uppskoti til ábyrgdar- og útreiðslubýtið millum Mentamálaráðið og Almannamálaráðið
10. Endurskoða lóggávuna og gera uppskot um tillagingar í mun til uppskotið, sum arbeðsbólkurin kemur við.

Arbeðsbólkurin hevði fyrsta fundin 20. august 2014 við landsstýrisfólkunum og skuldi verða liðugur við arbeiðið 19. jan. 2015, sum so varð flutt til 30. jan. 2015. Arbeiðið hevur verið skipað við fundum, arbeiðsdegi, bólkaarbeiði og uppsamling og vitjanum m.a. á Rásini, Skúlanum á Trøðni og Sernámi. Eisini hevur arbeðsbólkurin verið arbeiðs- og kanningarferð í Íslandi og Danmark.

Frágreiðing frá vitjanini uttanlands liggur sum fylgiskjal og er brúkt í tilmælinum sum tílvísingarkelda. Eisini hevur arbeðsbólkurin havt kunnandi fund í januar mánað við MBF og undirliggjandi feløg, avvarðandi fakfeløg og leiðslurnar fyri miðnámsskúlar og Almannaverkið. Endamálið við hesum fundunum hevur verið at fingið viðmerkingar og íblástur frá hesum til arbeiðið at gera tilmæli.

Tey, ið manna arbeiðsbólkin, eru:

Frida Poulsen, fulltrúi, Mentamálaráðið

Doris Bjarkhamar, fulltrúi, Almannamálaráðið

Emmy Joensen, stjóri, Sernám

Elin Debes, fulltrúi, Almannaverkið

Eyðvør Mortensen, fulltrúi, Almannaverkið

Óli Wolles, umsitingarleiðari, Studentaskúlin á Kambsdali

Sonni Óli Djurhuus, leiðari, Rásin

Tóra við Keldu, forkvinna, Meginfelag teirra brekaðu

Frida Poulsen, Mentamálaráðið

Doris Bjarkhamar, Almannamálaráðið

Emmy Joensen, Sernám

Elin Debes, Almannaverkið

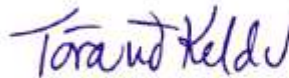
Eyðvør Mortensen, Almannaverkið

Óli Wolles, Studentaskúlin á Kambsdali

Sonni Óli Djurhuus, Rásin

Tóra við Keldu, Meginfelag teirra brekaðu

Tórshavn hin 30. januar 2015

1.0 INNGANGUR

Stórvur er á at geva ungum móguleika at fáa skúlatilboð í Føroyum, og átrokandi er at fáa gjørt nakað við trupulleikan. Tøl frá tørvtólýsingini, sum er gjørd í sambandi við hetta tilmælið, vísa, at tað eru nógv við serligum tørvi í Føroyum í aldrinum 16 – 25 ár, sum ikki hava nakað skipað virksemin í gerandisdegnum í dag¹. Teimum tørvar skúlatilboð saman við stuðuls- og/ella bútilboði. Um onki verður gjørt við avbjóðingina at skipa fleiri samskipað tilboð, hevur hetta uttan iva stórar samfelagsligar og persónligar avleiðingar. Útfrá tølunum í dag verður væntað, at í framtíðini, tá ið stóri tørvurin er nøktur, fara hvørt ár umleið 30 ung at hava tørv á serliga skipaðum tilboðum á miðnámi.

Tørvurin á tilboðum til ung eftir fólkaskúlan hevur javnan verið á breddanum seinastu árin. M.a. skipaði Ráðið fyri brekað fyri fundi á heysti 2014, har tað kom fram, at tørvur veruliga er á slíkum tilboðum í Føroyum. Aðrir felagsskapir, td. Javni hava eisini víst á ein stóran tørv, eins og hesin tørvur eisini var tikin við í skuggafrágreiðingina hjá MBF til ST-nevndina í 2014 viðvíkjandi ST-sáttmála um rættindi teirra, ið bera brek²³.

Nevnast skal tó, at arbeiðið er smátt um smátt farið í gongd, har miðnámsskúlar hava roynt at skapa móguleikar fyri næmingunum, sum tørva stuðul at nema sær miðnám, og nevntast kann eisini t.d. flokkurin innan autismuøkið í Hoydølum.

Fyri Føroyar, eins og tað er fyri lond, ið vit ynskja at samanbera okkum við, er yvirskipaða málið, at øll fáa nýtt sínar gávur og førleikament seg útfrá tí støði, tey eru á. Hetta er neyðugt bæði í mun til, at Føroyar eins og onnur lond hava viðurkent, at fólk við serligum tørvi skulu hava javnbjóðis rættindi eins og onnur, tí at tað er eitt yvirskipað mál, at fleiri føroyingar skulu hava útbúgving, og tí at samfelagið hevur tørv á, at fleiri fólk luttaka á arbeiðsmarknaðinum. Fyri at nærkast hesum yvirskipaða máli, tekur hetta tilmælið støðið í 4 meginreglum, sum mugu havast í huga, tá ið slík heildartilboð verða skipað. Hesar eru: ***Geiraábyrgd, innklusjón, kompensatióin og samskipan.***

¹ Fleiri av hesum hava okkurt stuðuls- og/ella frítíðartilboð frá Almannaherkinum.

² Sí frágreiðing um hoyringina av ST-sáttmálanum um tey, ið bera brek. <http://www.mbf.fo/page.php?id=44&l=fo>

³ Viðmerkingina frá ST nevndini til grein 24, sum kom til Føroya landsstýri. Nevndin hevur ampa av manglandi greiðu á, í hvønn mun næmingar, ið bera brek, kunnu fáa nøktandi stuðul og tilvenjing fyri at lætta um útbúgving teirra, og mismunin í úrsliti hjá næmingum, ið bera brek, og teimum, ið ikki bera brek. Hetta er galdandi í barnaskúla, miðnámi og framhaldsskúla og hægri útbúgving.

Breksáttmálin, sum Føroyar hava tikið undir við og bundið seg til at fylgja, byggir á meginregluna um geiraábyrgd. Meginreglan um geiraábyrgd merkir, at hvør myndugleiki, ið hevur ábyrgd av at veita eina ávísa almenna tænastu ella veiting, hevur ábyrgd at tryggja og fígga, at somu tænastur eisini verða veittar borgarum við serligum avbjóðingum. Í tráð við geiraábyrgdina hevur Almanmálaráðið ábyrgd av at veita og fígga stuðuls-, frítíðar- og bústaðartilboð til ung við serligum tørvi í sambandi við serliga skipað tilboð á miðnámi, og Mentamálaráðið hevur ábyrgd av at veita og fígga skúlatilboð til fólk við serligum avbjóðingum. Hetta endurspeglast í fólkkaskúlalógini, ið staðfestir, at fólkkaskúlin er fyri øll. Lógarbroying innan gymnasíalt miðnám er framd, soleiðis at heimild er at skipa serliga skipað skúlatilboð og aðrar breytir. Hetta eru nýggir møguleikar í Føroyum. Í londunum uttan um okkum er hetta sett í verk, og fáa ung eitt miðnámsskúlatilboð, sum er lagað til einstaklingin. Endaliga prógvið er eisini tillagað, so at tað eisini vísir førleikar og evni, sum geva møguleika at fara víðari í arbeiði ella í viðkomandi útbúgving.

Meginreglan um geiraábyrgd hevur eisini stóran týðning í mun til, at allir borgarar skulu hava somu viðferð, og at allir borgarar hava somu virði, sum aðrir borgarar í landinum. Borgarar, ið hava serligar avbjóðingar, skulu ikki noyðast í serligar fyriskipanir/tænastur, tí at almennu tænasturnar ikki eru atkomuligar. Í hesum liggur eisini hugsanin um innklusjón, ið er ein av meginreglunum undir grein 24 í ST sáttmálanum um rættindi teirra, ið bera brek, um rættin til útbúgving í eini innkluderandi útbúgvingarskipan á øllum stigum og læring fyri lívið.

Innklusjónshugtakið í skúlahøpi snýr seg um tilgongdina at økja luttøkuna hjá næmingum í og minka útihýsing frá undirvísing, mentan og samfelagi í staðbundna skúlanum; at umskipa mentan, politikk og mannagongdir í skúlanum, so tey svara til fjølbroytni næminganna á staðnum, at allir næmingar, ið eru í vanda fyri at verða útihýstir úr felagsskapinum, kunnu vera til staðar, taka lut og fáa frama, ikki bara tey við breki ella tey, ið eru roknað at “hava serligan undirvísingarligan tørv”⁴⁵.

Nógv kjak er um innklusjón, og fleiri allýsingar eru av hugtakinum, men fyri at innklusjón kann vera framd í verki í skúlanum, eru nøkur øki, ið mugu vera nøktað. Hesi eru: at vera fysiskt til staðar í “sínunum” lokala stovni, at vera góðtíkin og viðurkend bæði av starvsfólki og næmingum á stovninum, at taka virknan lut í virkseminum saman við hinum og at hava rúm fyri positivari

---

⁴ Ainscow et al. (2006)

⁵ *Salamancavirflýsingin* frá 1994, ið er helst fyrsta altjóða skjal, ið eggjar til innkluderandi skúla, hevur eisini allýst innklusjón.

sjálfsmenning (fakliga, sosialt og viðvirkjandi persónsmensku)⁶. Í mun til integratió, sum meira snýr seg um at vera til staðar fysiskt saman við øðrum, so snýr innklusjón seg eisini um at vera góðtíkin, viðurkend, at vera virkin og kunna mennast á staðnum.

At røkka hesum málum til fulnar fyri øll er ivaleyst ómøguligt, men miðað eigur at vera eftir at arbeiða miðvíst við innklusjónshugtakinum, so tað ber so langt fram á leið sum møgulig. Í hesi allýsing liggur, at ikki er nóg mikið bert at vera integrerað og vera tilstaðar, men eisini at vera virdur og eiga virknan leiklut í felagsskapinum. Hetta setir stór krøv til okkara skipan – m.a. at hugsa miðnám øðrvísi og at hugsa innklusjón í øllum gerandisdegi hjá tí unga, so hugtakið fær eitt veruligt innihald fyri tann við serligum tørvi.

Í okkara grannalondum er ymiskt, hvussu mann hevur íverksett innklusjónshugtakið á miðnámsskúlaøkinum. Í Danmark hevur mann m.a. eina serstaka STU lóg⁷ fyri serliga skipaða útbúgving, sum eru serskild frá vanligu miðnámsskúlum, meðan mann í Íslandi ikki hevur nakran serskúla á miðnámsøkinum, men allir næmingar ganga á serbreytum og serskildum tilboðum, sum eru staðsett á vanligu miðnámsskúlunum. Tað, sum tó er felags fyri bæði ta íslendsku og donsku skipanina, er, at støðið verður tikið í førleikunum og evnunum hjá tí einstaka, og bæði undirvísingargongdin og stuðulsskipanin uttanfyri skúlan verður tillagað eftir hesum.

Tískil er tað eisini umráðandi, at myndugleikin, sum hevur ábyrgd av at veita og fígga tæna, eisini tryggjar, at næmingurin, sum hevur serligu avbjóðingina, fær í boði tæna og veitingar, sum hava til endamáls at tryggja og stuðla undir, at viðkomandi kann ganga í skúla á jøvnum føti við onnur ung. Í hesum sambandi er grundreglan um kompensatió umráðandi, tí kompensatióin er ein liður í at veita fólki við serligum avbjóðingum javnlíkar móguleikar.

Í mun til **kompensatióina** eigur altíð í fyrstu atløgu at verið hugt at, hvat borgarin megnar sjálvur, og miðast skal altíð eftir at vera so tætt at tí vanliga sum møguligt. Neyðug atlit skulu takast at, at kompensatióin ikki verður ov lítil ella ov stór, men at hon hevur fyri eyga at javnstilla tann við serligum tørvi við onnur. Hugsanin við kompensatió er ikki at veita sersømdir ella framíhjárættindi, men at javnstilla fólki við serligum tørvi við onnur. Sum dømi kann nevast, at miðnámsskúlanæmingur, sum verður mettur at tørva 5 tímar um vikuna í stuðli, men annars megnar

---

⁶ Farrell (2002)

⁷ STU. Særlig Tilrettelagt Uddannelse. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=158171>

skúlagongdina, ekki fær onnur stuðulstilboð, sum ekki er tørvur á. Hinvegin hefur tað eisini stóran týdning, at næmingur, ið tørvar nógvan stuðul bæði innanvert skúlaskipanina og eftir skúlatíð, fyri at megna skúlagongdina fær neyðugu kompensatiónum.

Arbeiðsbólkurin hefur lagt stóra áherðslu á, at tilboðini og inntrivini vera samskipað. Serliga fyri henda málbólk hefur tað stóran týdning, at samanhangur er millum skúla-, frítíðar-, stuðuls- og bútilboð. Tilboðini mugu samskipast soleiðis, at tey inntrivini, sum verða gjørd fyri at kompensera fyri tann serliga tørv, hanga saman, stuðla hvørt annað og mynda eina heild í gerandisdegnum hjá tí unga. At samskipan er neyðug, vísa m.a. royndir frá t.d. serflokki innan autismuøkið, har mann hefur gjørt royndir at samskipa stuðuls- og skúlapartin. Ávegis eftirmeting er gjørd viðvíkjandi hesum serflokki, og vísir hon á ein tørv at samskipa tilboðini betur. Eisini vísa royndirnar frá Rásini, at hetta tilboðið riggar væl, og er eftirspurningur javnan um at víðka um hetta tilboð, sum er samskipað av einum myndugleika. Hetta lögdu danir eisini stóran dent á undir vitjanini hjá arbeiðsbólkinum í Jyllandi.

Tá ið talan er um at *samskipa* tilboðini og at røkka øllum, er visitatiónstilgongdin ógvuliga týdningarmikil, soleiðis at mann fær víst á tað rætta tilboðið til tann einstaka. Tað hefur týdning, at atlit vera tikin at *geiraábyrgdini* millum ráðini, soleiðis at ráðini ábyrgdast fyri teirra ábyrgdarøki, tvs. at skúlaparturin er ábyrgdin hjá Mentamálaráðnum, meðan tað, ið er uttanfyri skúlatíðina, er ábyrgdin hjá Almannamálaráðnum.

Krumtappurin undir einari góðari skipan á miðnámsskúlaøkinum fyri ung við serligum tørv er ein breitt samansettur og førleikamentur starvsfólkahópur. Tá ið miðað verður eftir serligum undirvísingartilboðum til henda málbólk í samstarvi við stuðuls- og/ella bútilboð, so má starvsfólkahópurin eisini hugsast í einum breiðum høpi.

2.0 TILMÆLINI Í HØVUÐSDRØGUM

Í tráð við høvuðsyvirskriftirnar frá meginreglunum mælir arbeðsbólkurin til hetta:

1. Innkluderandi miðnámsskúlastkipan fyri ung við serligum tørvi
2. Skipa *Serliga skipað miðnám*⁸ annaðhvørt sum serbreyt ella serflokkur við eini tilgongd, har eitt ella tvey nýggj tilboð vera sett á stovn á hvørjum ári alt eftir tørvi
3. Skúlatíðin er frá 8 – 13. Skipað undirvísing í skúlanum í lestrarfríðøgum o.t.
4. Stuðulsfyriskipanir í frítíðum, ferium o.ø. fríðøgum
5. SSM skal skipast sum eitt samskipað tilboð við móguleika fyri 4 árum
6. Meginreglan er, at skúlabyrjan er við skúlaársbyrjan t.e. miðjan august, men móguleiki fyri at byrja seinni í skúlaárinum
7. Næmingurin skal fáa prógv, sum er grundað á OCN-skipan og sum vísir, hvørjar førleikar viðkomandi hevur.
8. Rásin hoyrir undir eitt ráð. Skúlaparturin fær við tíðini størri samstarv við SSM í økinum t.d. miðnámsskúlar í Klaksvík og á Kambsdali. Skipað sum eitt tvey ára skeið. Tekur næmingar inn á hvørjum ári. Tá ið Rásin er vorðin partur av SSM, kann búparturin gerast partur av Almannaeverkinum.
9. SSM verður samskipað við stuðulsfyriskipanir og evt. bútilboð aftaná skúlatíð eftir mettum tørvi. Leisturin kann vera at skipa skúlatilboð og stuðulstilboð, skúla-, stuðuls- og frítíðartilboð ella skúla-, stuðuls-, frítíðar- og bútilboð ella skúla- og næmingaheim.
10. Virkisætlan, sum Almannaeverkið ger og læruætlan, sum skúlin ger, skulu hanga saman.
11. Fjølbroyttur starvsfólkahópur við ymiskum førleikum, sum arbeðir í toymi á SSM við toymisleiðara, sum virkar sum deildarleiðari fyri SSM.
12. Førleikamenna starvsfólkahópin so hvørt, sum tilboð verða stovnað, fyri at tryggja dygd og innihald. Møguliga skipað útbúgving/eftirútbúgving innan sernámsfrøði á Námsvísindadeildini á Fróðskaparsetri Føroya.
13. Sernám, sum er miðstøð fyri sernámsfrøðiligari ráðgeving til fólkaskúlan, stendur fyri samskipan og at veita sernámsfrøðiliga ráðgeving. Miðnámsskúlaøkið á Sernámi má raðfestast og fíggarlig orka setast av til hetta arbeðið. Tryggjað má vera áhaldandi og skipað samstarv. Samskipari og mennari av skipanini verður staðsettur á Sernámi.

⁸ Heitið SSM verður nýtt hereftir í tilmælinum, tá ið sipað verður til Serliga Skipað Miðnám.

14. Samlað og felags visitatión umboðandi skúlan, næmingurin kemur frá, miðnámsskúla, Almannaverkið og Sernám.
15. Vanligan lestrarstuðul (ÛS)⁹ og møguligt ískoyti frá Almannaverkinum sambært almannalóggávu.
16. Mentamálaráðið tekur sær av skúlapartinum og Almannamálaráðið av tí, sum eruttanfyri skúlan.
17. Samanlagt skulu 120 skúlatilboð skipast í tíðarskeiðnum 2015-2018. Í Tórshavn verða 48 næmingar, á Kambsdali 24 næmingar, í Norðoyggjum 24 næmingar, í Suðuroy 12 næmingar og Rásin kemur at hava 14 næmingar.
18. Til hesi tilboð verða skipað mentortoymi, frítíðartilboð, frítíðarklubbttilboð og í einavmarkaðan mun bústaðartilboð.
19. Lógarbroyting gerast í løgtingslóg nr. 67 frá 2. mai 2003 um skúlatilboð til ung við breki, sum broytt við løgtingslóg nr. 115 frá 18. desember 2008. Broysingar gerast í løgtingslógunum um SIT- og FHS. Uppskotini eru farin til hoyringar.

3.0 TØRVSLÝSING

Fyri at lýsa og staðfesta tørvin og kunna gera tilmælið um staðseting av tilboðum er neyðugt við neyvari tørvslýsing, og hava Almannaverkið og Sernám í felag greinað og lýst tørvin á tilboðum útfrá tí vitan, tey hava um hesar borgarar. Hetta skuldi gjørt tørvsmetingina rættiliga neyva, við tað, at tað ikki eru tey somu, sum eru í báðum skipanum. Tó skulu tølini vera tikin við ávísum fyrivarni, tí vit hava ikki nágreinilig hagtøl yvir brekøkið¹⁰.

Tørvsmetingin er gjørd út frá, at málbólkurin er ung við serligum avbjóðingum, ið tarnar teimum í at gjøgnumføra eitt miðnámsskúlatilboð undir vanligum treytum við avmarkaðum sernámsfrøðiligum stuðli. Hetta merkir, at eru ung fólk, sum hava tørv á eitt nú 5 stuðulstímum um vikuna, men annars megna eina vanliga skúlagongd undir vanligum treytum, so eru hesi ikki fevnd av skipanini, sum bólkurin mælir til at stovnseta. Til henda tørv er t.d. kunngerðin um

---

⁹ Møguliga eigur lestrarstuðulslógin at broytast.

¹⁰ Sí frágreiðing um hoyringina av ST-sáttmálanum um tey, ið bera brek. <http://www.mbf.fo/page.php?id=44&l=fo>

sernámsfrøðiligan¹¹ stuðul ætlað. Málbólkurin, sum hetta tilmælið snýr seg um, eru teir næmingar, sum hava tørv á einum meira serliga skipaðum skúlatilboði eftir lokið fólkaskúlaskeið.

Vit hava ongi neyv hagtøl, sum vísa tørvin, men mett verður, at umleið 3-4% av einum miðalárgangi á 700 ung hava serligan tørv, sum ger tey skikkað at taka serliga skipað miðnám. Hetta svarar til áleið 25-30 ung, sum kunnu hugsast at hava tørv á serliga skipaðum tilboðum. Tó vita vit, vísandi til at slík tilboð hava verið avmarkað í Føroyum áður, at tørvurin er størri enn hetta talið.

Tørvsmeting, sum Almannaverkið og Sernám hava gjørt av borgarum í aldrinum 16 til 25 ár, vísir, at 103 ung fólk ikki hava eitt skipað skúlatilboð. Nógva hava tó stuðulsfyriskipan ella tilboð um luttøku í frítíðarklubbi í Trivnaðardeplinum í Almannaverkinum, ella eru í arbeiðsroynd, játtað eftir lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk av Almannaverkinum.

Størsti einstaki bólkurin eru ung við menningartarni, tils. 48 fólk. Av hesum bógva 30 í Streymoynni og 12 í Eysturoynni.

Næststørsti bólkurin eru ung innan autismuøkið, tils. 33 fólk. Av hesum bógva 21 í Streymoynni og 5 í Eysturoynni.

Tørvurin á tilboðum er sostatt størst í Streymoynni, har samlaða talið er 57 borgarar, og í Eysturoynni, har samlaða talið er 28 borgarar. Í Norðoyggjum er talið 12, harav 5 við autismu, í Vágum 4, í Sandoynni 1 og í Suðuroynni 1.

Bólkurin av teimum, sum eru farin upp um fólkaskúlaaldur, t.e. ung fólk í aldrinum 17 – 25 ár, telur 64 persónar, harav 21 eru 17 ár.

42 persónar eru 16 ár og kunnu tí væntast at fara úr fólkaskúlanum í 2015.

35 persónar eru 15 ár og kunnu tí væntast at fara úr fólkaskúlanum í 2016.

---

¹¹Kunngerð nr. 9 frá 22. juni 2000 um sernámsfrøðiligan stuðul til næmingar við likamligum ella sálarligum breki, sum broytt við kunngerð nr. 28 frá 6. mars 2001. <http://www.logir.fo/foldb/kunfo/2000/0000094.htm>

Niðurstøða: Tørvslýsingin staðfestir, at tað er stórir tørvur á tílíkum tilboðum, men at hann er óvanliga stórir nú, tí avmarkað tilboð hava verið. Roknað verður við, at árliga fara umleið 25-30 ung frammyvir at hava tørv á serliga skipaðum tilboðum. Tørvslýsingin vísir, at størsti tørvurin er í Suðursteymoy og Eysturoy. Eisini kann væntast ein øktur tørvur í Norðoyggjum komandi árin.

Tilmæli: Útfrá tørvslýsingini verður mælt til, at tilboð til henda málbólk vera raðfest komandi ár at vera staðsett í Streymoy og Eysturoy. Slík tilboð eiga eisini komandi árin at vera raðfest í Norðoyggjum. Raðfestast eiga eisini slík tilboð í Suðuroy¹².

4.0 MIÐNÁMSSKÚLATILBOÐ

4.1 YVIRSKIPADUR BYGNAÐUR

Við støði í meginreglunum um innklusjón og kompensatióin verður mælt til at stovnseta eitt *Serliga skipað miðnám*, SSM¹³, sum í mestan mun verður staðsett á vanligu miðnámsskúlunum. Sambært § 24 í ST-sáttmálanum um rættindi fyri einstaklingar, ið bera brek, hava fólk við breki rætt til javnbjóðis møguleikar í eini innkluderandi útbúgvingarskipan á øllum stigum - og læring fyri lívið. Henda grundhugsan verður umrødd í arbeiðssetninginum hjá nevndini, og nevnt verður eisini, at skúlatilboðini í mest møguligan mun verða staðsett á miðnámsskúlum.

SSM fevnir um undirvísing á *serbreyt*, sum ikki miðar eftir vanligum miðnámsprógvi, ella um undirvísing í *serflokk*, ið kann miða eftir vanligum prógvi, men har næmingarnir, fyri at kunna fáa hóskað undirvísing, mugu fáa undirvísing í minni bólki, har serlig atlit verða tikin at teirra breki. Flokkurin innan autismuøkið í Hoydølum er eitt dømi um ein serflokk.

Serbreyt er ein nýggj breyt afturat teimum vanligu miðnámsskúlabreytunum. Serbreyt er eyðkend av, at hon ikki hevur vanligu upptøkukrøvini og ikki miðar eftir vanligu próvnum. Undirvísingin byggir á námsætlan, sum er gjørd til einstaka næmingin, og sum leggur dent á at duga at klára seg í dagliga lívinum, at læra okkurt bókmentligt ella listarligt, teldunýtslu, handaligt arbeiði, eitt nú at

¹² Nærri lýst í kap. 4.

¹³ Heitið SSM verður nýtt í tilmælinum og er ein stytting fyri *Serliga Skipað Miðnám*.

hjálp til í køki ella at arbeiða í handli. Fyri at tryggja miðvíst arbeiði og innihald verður í størst móguligan mun miðað eftir OCN¹⁴ ella líknandi prógvi.

Miðnámsskúlastipanin er í dag býtt upp í seks breytir. Afturat vanligu breytunum skulu flestu – ella allir - miðnámsskúlar í Føroyum hava eina upp til 4 ára serbreyt, har næmingar í miðnámsskúlaaldri t.e. 16-25 ár, koma.

Eftir hagtølum og landafrøði skulu miðnámsskúlatilboð til næmingar við serligum tørvi verða staðsett í Streymoy, í Eysturoy, í Norðoyggjum, og um tørvur er á tí, eisini í Suðuroy. Miðnámsskúlaøkini eru Klaksvík, Kambsdalur, Marknagil¹⁵ og Suðuroy. Á hvørjari av hesum miðnámseindum eiga *SSM* at verða stovnað. Samstarv skal verða ímillum hesi øki sínámillum og við Rásina alt eftir tørvi, sum við tíðini fær størri tilknýti til miðnámsskúlar í økinum.

Myndilin niðanfyri lýsir bygnaðin, sum arbeiðsbólkurin mælir til. Eftir fólkhaskúla kunnu næmingarnir velja at fara beinleiðis á *SSM* ella á Rásina. Eisini eru aðrir móguleikar t.d. eru fyrireikingartilboð stovnsett.

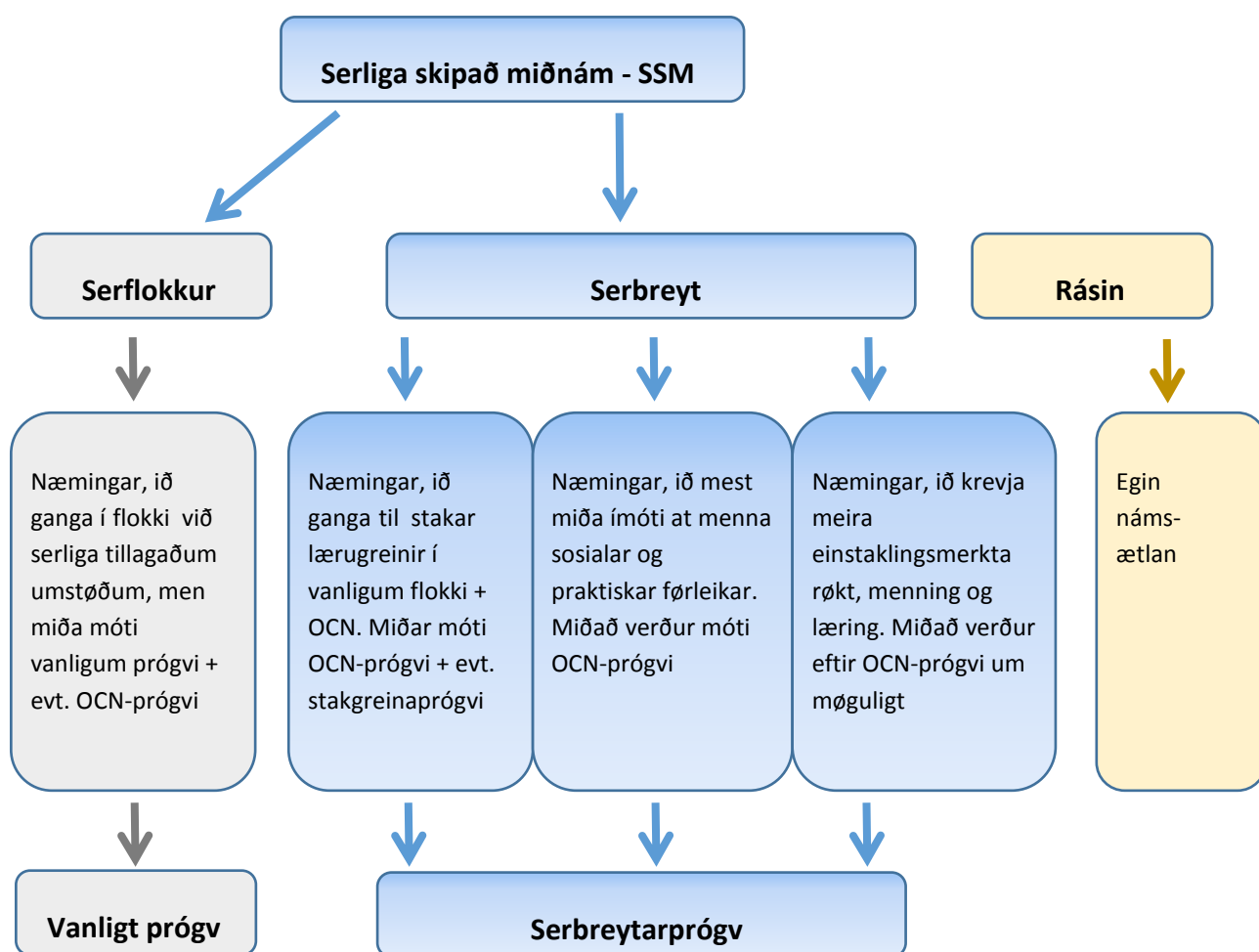
---

¹⁴ OCN stendur fyri Open Network College. Sí s. 15.

¹⁵ Arbeiðsbólkurin brúkar heitið Marknagil, sum miðnámsskúlatilboðið í Tórshavn. Hóast miðnámsskúlarnir enn ikki eru savnaðir á einum staði, so hava vit valt at siga Marknagil, sum eftir ætlan verður liðugur í 2016. Mælt verður til, at *SSM* á Marknagili verður fyribils virkin á einum av núverandi eindum.

4.2 SERLIGA SKIPAÐ MIÐNÁM- SSM

Skotið verður upp at skipa bygnaðin fyri serliga skipað miðnám (SSM) fyri ung við serligum tørvi soleiðis, at ein nýggj breyt, *serbreyt*, kemur afturat verandi breytum, og møguleiki verður fyri *serflokkum*. Á SSM er møguleiki fyri at miða eftir heilum ella lutvís vanligum prógvi, meðan aðrir næmingar miða eftir einum øðrum prógvi.

Næmingar við serligum tørvi eru ymiskir, og tá miðnámsskúlarnir fara at hava SSM, er møguligt, at nakrir næmingar við serligum tørvi fara beinleiðis úr fólkháskúla inn á miðnámsskúla á serbreyt og kunnu har hava møguleika at fara inn í vanligar flokkar í einstøkum lærugreinum við hóskaðri stuðli – alt eftir støði og førleika. Eisini verður møguleiki at skipa serflokkar, sum miða eftir vanligum prógvi við serliga skipaðum kringumstøðum, m.a. við møguleika fyri at taka miðnám yvir longri tíð, t.d. 4 ár.

4.3 SKÚLATÍÐIN OG TÍÐIN, SKIPAÐ VIÐ STUÐULSFYRISKIPANUM

Mett verður, at skúlatíðin í SSM skipanini verður frá 8 – 13, og tað, sum fevnir um stuðulsfyriskipanir fyriskipað av Almannaverkinum, fevnir um tíðina aftaná kl. 13. Mælt verður til, at skúlatíðin á serbreyt heldur fram, tá aðrir næmingar hava lesifrí, og í serflokki verður skúlatíðin skipað øðrvísi hetta tíðarskeiðið tá ið lesifrí o.a. er. Tørvur er tá á, at næmingarnir eru í skúlanum saman við toyminum, sum er um SSM. Mælt verður eisini til, at stuðulsfyriskipanin heldur fram í ferium. Tætt samstarv má vera millum ymsu fyriskipanirnar.

4.4 HØLISVIÐURSKIFTI

Serliga skipað miðnám krevur eyðvitað egið høli, har serbreytin og/ella serflokkar kunnu halda til. Tað er alneyðugt, at hóskaði høli verða tøk og gjørd til endamálið á teim miðnámsskúlunum, har mælt verður til, at SSM verða staðsett. Sum er, er gongd á bygging og útbygging, og verður mælt til, at hædd verður tikin fyri tørvinum á hølum, sum eru gjørd til endamálið á Marknagilsdeplinum, á Kambsdali og á Tekniska skúla í Klaksvík.

Eins og SSM skipanin skal hugsast øðrvísi enn vanligt miðnám, so er eisini alneyðugt, at hædd verður tikin fyri, at hølini, har hesi tilboð skulu hýsast, eisini mugu hugsast øðrvísi enn “vanlig” flokshøli á miðnámsskúlunum. Hølini mugu innrættast til endamálið, og hevur tað týdning, at fleiri smærri høli eru, har undirvísingin kann fara fram í smærri bólkum, og at einstakur næmingur kann fara í egin høli, um tørvur er á tí. Eisini hevur tað týdning, at hølini eru eitt sindur vard í mun til fjøldina í skúlunum, samstundis sum hølini skulu liggja tætt upp at felagsøkjunum í skúlanum fyri at betra um innklusjónsmøguleikarnar. Tað merkir, at næmingarnir skulu kunna vera fyri seg sjálfvan eftir tørvi, og samstundis eftir førimuni lættliga kunna vera saman við øðrum og vera við í felagsskapinum.

Hetta hevur við sær, at høli eiga at vera sett av beinanvegin í teimum útbyggingum, sum nú eru í gongd á Kambsdali, á Tekniska skúla í Klaksvík og í Marknagilsdeplinum. Alneyðugt er, at hædd verður tikin fyri, at hóskaði høli vera tøk og gjørd til endamálið, so hvørt sum SSM byrja komandi árin. Hædd má takast fyri hesum í verandi og komandi byggiaðlanum.

4.5 INNIHALD

SSM má vera sera breitt, so tað kann taka allar næmingar uttan mun til førleikar. Fyri summar næmingar er talan um at byggja víðari á bókligan førleika, og fyri aðrar at fyrireika til handaligt arbeiði. Uppaftur aðrir næmingarnar hava t.d. stórar avbjóðingar at menna sosialar førleikar og samskiftisførleikar. Í stuttum má undirvísingin lagast einstaka næminginum.

Hetta setur eisini onnur og stór krøv til fólkaskúlan, har næmingarnar hava gingið. Umráðandi er, at fólkaskúlin ger eina neyva lýsing av øllum førleikum, móguleikum og avbjóðingum hjá næminginum. Hetta má vera so ítøkiligt, at miðnámsskúlin veit, hvussu næmingurin, sum byrjar á miðnámi, er fyri sum heilt menniskja, og út frá hesum kann gera ítøkiligar einstaklingsætlan. Førleikastova skúlans og Sernám samstarva eftir tørvi um hesa lýsing.

Við støði í hesi frágreiðing, øðrum tøkum upplýsingum og eygleiðing av førleikunum hjá einstaka næminginum má gerast ein persónlig námsætlan, ið leggur dent á at røkja og menna teir førleikar, ið næmingurin hevur við sær. Har afturat er umráðandi at menna nýggjar førleikar eftir evnum og áhuga næmingsins.

Miðnámsskúlin skal á hvørjum ári gera eina heildarmeting av einstaka næminginum og eina menningarætlan fyri komandi árið og hvørt menningarátak. Serbreytin hevur sín egna profil, sum merkir, at hann er lagaður eftir einstaka næminginum. Regluligt samskifti við heim og stuðulsfyriskipanir er sjálvsagt alneyðugt fyri at menna heildina í tilboðnum.

Serbreytin eigur at kunna víðkast til 4 ár, har summir næmingar fyrsta árið brúka part av tíðini til at menna sosialar og persónligar førleikar eftir OCN-skipanini – tað er við denti á sína egnu sjálvsfatan og samspælið við umhvørvið og samfelagið sum heild. Í øðrum førum kann vera gagnligt at hava 4 ára skúlagongd, ið kann vera meira vinnurættað fyri at styrkja um móguleikarnar at koma út á arbeiðsmarknaðin eftir lokna skúlagongd.

Royndir í grannalondum okkara hava víst, at tað í fleiri førum ikki er neyðugt at bólka næmingar eftir diagnosu, men heldur eftir námsfrøðiliga tørvinum og virkisførleikanum. Hóast næmingar hava ávísa diagnosu, eru teir so ymiskir sum menniskju, at vit mugu ikki lata diagnosuna geva okkum eina stereotypa fatan av næminginum, men heldur síggja hann sum tann einstakling, hann er. Tað merkir, at t.d. næmingar innan autismuøkið kunnu vera í lítlum flokki/bólki saman við næmingum við aðrari diagnosu t.d. ADHD, tí tey hava gagn av somu sernámsfrøði við skipaðum og

forútsigiligum viðurskiftum. Á teimum skólum vit vitjaðu, bæði í Íslandi og í Danmark, lögdu tey dent á góðar royndir við hesum.

4.6 PRÓGV

Tað hevur stóran týdning, at skúlagongdin hjá næmingunum hevur eitt veruligt innihald og er førleikamennandi og gevandi, og talan ikki einans verður um uppihald - ella innklusjón uttan innihald. Tískil verður mælt til, at hvør einstakur næmingur fær prógv, sum sigur, hvørjar førleikar hann hevur. Hetta prógv skal, har tað ber til, vera grundað á OCN-skipanina, sum er ein viðurkend skipan. Talan kann vera um fakligar-, verkligar- og aðrar førleikar, sum kann vera við til at tryggja, at næmingurin fær møguleika at gerast so sjálvstøðugur sum gjørligt eftir lokna útbúgving. Næmingar, ið megna at taka einstakar lærugreinir á vanligum miðnámsstigi, fáa sjálvsagt prógv fyri hetta sambært galdandi reglum, t.d. sum stakgreinaprógv.

4.7 OCN - OPEN COLLEGE NETWORK

Arbeidsbólkurin hevur kannað, hvussu gjørt verður aðrastaðni við tey, sum ikki megna at fáa eitt vanligt prógv. Her tykist OCN-skipanin¹⁶, sum m.a. verður brúkt í summum skólum í Danmark, at vera eitt sera gott boð.

OCN (Open College Network)¹⁷ skipanin byggir upprunaliga á at útbúgva fólk til praktiskt arbeiði, har alt virksema kann greinast í ymisk førleikastig, sum skulu eftirmetast, og so hvørt geva møguleika at fara víðari. Fyrsta stigi er grundleggjandi kunnleiki, annað stigi er førleikin at loysa eina uppgávu, og triðja stigi er førleikin at loysa eina uppgávu sjálvstøðugt og eftirmeta.

Grundhugsanin við OCN-skipanini er at kunna skjalprógva allar førleikar, sama um teir eru fingnir innanfyri ella uttanfyri skúlagátt. Skipanin kann skjalprógva førleikar á øllum stigum og verður viðurkend bæði í vinnulívi og á útbúgvingarøkinum. Í Bretland viðurkenna enntá universitet OCN-stig sum upptøkugrundarlag. OCN skipanin hevur síðani breitt seg til eisini at fevna um persónligar- og sosialar førleikar, so hvørt sum skipanin er tikin í brúk á nýggjum økjum.

¹⁶ Sí: www.ocndanmark.dk. Sí eisini stuttan film um OCN frá TV2 Østjylland (4 min). <http://www.tv2oj.dk/arkiv/2013/11/21/42170?autoplay=1>

¹⁷ Tók seg upp í Bretlandi fyrst í 1980-unum og hevur síðani breitt seg víða. Sviar tóku OCN skipanina til sín stutt eftir aldamótið, og í Danmark var farið undir OCN-skipanina í 2007.

OCN Danmark hevur til dømis ein pakka við 43 ymiskum OCN eindum, sum fevna um sosiala- og persónliga læring, eitt nú “Persónligt reinføri”, “Mál og samskipti”, “Bólkaarbeiði og bólkasamanseting” umframt fleiri vinnurættað skeið, t.d. “Køkur og kantina” ella “Bilrøkt”. Ein styrki í OCN skipanini er, at tað er vinnan sjálv, sum dygdarmetir og góðkennir tey einstøku vinnurættaðu OCN-skeiðini.

Við limaskapi í t.d. OCN Danmark fæst atgongd til øll tey skeið, sum eru til, í løtuni 1710 ymiskar OCN eindir í 273 virknum lærutilgongdum¹⁸. Nógvar aðrar OCN-gongdir eru eisini, men hesar eru tiknar við í fylgiskjøl sum dømi. Nýggj skeið koma alla tíðina afturat, so hvørt sum einstakir næmingar vísa á nýggjan tørv. Nýggjar OCN eindir verða gjørdar soleiðis, at teir lærarar, ið hava tørv á eini nýggjari eind, gera eitt uppskot til innihald. Síðani verður hetta uppskot gjøgnumgingið saman við eini serligari nevnd, sum OCN Danmark hevur sett – ella setir eftir tørvi. Henda nevnd ger neyðugar broytingar, so at innihaldið verður soleiðis, sum vinnan krevur. OCN hevur fleiri slíkar nevndir fyri ymisk yrki og øki, sum so eru trygd fyri fakliga innihaldinum.

Ein møguleiki kundi verið, at Føroyar tekna limaskap hjá OCN Danmark og harvið fáa atgongd til dansku OCN-skipanina. Bólkurin mælir tó til, at miðað verður eftir, at viðkomandi OCN-gongdir verða týddar til føroyskt, og har tað er neyðugt, verða lagaðar til føroysk viðurskipti.

Almannaverkið ger í dag sosialfakliga heildarmeting og virkisætlan til at førleikameta borgarar við. Henda skipan metir eisini um førleikar hjá tí einstaka og týðningarmikið er, at ein møgulig OCN-skipan og virkisætlan arbeiða saman soleiðis at samskipan og samanhangur er millum førleikametingina av skúlapartinum og førleikametingina av stuðulsfyriskipanunum¹⁹.

4.8 TILMÆLI UM AT BROYTA RÁSINA

Ein liður í arbeiðssetninginum hjá bólkinum var at koma við tilmæli um at víðka og broyta Rásina. Sum nú er, er Rásin eitt heildartilboð við undirvísing, frítíðarvirksemi og bústaði, serliga ætlað ungum við menningartarni. Rásin er skipað við heimild í løgtingslóg um skúlatilboð til ung við breki²⁰. Pláss hevur verið fyri 7 næmingum, og hava hesir gingið í skúla í trý ár. Rásin er partur av málsøkinum hjá Mentamálaráðnum, og hevur spurningurin, undir hvørjum ráði Rásin skal liggja,

¹⁸ Fylgiskjal 2 og 3 vísa lista yvir OCN-gongdir á økjumum “Persónligir og sosialir førleikar” og “Vinna og arbeiðslív”.

¹⁹ Fylgiskjal 5 vísir dømir um ADL førleikametingar.

²⁰ Lógin um Rásina: <http://www.logir.fo/foldb/llofo/2003/0000067.htm>.

Reglugerð fyri Rásina: http://www.rasin.fo/joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=53

verið umrøddur við jøvnum millumbili. Orsøkin er, at næmingarnir á Rásini búa á staðnum, og at teir í stóran mun verða undirvístir í búvenjing, arbeiðsvenjing og í størri mun í at menna persónligar- og sosialar førleikar, og tí at tann meira bókfakliga undirvísingin ikki hevur fyllt eins nógv. Spurningur er javnan settur við, um virkseimið hjá Rásini ikki er meira í tráð við kjarnu uppgávuna hjá Almannaáráðnum, og at Rásin tí heldur skuldi verið partur av málsøkinum hjá Almannaáráðnum.

Bólkurin hevur umrøtt spurningin, hvussu Rásin kann skipast frammyvir, so at virkseimið kann víðkast og møguliga verið bytt sundur, so at skúlaparturin bleiv ábyrgdin hjá Mentamálaráðnum og búparturin ábyrgdin hjá Almannaáráðnum. Hetta eisini soleiðis, at meginreglan um geiraábyrgd verður fylgd.

Arbeidsbólkurin mælir til, at Rásin verður varðveitt sum heildartilboð undir eini leiðslu, at skúlin framhaldandi heldur til í Saltangará, og at tað framhaldandi verður málsøkið hjá Mentamálaráðnum. Tó skal Almannaáráðið vera við til at umsita bíðilistan og visitationina til búpartin á Rásini. Leiðarin á Rásini eigur at vera partur av visitationini til búplássini á Rásini. Hetta er ikki heilt í tráð við yvirskipaðu meginregluna um innklusjón og geiraábyrgd og tilmælið, sum annars mælir til, at fleiri skúlatilboð verða skipað innanvert vanligu skipanini. Bólkurin er av teirri fatan, at tað hevur stóran týdning, at skúlin, sum hevur virkað sera væl higartil, verður varðveittur og víðkaður, samstundis sum orka eisini verður nýtt til at skipa fleiri og onnur tilboð á teimum vanligu miðnámskúlunum.

Bólkurin mælir tó til nakrar broytingar. Málbólkurin hjá Rásini verður víðkaður soleiðis, at næmingar við øðrum avbjóðingum enn menningartarni fáa møguleikan at ganga í skúlanum. Royndir seinasta skúlaskeiðið hava víst, at næmingar við øðrum avbjóðingum hava trivist væl saman við næmingum við menningartarni – báðum pørtum at gagni. Mælt verður tí til, at málbólkurin fyri Rásina verður víðkaður. Hetta samsvarar eisini við royndirnar í teimum skúlum, vit vitjaðu, bæði í Íslandi og í Danmark²¹.

Bólkurin mælir eisini til, at aldursmarkið, sum nú er 18 ár, verður broytt til ung eftir fólkaskúla, og at visitationin til skúlapartin á Rásini verður saman við visitationini til onnur skúlatilboð í SSM-skipanini.

---

²¹ Sí fylgiskjal1.

Eisini mælir bólkurinn til, at skúlatíðin verður broytt soleiðis, at næmingar kunnu ganga á Rásini í mesta lagi 2 ár og ikki trý, sum nú er. Orsøkin er, at tað í størri mun skal miðast eftir, at næmingar á Rásini kunnu fara víðari á SSM á vanligu miðnámskúlum eftir lokið skúlaskeið har, og at tað skuldi verið størri møguleiki fyri hesum, nú fleiri SSM tilboð verða skipað kring landið.

Harumframt mælir bólkurinn til, at næmingar verða tiknir inn hvørt ár, so at samlaða næmingatalið verður 14 ella meira og ikki 7 sum nú er. Hetta krevur størri høli, og tí mælir bólkurinn til, at taka 7 næmingar inn í 2015 og samstundis fara undir eina tilgongd við at útvega/byggja størri høli soleiðis, at 14 næmingar ella meira kunnu hýsast á Rásini.

Bólkurinn er samdur um, at miðast eigur eftir at knýta undirvísingarpartin á Rásini meira til SSM skipanirnar á miðnámskúlunum í økinum, har summi møguliga kunnu fylgja vanligu miðnámsundirvísingini í einstøkum lærugreinum. Møguleiki eigur bæði at fara víðari í SSM á vanligu miðnámskúlunum og/ella at fara inn á eina fyrireikingartilgongd til arbeiðslív t.d. eftir leistinum í OCN skipanini. Tá ið næmingar á Rásini eru førur fyri at fara á miðnám eftir eitt ella tvey ára skeið, koma tey inn á SSM, har summi møguliga kunnu fylgja vanligu miðnámsundirvísingini í einstøku lærugreinum. Tey, sum ikki ætla á SSM, fara inn á eina fyrireikingartilgongd til arbeiðslív t.d. eftir leistinum í OCN skipanini.

Eisini er bólkurinn samdur um, at tá tíðin er búgvinn, og tá SSM skipanin er komin í fasta legu og nøktandi tilboð eru á miðnámskúlunum kring landið, tá vera uppáttur fleiri møguleikar at knýta skúlapartin á Rásini til SSM skipanina kring landið. Tá verður búparturin á Rásini lagdur til Almannaferkið at umsita eins og Almannaferkið fær leiðsluna av búpartinum.

Niðurstøða: Við stóði í meginreglunum um innklusjón og kompensatió verður mælt til at stovnseta eitt serliga skipað miðnám, SSM, sum í mestan mun verður staðsett á vanligu miðnámskúlunum. Undirvísingin og kringumstøðurnar eiga at verða lagað til tørvin hjá tí einstaka, og undirvísingin kann annaðhvørt verða skipað á serbreyt ella í serflokki. Rásina verður varðveitt, sum tað heildartilboð, tað er, men aldursmarkið verður broytt, og tíðarskeiðið avmarkað til í mesta lagi tvey ár. Visitationin til Rásini eigur at vera broytt, so at hon fylgir leistinum á SSM. Við tíðini eigur Rásin at fáa størri tilknýti til miðnámskúlar eftir SSM skipanini í økinum. Hvør einstakur næmingur eigur at fáa prógv, sum sigur, hvørjar førleikar hann hevur. Um talan ikki er um eitt vanligt prógv, skal ein skjalaváttan ella prógv vera grundað á OCN-skipanina ella aðra líknandi skipan.

Neyðugt er at hava hósandi høli tøk, so hvørt sum SSM skipanin á teimum ymsu skúlunum byrja.

Tilmæli: Mælt verður til at seta á stovn ein yvirskipaðan bygnað fyri miðnám fyri ung við serligum tørvi, nevnt SSM við serbreytum og serflokkum. Mælt verður til, at Rásin verður varðveitt, sum tað heildartilboð tað er, sum við tíðini verður víðkað og fær tættari tilknýti til SSM skipanina í vanligu miðnámsskúlunum í økinum. Mælt verður til, at SSM kann umfata vanligt prógv ella eitt OCN-líknandi prógv/skjalaváttan.

Mælt verður til at raðfesta týðningin av hølum innanvert vanligu miðnámsskúlunum til hesa skipan.

5.0 STARVSFÓLK

Grundleggjandi spurningurin er, hvussu innkluderandi læruumhvørvi verður tryggjað og harvið fær ment fakliga støðið hjá øllum næmingum. ”Dansk Clearinghouse”²² hevur m.a. gjørt eitt skipað granskingaryvirilit av altjóða kanningum um innklusjón av næmingum við avbjóðingum, sum vísir, at innklusjón kann styrkja læringina hjá øllum næmingum. Men um innklusjónin skal eydnast, er kravið, at skúlastjórar, lærarar og onnur starvsfólk, sum arbeiða við innklusjón, umframt viðurkennandi hugburð, hava vitan um undirvísing av næmingum við avbjóðingum og eisini hava møguleika at venda sær til fakfólk, sum kunnu vegleiða og stuðla arbeiði teirra.

Ein skipan er altíð treytað av teimum, sum starvast har. Tilmælið um tað sernámsfrøðiliga økið innan fólkskúlan²³ vísir eisini á, at tað hevur stóran týðning at vera tilvitaður um, at krumtappurin í eini vælvirkandi sernámsfrøðiligari skipan er fakfólkini og tað menniskjaliga tilfeingið.

Arbeiðsbólkurin metir, at starvsfólk, sum eiga at vera um næmingar við serligum tørvi á miðnámi, kunnu eitt nú vera: Miðnámsskúlalærarar, fólkskúlalærarar, námsfrøðingar, heilsufrøðingar, fysio- og ergoterapeutar og heilsuhjálparar/heilsuatstøðingar.. Umframt hetta kann eisini vera brúk fyri fólki við yrkisfakligari útbúgving. Hóast lønarviðurskipti helst mugu vera í samsvari við avvarðandi yrkisfeløg, so er sera umráðandi, at allir fakbólkarnir fáa javnstillað setanarkor. Her verður m.a. hugsað um lutfallið millum undirvísing og fyrireikingartíð. Best hevði verið, um øll vóru sett eftir somu treytum. Helst hevur hetta við sær, at starvsfólkaavtalur mugu gerast fyri hetta nýggja økið.

²² Dyssegaard, Larsen & Tiftikçi: *Effekt og pædagogisk indsats ved inklusion af børn med særlige behov i grundskolen.*

Systematisk review. Clearinghouse Forskningsserien 2013, nr. 13, Aarhus Universitet, København 2013

²³ Tilmælið um tað sernámsfrøðiliga økið, juni 2014. Mentamálaráðið.

Mælt verður til, at starvsfólkið, sum er um næmingar á SSM, arbeiða sum toymi. Hvør SSM skipan hevur SSM-leiðara ella samskipara, undir leiðslu skúlans.

Á SSM verður sum meginregla undirvísing, sum byggir á vanligar upptøkutreytir, og miðar eftir vanligum miðnámsprógvi, veitt av miðnámskúlalærara. Undirvísing, ið byggir á aðrar fortreytir, og/ella miðar eftir øðrum prógvi, verður veitt av øðrum fakbólum.

Undirvísingartímarnir, sum verða játtaðir til SSM, eiga at verða játtaðir eftir sama leisti sum í fólaskúlanum og á miðnámi, t.v.s. játtað eftir lýsta undirvísingartímatalinum umframt tímar til røkt, fyrireiking, toymissamstarv og annað virksemi.

Í miðal skal starvsfólkaorkan vera í minsta lagi 1:3 - t.e. eitt starvsfólk til trýggjar næmingar. Hetta er sett út frá teirri sannroynd, at í summum førum ber til at hava bólkaundirvísing við kanska 5-6 næmingum, meðan tað í øðrum førum má vera 1:1 og enn tá onkuntíð 2 starvsfólk til ein næming. Á Tøkniskúlanum í Reykjavík vóru t.d. 14 starvsfólk til 7 næmingar, soleiðis at ein serlærari og ein stuðul vóru saman um hvønn næming. Hetta var tann tyngsti bólkurin. Á Fjølbreypaskúlanum í Ármúla í Reykjavík vóru 15 starvsfólk til 30 næmingar, helvtin við sernámsfrøðiligari útbúgving og helvtin ófaklærdir stuðlar. Fjølbreypaskúlin í Breiðholti, sum hevði teir lættastu næmingarnar, hevði størri bólkar og tveylæraraskipan – og bara serútbúgvinn starvsfólk. Eisini verður ein sokallað **mentorskipan** brúkt í Íslandi, har “vanligir” næmingar átaka sær uppgávuna at vera hjálparfólk hjá einum næmingi við serligum tørvi. Tað kann vera at vera saman við teimum í vanliga umhvørvinum t.d. í fríkorteri ella matarsteðgi, at fylgja í skúla ella til hús o.a. Næmingar kunnu fáa samsýning fyri hetta arbeiðið.

Skúlarnir, vit vitjaðu í Danmark, høvdu líknandi starvsfólkaorku. Til dømis hevði Knudmoseskúlin í Herning 30 starvsfólk til 85 næmingar. Tað er ógrundað at vænta, at vit kunnu geva eins dygdargott skúlatilboð uttan at hava sama lutfall, tvs. í minsta lagi 1 lærara fyri hvørjar 3 næmingar í miðal.

5.1 KRØV TIL ÚTBÚGVING

Serkunnleiki á økinum er týðandi fyritleyrt fyri at tryggja fakliga dygd í arbeiðnum – sum er øðrvísi enn undirvísing á “normaløkinum”. Tí er sera umráðandi at fáa sett starvsfólk við sernámsfrøðiligari útbúgving. Í Íslandi er sernámsfrøði ein 2 ára eftirútbúgving, sum bæði námsfrøðingar og lærarar taka, og á teimum skúlum, vit vitjaðu í Reykjavík, høvdu flestu starvsfólk slíka útbúgving. Á

teimum skúlum, vit vitjaðu í Danmark, hava eisini flest øll starvsfólk sernámsfrøðiliga eftirútbúgving. Hetta krav er eyðvitað eisini galdandi hjá okkum.

Fyri at fáa fakliga dygd í tey SSM tilboð, sum komandi árin verður mælt til at stovna, mæla vit til, at eitt ára eftirútbúgving í sernámsfrøði verður sett á stovn á Námsvísindadeildini sum skjótast. Innanfyri eitt tíðarbil á umleið 5-10 ár eigur hetta at vera víðkað til eina 2 ára útbúgving í sernámsfrøði, so vit koma á hædd við tann sernámsfórleika, sum grannalond okkara brúka. Hesar eftirútbúgvingar eiga at vera bæði fyri lærarar og námsfrøðingar – og møguliga aðrar fakbólkar eisini. Henda útbúgving kemur við tíðini bæði at gagna fólkskúla og miðnámi. Miðað eigur eisini at vera eftir, at fólk, sum longu eru í starvi á økinum, kunnu fáa sær eftirútbúgving við síðuna av starvinum yvir longri tíðarskeið.

Tey SSM tilboð, sum mælt verður til at byrja longu á heysti 2015, fáa eyðvitað ikki fyrsta árið gagn av nýggju eftirútbúgvingini. Tað er tó sera umráðandi, at tey fáa okkurt slag av grundleggjandi skeiði at byrja við, bæði í sernámsfrøði sum heild og í at nýta OCN-skipanina, um avgerð verður tikin um at nýta hesa ella líknandi skipan.

Áður nevnda **granskingarfrágreiðing** hjá Dansk Clearinghouse²⁴, sum er ein metagreining, ið gjøgnumgongur og samanber alla kenda gransking í heiminum á hesum øki, leggur stóran dent á, at ein treyt fyri, at innklusjón skal bera til, er, at undirvísararnir hava dyggan fakligan førleika og møguleika at ráðføra seg við serfrøðingar á økinum. Mælt verður staðiliga til, at ein sovorðin útbúgving verður sett á stovn í Føroyum.

ST sáttmálin sigur nevnliga, at fyri at tryggja nøktandi skúlatilboð í verki, skulu limalondini taka hóskaði stig til at seta lærarar í starv og at útbúgva serfrøðingar og starvsfólk, sum arbeiða á øllum skúlastigum. Slík útbúgving skal eisini gera starvsfólkini tilvitandi um brek og læra tey at brúka hóskaði hjálpartól og alternativan arbeiðshátt, miðlar og snið í samskipti, frálæringarhátti og tilfari sum stuðul til fólk, ið bera brek.

5. 2 SERNÁMSFRØÐILIG RÁÐGEVING

Tað hevur týðning, at sernámsfrøðiliga tænastan innan SSM skipanina byggir á samskipan, og ikki minst, at sernámsfrøðilig ráðgeving verður knýtt at SSM skipanini. Í Føroyum er tað Sernám, sum veitir, sbt. fólkskúlalógini §4, stk. 5 og 6 sernámsfrøðiliga ráðgeving til skúlar, foreldur og

---

²⁴ “Effekt og pædagogisk indsats ved inklusion af børn med særlige behov i grundskolen”.

onnur, ið varða av næmingum í fólaskúlanum. Eisini kann henda tænasta verða veitt børnum undir skúlaaldur. Sernám veitir sernámsfrøðiliga ráðgeving, vegleiðing og stuðul, soleiðis at børn og ung (0-18 ár) kunnu styrkjast í menningini, sum umfatar sosiala, kropsliga, persónliga, málsliga og kognitiva menning.

Sum er, er ongin skipað sernámsfrøðilig ráðgeving knýtt at miðnámsskúlunum, men royndirnar við at skipa sertilboð á miðnámsskúlaøkinum hava víst, at tørvur er á í størri mun at fáa sernámsfrøðiliga ráðgeving knýtta at tilfíkum sertilboðum. Heldur enn at seta á stovn nýggja skipan, verður mælt til, at virkisøki hjá Sernámi verður víðkað til eisini at fevna um miðnámsskúlaøkið við serligum atliti at SSM. Flestu næmingar, sum hava tørv á SSM, eru í skipanini hjá Sernámi frammanundan. At fáa miðsavnað vitanina og at kunna byggja brýr millum skúlaskipanir og stuðulsskipanir er júst ein av hornasteinunum undir verkætlanini *Tann góða tilgongdin*²⁵, sum júst er farin av bakkastokki. At stovnseta eina SSM skipan krevur, at skipanin verður samskipað og ankrað í sernámsfrøðiligum høpi, og tí metir arbeidsbólkurin, at samskipari av hesi skipan verður raðfest og stovnsett. Mælt verður somuleiðis til, at samskipari verður settur at skipa, veita ráð og fylgja gongdini, tá ið SSM tilboð verða sett á stovn. Mælt verður til, at samskipari við sernámsfrøðiligum fakkunnleika verður staðsettur og ankraður í Sernámi.

Til hesa uppgávu og aðrar uppgávur innan sernámsfrøðiliga økið á miðnámi er alneyðugt, at serstøk játtan fylgir við og verður markað til økið.

Niðurstøða: Tørvur er á fjølbroyttum starvsfólkahópi til SSM. Tørvur er á miðnámsskúlalærarum, fólaskúlalærarum, námsfrøðingum, heilsufrøðingum, fysio- og ergoterapeutum og heilsuhjálparum umframt starvsfólki við yrkisfakligum førleikum. Mælt verður til, at starvsfólkið, sum er um næmingar á SSM, arbeiða sum toymi við toymisleiðara ella deildarleiðara fyri hesa skipan.

Serkunnleiki á økinum er týðandi fyritleyrt fyri at tryggja fakliga dygd í arbeiðnum – sum er øðrvísi enn undirvísing á “normaløkinum”. Tørvur er á út- og eftirútbúgving í sernámsfrøði, og mælt verður til at seta slíka eftirútbúgving á stovn á Námsvísindadeildini. Lærarafelagið og Pedagogfelagið hava víst á, at nógvir av teirra limum hava serkunnleika innan serøkið.

Tað hevur alstóran týðning, at sernámsfrøðilig ráðgeving verður knýtt at miðnámsskúlunum. Bólkurin metir, at tað er skynsamast, at Sernám fær samskipandi og ráðgevandi leiklutin. Um

---

²⁵ <http://www.amr.fo/arbeidsoki/brek/tann-goda-tilgongdin/>

Sernám skal hava hetta virkisøkið, er alneyðugt, at serstøk játtan fylgir við og verður markað til økið.

Tilmæli: Mælt verður til fjølbroyttan starvsfólkahóp, sum verður skipað í toymi á SSM tilboðum. Mælt verður til at raðfesta fakligan førleika innan serøkið bæði við verandi fakfólki og við at skipa fyri út- og eftirútbúgving av starvsfólki á Námsvísindadeildini á Fróðskaparsetrinum.

Mælt verður til, at Sernám stendur fyri samskipan og sernámsfrøðiligu ráðgevingini, sum mælt er til skal knýttast at miðnámskúlaøkinum.

6.0 BÚ- OG STUÐULSFYRISKIPANIR

Áður hevur tilmælið viðgjørt skúlatilboð og heildartilboðið Rásina. Ung við serligum tørvi hava eisini tørv á fyriskipanum uttanfyri skúlatíð - eitt nú stuðul- og bútilboð og eru hesi tilboð í dag málsøkið hjá Almannamálaráðnum og verða veitt av Almannaverkinum. Tilboðini eru skipað við heimild í forsorgarlógini og í mun til hetta tilmælið, verður í størri mun talan um at útbyggja verandi skipanir við fleiri tilboðum heldur enn at stovnseta nýggjar skipanir. Bólkurin hevur tískil valt at lýsa núverandi tilboð, sum metast at vera viðkomandi fyri henda málbólki.

6.1 STUÐULSFYRISKIPANIR AV TÝDNINGI FYRI MÁLBÓLKIN TIL SSM

Tá borgarar, sum hava tørv á endurmenning í mun til arbeidsføri og/ella gerandisdagin venda sær til Almannaverkið, verða tey víst til Menningardepilin. Menningardepilin veitir stuðul til arbeidsfremjandi tiltøk, hjálparráð, fyrítíðarpensjón o.a. Er tørvur á øðrum tænastum, sum bú- ella stuðulsskipan, verður skipað fyri visitatión til tænasturnar, sum Trivnaðardepilin veitir. Visitatiónin er út frá einari tørvsmeting við støði í sosialfakligari heildarmeting²⁶ í mun til tøk tilboð. Virksemd í Trivnaðardeplinum er skipað í eindir, sum eru býttar upp eftir breki og landafrøði. Stuðlar og stovnar verða skipaðir undir somu leiðslu. Tænasturnar verða veittar við heimild í forsorgarlógini. Almannaverkið miðar eftir at tilluta tilboðini eftir meginregluni um kompensatióin Soleiðis at tryggjað verður, at tilboðið stendur mát við brekið hjá viðkomandi. Hetta merkir, at miðað verður altíð eftir at gera so litið inntriv í gerandisdagin hjá borgaranum sum gjørligt, samstundis sum

---

²⁶ Sí fylgiskjal 4.

tryggjað verður, at borgarin fær neyðuga hjálp. Harafturat vigar atlitid til ynski hjá borgaranum tungt, tá Almannaverkið tillutar tilboðini. Er tað soleiðis, at Almannaverkið útfrá fakligum metingum mælir til, at borgarin tekur av einum stuðli í gerandisdegnum og, borgarin sjálvir sigur nei, so hevur Almannaverkið ikki heimild til at tvinga viðkomandi til at taka av tilboðnum. Sama ger seg galdandi, tá ræður um bútilboð. Tekur borgarin ikki av einum tilboði, so kann Almannaverkið ikki tvinga viðkomandi at taka av, hóast sosialfakliga metingin vísir, at viðkomandi hevur tørv á bútilboðnum.

Stuðulsfyriskipanir við heimild í forsorgarlógini hava sum endamál at virka fyri, at heimabúgvandi borgarar í mest møguligan mun kunnu liva eitt sjálvstøðugt og virkið lív. Virkseimið kann vera í heiminum og uttanfyri heimið. Arbeitt verður við at geva borgaranum ein trygghan, skipaðan og mennandi gerandisdag, og neyðuga vegleiðing og umsorgan.

6.2 VIRKIS-, STUÐULS- OG FRÍTÍÐARTILBOÐ Á TRIVNAÐARDEPLINUM

10 verkstaðs- og virkistilboð eru kring alt landið fyri tey yvir 18 ár. Á hvørjum ári fáa nakrir borgarar boðið pláss á verkstaðs- ella virkistilboðnum. Bíðilisti er til hesi tilboð.

Eitt ungdómstoymi er í Havn fyri ung 14-20 ár við aspergersyndromi. Ungdómstoymið mótist hvønn týsdag kl. 16.00-19.00 og annanhvønn fríggjadag kl. 16.00-22.00. Vanlig visitering er til hesi tilboð.

Frítíðarklubbar eru í Tórshavn og Eysturoy 1-2 kvøld um vikuna fyri borgarar yvir 18 ár við menningartarni. Øll kunnu koma í frítíðarklubb. Her er ongin visitering ella bíðilisti.

Frítíðarklubbi “Jollyklubb” er í Havn fyri borgarar við menningartarni 14-18 ár 2 ferðir um vikuna. Jollyklubbur er eitt samlingsstað, har ein kann mæta sínum javnlíkum við møguleika fyri at knýta vinabond. Endamálið er at fyrireika og geva ungum við menningartarni frítíðartilboð, sum líkist teimum, ið ung fólk annars hava í síni frítíð. Øll kunnu koma í Jollyklubb og har er ongin visitering ella bíðilisti.

Eitt mentortoymi er til tey, sum ganga í serflokki í Hoydølum. Hetta er ætlað næmingum innan autismuøkið, sum ganga í serflokkinum. Tillutað eru 25 tímar um vikuna í mentortoyminum²⁷ til 6

---

²⁷ *Mentortoymið* verður í tilmælinum nýtt sum heitið á stuðulsskipan, sum verður veitt næmingunum eftir skúlatíð, men kann vera í skúlanum ella aðrastaðni.

næmingar. Ætlanin við toyminum er at stuðla undir, at næmingarnir megna at gjøgnumføra útbúgvingina. Ongin visitering er til hetta tilboðið, tí tað fatar um øll tey, sum ganga í flokkinum.

“Fjálvi” er ein kafé, sum er eitt tilboð til ung við sálarsjúku. Hetta er skipað sum eitt tilboð, ein kann nýta eftir ynski. Fjálvi er karmur um fjølbroytta samveru í einum umhvørvi, har dentur er lagdur á tryggleika, lívsvirði og at fremja sosiala samveru millum brúkararnar. Opið er í dagtímunum gerandisdagar og nøkur kvøld um vikuna. Øll kunnu koma í Fjálva og har er ongin visitering ella bíðilisti.

Tilhaldsstaðið “Gloym meg ei” í Gøtu er fyri fólk við sálarsjúku. Brúkarin er við til at mynda staðið. Her er møguligt at luttaka í ymiskum handaligum virksemini, ymiskum borðspølum umframt sosialari samveru og práti. Opið er gerandisdagar í dagtímunum. Øll kunnu koma í tilhaldsstaðið og har er ongin visitering ella bíðilisti.

Annars eru nógvar ymiskar vanligar stuðulsfyriskipanir, har einstaklingar einsæris hava stuðul eitt ávíst tímatal um vikuna. Hetta er stuðulstilboð, sum eru ætlað borgarum, sum búgva heima hjá foreldrunum ella í egnari íbúð ella aðra staðni, t.d. á einum “vanligum næmingaheimi”.

6.3 BÚTILBOÐ

26 sambylí eru kring landið. Vanlig visitering er til hesi búpláss.

Nakrir búfelagsskapir eru kring landið. Búfelagsskapir eru ætlaðir fólki, sum hava tørv á minni hjálp og stuðli enn tey, sum búgva á sambylí. T.d. er ongin náttarvakt í búfelagsskapum. Vanlig visitering er til hesi bútilboð.

Tvey bú- og virkistilboð eru í Tórshavn. Annað fyri fólk við autismu, og hitt fyri fólk við menningartarni. Vanlig visitering er til hesi tilboð. Heimildin at skipa bú- og virkistilboð er § 27 í forsorgarlógini, sum kom í gildi 1.8.2013. Heimildin fevnir um persónar, sum fyribils hava tørv á sosialpedagogiskum tilboði á bú- og virkisstovni. Bú- og virkistilboðið í Børkugøtu í Tórshavn er skipað sum bú- og virkistilboð, og miðar Almannahverkið eftir at skipa fleiri § 27 tilboð, tí tørvur er á slíkum.

6.4 NÝGGJ SAMSKIPAD SKÚLA- OG STUÐULSTILBOÐ Í SAMBAND VIÐ SKIPAN AV SERLIGUM MIÐNÁMI

Tá talan er um at gera samskipað skúla- og stuðulstilboð til teirra, sum fara at brúka nýggju miðnámsskúlatilboðini (SSM), verður sostatt neyðugt at seta í verk/víðka stuðuls- og frítíðartilboð til tey heimabúgvandi og bútilboð til teirra, sum hava tørvi á tí. Orsakað av, at tilboðini verða veitt í mun til tørvinn og tí, at Almannaeverkið hevur eina røð av ymiskum tilboðum, er torført at siga nágreiniliga hvørji tilboð skulu skipast og hvussu nógv. Tískil skulu niðanfyrir nevndu tilmæli takast við einum ávísnum fyrivarni.

Talan kann vera um:

- Mentortoymi virkar sum eitt stuðulstoymi, har nøkur starvsfólk í felag stuðla einum ávísnum bólki við teimum avbjóðingum, sum vísa seg í mun til skúlatilboðið. Tey røkja tó ikki uppgávur, sum skúlin náttúrliga eigur, t.d. lektiukafo, skrivi- og lesitrupulleikar og líknandi.
- Stuðulstilboð: 1 til 1 tilboð.
- Frítíðartilboð eru aftaná skúlatíð t.v.s. frá kl. 13 og til uml. kl. 17.00. Tilboðið eigur at vera rættað teimum, sum hava miðnámsskúlatilboð. Innihaldið eigur at vera av slíkum slag, at tað stuðlar undir, at borgarin megna at gjøgnumføra skúlan (somu undantøk sum mentortoymið), at skapa vinalag, felagsskap og sosiala førleikamenning. Tilboðið skal stuðla undir, at borgarin í mest møguligan mun mennist til eitt sjálvstøðugt lív. Bólkurin hevur umrøtt møguleikan fyri, at frítíðartilboðini eftir skúlatíð í størri mun enn higartil verða hýst í hølum á vanligu ungdomshúsunum kring landið. Á henda hátt verða ung við serligum tørvum innkluderað í vanligu ungdomsumhvørvið. Møguliga eru hølir á ungdomshúsunum, sum í dag standa tóm í tíðarskeiðnum 13-17, og tískil kunnu húsin gagnnýttast betur enn í dag. Harumframt er ongín loyna, at tað er trupult at finna hóskandi hølir til virkseimið hjá Almannaeverkinum, sum er klárt at taka í nýtslu.
- Frítíðarklubbar 1-2 kvøld um vikuna. Innihald: felagsskapur, vinarlag og sosial menning.
- Bútilboð: Bú- og viðgerðartilboð (§ 27). Er fyribilsbúskipan har borgarin, umframt búfyriskipanina er í einum menningartilboði uttan fyri stovnin. Hetta kann til dømis vera SSM ella arbeiðsfremjandi tiltak, ella vera ein tilgongd, har arbeitt verður fram móti menningar- ella útbúgvingarætlan. Innihaldið er persónlig og sosial menning. Tilboðið, sum er knýtt at SSM eigur at stuðla undir, at borgarin megna at gjøgnumføra skúlan, og at borgarin í mest møguligan mun mennist til eitt sjálvstøðugt lív. Bólkurin hevur umrøtt

møguleikan fyri, at høli fáast til vega á teimum vanligu næmingaheiminum, sum eru kring landið, soleiðis, at næmingar við serligum tørvi eisini í størri mun verða innkluderað í vanligu tilboðini eftir skúlatíð. Eisini eigur politiski myndugleikin at tryggja, at rúm verður fyri næmingum við serligum tørvi, tá farið verður undir tilgongdina við at byggja/útvega fleiri lestarbústaðir í Føroyum. So kann Almannahverkið veita stuðulstilboð til viðkomandi næmingar soleiðis, at hesir fáa búleikast á jøvnum føti við onnur ung.

- Hjá nøkrum kann talan vera um, at neyðugt er at skipa heildagstilboð, har skúli og Almannahverk skipa allan dagin saman, so hesi ikki skulu vera á fleiri støðum gjøgnum dagin. Hetta kundi verið staðsett í einum skúla. Bólkurin hevur umrøtt, at skúlin á Trøðni, sum hevur høli, ið eru bygd til endamálið – og sum standa tóm og óbrúkt stóran part av degnum – kundi verið nýttur til heildartilboð. Eisini hevur bólkurin umrøtt møguleikan fyri, at nýggi stovnurin í Runavík fyri børn og ung við fjølbreki kundi verið nýttur til heildagstilboð. Talan kann t.d. vera um borgarar, sum hava fjølbrek ella autismu, og sum illa megna at skifta umhvørvi.
- Sum er hevur Trivnaðardepilin ikki pening til nýggj tilboð í verandi fíggjarkørmum. Tí er ein fortreyt fyri, at niðanfyrirstandandi tilboð kunnu setast í verk, at peningur verður játtaður til hesi tilboð, sum ikki rúmast í verandi játtan.

Niðurstøða: Neyðugt er at veita teimum, sum nýta serliga skipað miðnám (SSM), stuðuls- og frítíðartilboð til tey heimabúgvandi og bútilboð til teirra, sum hava tørv á tí. Almannahverkið/ Trivnaðardepilin hevur ikki pening til nýggj tilboð ella at víðka um verandi tilboð í verandi fíggjarkørmum. Ein fortreyt fyri, at tilboðini frá Almannahverkinum kunnu setast í verk er, at peningur verður játtaður til hesi tilboð.

Tilmælið: Mælt verður til at seta í verk stuðuls- og frítíðartilboð til tey heimabúgvandi og bútilboð til teirra, sum hava tørv á tí. Talan kann eisini vera um mentortoymi, sum virkar sum eitt stuðulstoymi, frítíðartilboð, sum eru aftaná skúlatíð frá kl. 13 og til uml. kl. 17.00, frítíðarklubbar 1-2 kvøld um vikuna og bú- og viðgerðartilboð, sbt 27 í forsorgarlógini. Mælt verður til at finna fígging til hesi tilboð²⁸.

---

²⁸ Sí fíggjarmetingina.

7.0 TILGONGDIN AT STOVNA OG STAÐSETA FLEIRI SKÚLA-, STUÐULS-, FRÍTÍÐAR OG BÚTILBOÐ

Út frá lýsingunum og tilmælum, sum eru nevnd higartil í tilmælinum, er bólkurin komin fram til tilmæli um eina tilgongd at stovna og staðseta fleiri skúla-, stuðul-, frítíðar- og bútilboð. Tilgongdin, sum lýst er, fevnir yvir 3 ár.

2015:

- Rásin tekur upp 7 næmingar og farið verður undir at útvega størri hølið soleiðis, at Rásin kann víðkast í 2016.
- Serflokkur í Hoydølum (10 næm).
- SSM skipan á Kambsdali (8 næm).
- Serbreyt á Tekniska skúla í Tórshavn, evt í samstarvi við Handilsskúlan(10 næm). Inntil skúlabýggingin í Marknagili er liðug, verður tann parturin av serbreytini, ið er ætlaður næmingum við fjølbreki, staðsettur á skúlanum á Trøðni í Tórshavn.
- Uml. 10 bústaðartilboð í Tórshavn skipað sum bú- og viðgerðartilboð eftir § 27 í forsorgarlógini. Tað kann t.d. vera næmingaheim ella búfelagsskapur við sosialpedagogiskum stuðulsskipanum.
- Møgulig bústaðartilboð í Eysturoynni skipað sum bú – og viðgerðartilboð eftir § 27 í forsorgarlógini um tørvur er á tí.
- Mentortoymi á Kambsdali
- Mentortoymi í Tórshavn
- Skipa ella víðka frítíðartilboð, sum eru aftaná skúlatíð t.v.s. frá kl. 13 og inntil uml. kl. 17.00.
- Skipa ella víðka Frítíðarklubbar 1-2 kvøld um vikuna.
- OCN- skipanin stovnst.
- Fara undir eina tilgongd at førleikamenna starvsfólkið munandi, harundir útbúgving og eftirútbúgving innan sernámsfrøði
- Sernám fær samskipandi og ráðgevandi leiklutin í mun til SSM skipanina.

2016:

- Serbreyt á Tekniska skúla í Klaksvík (10 næm)
- Rásin tekur 7 næmingar
- SSM á Kambsdali (8 næm)
- SSM skipað í Marknagilsdeplinum, har serbreytin á Tekniska skúla í Tórshavn og serflokkurin í Hoydølum verða staðsett. Serbreytin víðkað (10 næm).
- Møgulig bústaðartilboð á næmingaheiminum í Klaksvík skipað sum bú- og viðgerðartilboð eftir §27 í forsorgarlógini til tey, sum ganga í skúla á Tekniska Skúla í Klaksvík, um tørvur er á tí.
- Mentortoymi í Klaksvík
- Mentortoymi á Kambsdali
- Skipa ella víðka frítíðartilboð, sum eru aftaná skúlatíð t.v.s. frá kl. 13 og til uml. kl. 17.00.
- Skipa ella víðka frítíðarklubbar 1-2 kvøld um vikuna.
- Førleikamenningin av starvsfólki heldur fram

2017:

- Rásin tekur upp 7 næmingar fyri tey, ið byrjaðu í 2015
- SSM á Kambsdali (6 næm)
- SSM í Klaksvík (8 næm)
- SSM í Marknagilsdeplinum (18 næm. annaðhvørt á serbreyt ella serflokki)
- SSM í Suðuroy (5 næm eftir tørvi)
- Uml. 10 bústaðartilboð í Tórshavn skipað sum bú- og viðgerðartilboð eftir § 27 í forsorgarlógini. Tað kann t.d. vera næmingaheim ella búfelagsskapur við sosialpedagogiskum stuðulsskipanum
- Møgulig bústaðartilboð í Suðuroy skipað sum bú- og viðgerðartilboð eftir § 27 í forsorgarlógini um tørvur er á tí.²⁹
- Mentortoymi á Kambsdali
- Mentortoymi í Klaksvík
- Mentortoymi í Suðuroy

---

²⁹ Har eru nøkur næmingaheim, sum eru ætlaði teimum, sum ganga á skúladeplinum í Høvi og annars hevur Økisdeplin fyri sálarsjúk í Vági eisini íbúðir.

- Skipa ella víðka frítíðartilboð, sum eru aftaná skúlatíð t.v.s. frá kl. 13 og inntil uml. kl. 17.00
- Skipa ella víðka frítíðarklubbar 1-2 kvøld um vikuna
- Førleikamenning av starvsfólki heldur fram

2018:

- Rásin tekur upp 7 næmingar fyri tey, ið byrjaðu í 2016
- SSM á Kambsdali (8 næm)
- SSM í Marknagilsdeplinum (10 næm).
- SSM í Klaksvík (6 næm)
- SSM í Suðuroynni (3 næm eftir tørvi)
- Mentortoymi á Kambsdali
- Mentortoymi í Tórshavn
- Mentortoymi í Klaksvík
- Skipað ella víðkað frítíðartilboð, sum eru aftaná skúlatíð t.v.s. frá kl. 13 og inntil uml. kl. 17.00.
- Skipað ella víðkað frítíðarklubbar 1-2 kvøld um vikuna

Samanumtikið mælir bólkurin til, at tað samanlagt verða áleið 120 skúlatilboð til ung við serligum tørvi í Føroyum og svarar hetta til tørvin, sum er uml. 30 ung fólk um árið og tá hædd verður tikin fyri, at skúlagongdin er 4 ár. Talan er um samanlagt uml. 14 næmingar á Rásini t.v.s. 7 næmingar um árið, uml. 24 næmingar í Norðoyggjum t.v.s. áleið 6 næmingar um árið, uml. 24 næmingar á Kambsdali t.v.s. 6 næmingar um árið, uml. 48 næmingar í Marknagilsdeplinum t.v.s. 12 næmingar um árið og uml. 12 næmingar í Skúladeplinum í Hovi t.v.s. uml. 3 um árið.

Í mun til tilgongdina at skipa tilboðini, so er atlit eisini tikin at minka um stóra tørvin, sum er í dag orsakað av, at nærum ongi tilboð hava verið. Fyrsta árið verða 35 næmingar tiknir inn, annað árið 33 nýggir næmingar, triðja árið 37 nýggir næmingar og fjórða árið 27 nýggir næmingar.

Tilmælið byggir í høvuðsheitum á meginreglurnar um innklusjón og geiraábyrgd, men atlit eru eisini tikin til staðbundna tørvin og hølvisviðurskifti. Samstundis eru atlit eisini tikin til týðningin av, at stundir eru at menna starvsfólkahópin so hvørt, sum tilboð verða stovnað, fyri at tryggja dygd og innihald. Tað hevur tó eisini vígað eitt sindur, at tað eru nakrir skúlar (Rásin, Studentaskúlin í

Hoydølum og Tekniski skúlin Tórshavn) sum hava royndir við at skipa hesi tilboð og tískil skulu hesir ikki byrja úr ongum.

Í mun til hesi viðurskifti, so eru trí tilmæli, sum liggja uttanfyri og sum bólkurin, metir krevja eina grundgeving.

1. Arbeidsbólkurin mælir til, at Rásin verður varðveitt sum heildartilboð undir eini leiðslu, at skúlin framhaldandi heldur til í Saltangará, og at tað framhaldandi verður málsøkið hjá Mentamálaráðnum. Hetta er ikki í tráð við yvirskipaðu meginregluna um innklusjón og geiraábyrgd og tilmælið, sum annars mælir til, at fleiri skúlatilboð verða skipað innanvert vanligu skipanini. Bólkurin er av teirri fatan, at tað hevur stóran týðning, at skúlin, sum hevur virkað sera væl higartil, verður varðveittur og víðkaður, samstundis sum orka eisini verður nýtt til at skipa fleiri og onnur tilboð á teim vanligu miðnámskúlunum. Tá ið fleiri SSM tilboð eru skipað á vanligum miðnámskúlunum, og virkseimið á Rásin er víðkað, so eigur spurningurin aftur at vera viðgjørdur, um virkseimið móguliga skuldi verið býtt sundur soleiðis, at skúlaparturin bleiv ábyrgdin hjá Mentamálaráðnum og búparturin ábyrgdin hjá Almannamálaráðnum soleiðis, at meginreglan um geiraábyrgd verður fylgd.
2. Mælt verður til at skipa part av serbreytini á Tekniska skúla í Tórshavn á skúlanum á Trøðni, og brýtur hetta við meginregluna um innklusjón, um at staðseta SSM innanvert vanligu skúlan. Bólkurin hevur vitjað skúlan á Trøðni og er av teirri fatan, at hølini á skúlanum á Trøðni, sum eru bygt til endamálið, eiga at verða gagnnýtt, nú farið verður undir at skipa fleiri tilboð, hóast hetta ikki er í tráð við innklusjónstankan sum so. Hølini á skúlanum á Trøðni standa tóm stóran part av degnum, og metir bólkurin, at hølini, sum eru serstakliga væl egnað við svimjihyli, venjingarhølum og nógvum stórum skúlastovum, er ein kapasitetur, sum fleiri eiga at fáa gleði av. Møguleiki eigur eisini at vera kannaður um nýggi stovnurin í Runavík fyri fólk við fjølbreki kundi hýst skúlapartinum. Hølini eru bygd til endamálið, og fyri at forða fyri, at ung við fjølbreki skulu flytast ov nógv millum stovnar og støð í gerandisdegnum, kundi hetta verið ein loysn. Hetta var ein loysn, sum leiðarin á Fjølbreyskúlanum í Ármúla nevndi, var alt ov lítið brúktur, men sum kundi verið skilagóður at nýtt, júst til ung við fjølbreki. Omanfyri nevndu loysnir er kanska serliga viðkomandi nú, áðrenn nýggju miðnámskúlarnir er lidnir og vónandi bygdir til hetta endamál eisini.

3. Bólkurin hevur, hóast tørvslýsingin vísir, at í løtuni er ongin tørvur á tilboðum í Suðuroynni, eisini tikið atlit til, at børn við serligum tørvi í Suðuroynni í størri mun enn aðrastaðni í landinum flyta av oynni, tí avmarkað tilboð eru til teirra. Vísandi til, at ein nýggjur skúladepil við miðnámskúla og heilsuskúla er í Suðuroynni, og at Almannaverkið hevur stuðuls- og bútilboð í Suðuroynni, so hevur bólkurin mælt til, at tilboð verða skipað í Suðuroynni.

Í mun til tilboðini, sum liggja aftaná skúlatíð t.v.s. aftaná kl. 13 so er ilt at siga nágreiniliga, hvørji og hvussu nógv tilboð skulu skipast hvar. Sum er, hevur Almannaverkið eina røð av tilboðum og givið er, at fleiri av teimum, sum fara at fáa skúlatilboð, longu fáa tilboð frá Almannaverkinum. Tískil verður tað ikki fyrrenn visitationin er framd at ein greið mynd fæst av, hvørji tilboð tørvur er á og hvar hesi skulu skipast. Tað er tó greitt, at tørvur verður á fleiri tilboðum so sum mentortoyum, frítíðartilboðum, frítíðarklubbum og bútilboðum.

Almannaverkið hevur tó eisini ein bíðilista til bútilboð - serliga í høvuðsstaðarøkinum og tískil kann tað gerast trupult at veita bútilboð til henda málbólk. Eisini kann vera bíðilisti til frítíðartilboð. Harafturat skal nevast, at sum er hevur Almannaverkið ikki fígging til at veita fleiri tilboð og tískil má hægri játtan til skulu fleiri tilboð útvegast.

8.0 VISITATIÓNSTILGONGD

Bólkurin mælir til, at øll skulu hava møguleika at velja og søkja sær eina hóska miðnámsútbúgving eftir fólkaskúlan og at øll skulu viðgerast á jøvnum føti, tá umsóknirnar verða viðgjørdar. Fyri at tryggja rættartrygdina hjá borgaranum við at syrgja fyri, at øll verða viðgjørd á jøvnum føti, og fyri at tryggja tilboðini verða skipað so væl sum gjørligt er neyðugt, at visitatiónin til skúlatilboð er so breið og neyv sum møguligt.

Mælt verður til, at umsóknir um serliga skipað miðnám verða viðgjørdar í einum visitatiónsbólki, sum verður mannaður við umboðum fyri Sernám, miðnámsskúlarnar og Almannaverkið. Viðkomandi fólkaskúli, har næmingurin hevur gingið, skal luttaka í visitatiónini av ávísa næminginum. Sbrt. verandi lóggávu um Rásina er tilskilað í § 7, at treytin fyri at verða upptikin sum næmingur er, at viðkomandi hevur fyllt 18 ár og er egnaður at luttaka í undirvísingini. Leiðarin av skúlatilboðnum ger av saman við ráðgevandi bólkinum³⁰, hvør ið verður upptikin. Mælt verður til at henda greinin verður broytt, so at upptøkan til skúlapartin á Rásini verður viðgjørd saman við upptøkuni av hinum tilboðunum.

Visitatiónsbólkurin skal viðgera umsóknir til SSM út frá meginregluni um minsta inntriv. Niðanfyrir er lýst eitt boð um, hvussu visitatiónstilgongdin kann skipast.

Fyrst skal støða takast til, um umsøkjarin megna eitt tilboð í vanligu miðnámsskúlaskipanini

- hevur viðkomandi eitt talprógv?
- hevur viðkomandi eitt avmarkað talprógv?
- megna viðkomandi vanligt tilboð
  - við sernámsfrøðiligum stuðli?
  - við einari mentorskipan?
  - um skipað verður brúgv til fyrrverandi fyriskipan?

Eru hesar treytir ikki loknar, so verður næsta stig í tilgongdini at kanna, um umsøkjarin møguliga kann megna eitt tilboð í vanligu miðnámsskúlaskipanini, um hann fær bjóðað eitt fyrireikingarskeið t.d. í sertilboði.

---

³⁰ Í ráðgevandi bólkinum fyri Rásina eru ávíkavist 1 umboð fyri foreldrini, 1 fyri Almannamálaráðið og 1 fyri Mentamálaráðið (er ásett í §6, stk. 2 í lógini um Rásina).

- hvussu skal eitt nøktandi fyrireikingarskeið skipast?
  - undirvísing
  - bútilboð – íbúð, næmingaheim, bútilboð sbrt. § 27 í forsorgarlógini – møguliga við stuðli
  - stuðulsfyriskipan
  - annað

Í hesum førum skal ein fyrireikingarætlan gerast til hvønn einstakan næming.

Verður heldur ikki mett, at umsøkjari, hóast eitt fyrireikingarskeið, megnar eitt tilboð í vanligu miðnámsskúlaskipanini er talan um SSM í serflokki ella á serbreyt..

Visitatiónsbólkurin skal síðani meta, um umsøkjari hoyrir til málbólkin hjá skúlanum, hann hevur søkt inn á.

Bólkurin skal harnæst meta, um umsøkjari hevur tørv á at søkja Almannaherkið um bútilboði ella stuðulsfyriskipan fyri at megna skúlan.

- bútilboð sbrt. § 27 í forsorgarlógini, vanlig næmingaheim
- mentorskipan, stuðulsfyriskipan, frítíðartilboð
- fyrireikingarskeið á Rásini

Bólkurin skal eisini meta, um serlig viðurskipti forða fyri, at tilboð kann veitast

- um so er, skal bólkurin ráðgeva umsøkjaranum og familjuni í mun til forðingina. Tað kundi verið t.d. um viðgerðarstovn fyri misnýtslu, sálarliga viðgerð ella annað, sum kundi hjálpt viðkomandi til seinni at megna útbúgvingartilboð

Visitatiónsbólkurin ger síðani uppskot til útbúgvingarætlan saman við umsøkjaranum – hvat skal til fyri, at ætlanin skal eydnast.

Bólkurin skal um neyðugt skipa fyri eftirmeting av útbúgvingarætlanini hjá tí einstaka – t.d. eftir eitt fyrireikingarskeið .

Niðurstøða: Tað er alneyðugt at hava skipaða visitatió, og at henda er so breið og neyv sum møguligt. Hetta eisini fyri at tryggja, at øllum stendur í boði at søkja somu tilboð og vera viðgjørd á jøvnum føti og undir somu treytum. Umsóknir um serliga skipað miðnám skula verða viðgjørðar í einum visitatiónsbólki, sum verður mannaður við umboðum fyri Sernám, miðnámsskúlarnar og Almannaverkið. Viðkomandi fólkaskúli, har næmingurin hevur gingið, skal eisini luttaka í visitatiónini av ávísa næminginum. Mælt verður til, at lógarbroyting verður gjørd í verandi lóggávu fyri Rásina, so at upptøkan til skúlapartin á Rásini verður viðgjørd saman við upptøkuni av hinum tilboðunum. Visitatiónsbólkurin ger uppskot til útbúgvingarætlan saman við umsøkjaranum og eina metan av, hvat skal til fyri, at ætlanin skal eydnast. Bólkurin skal um neyðugt fyriskipa eftirmeting av útbúgvingarætlanini hjá tí einstaka.

Tað hevur alstóran týdning, at sernámsfrøðilig ráðgeving verður knýtt at miðnámsskúlunum. Bólkurin metir at tað er skynsamast, at Sernám fær samskipandi og ráðgevandi leiklutin. Um Sernám skal hava hetta virkisøkið, er alneyðugt, at serstøk játtan fylgir við og verður markað til økið.

Tilmæli: Mælt verður til eina skipaða visitatió til skúlatilboðini í SSM umboðandi Sernám, miðnámsskúlarnar, Almannaverkið og viðkomandi skúla, har næmingurin hevur gingið. Mælt verður til, at upptøka til Rásina verður partur av samlaðu visitatiónini.

9.0 SAMSKIPAN

Eins og víst varð á í innganginum og í arbeiðssetningum, hefur tað alstóran týdning, at tilboðini sum verða veitt ungum við serligum tørvi av ymiskum myndugleikum verða samskipað og í størri mun samanhangandi. At samskipa og miða eftir at tryggja eitt heildartilboð skal tó ikki bróta við meginregluna um geiraábyrgd. Tískil hefur tað stóran týdning, at myndugleikarnar hvør í sínum lagi taka ábyrgd fyri sínum øki, og hvør í sínum lagi gera sítt til at samskipa við aðrar myndugleikar á økinum.

Bólkurin er av teirri fatan, at grundleggjandi fyrirtreytin fyri, at tað skal eydnast ungum við serligum avbjóðingum at gjøgnumføra eina SSM útbúgving er, at skúla og stuðulstilboðini sum liggja aftaná skúlatíð, verða samskipað, og at arbeið verður í felag og miðvíst fram ímóti málinum. Tískil er tað altumráðandi, at samanhangur er millum politisku ætlanirnar á skúlaøkinum og á almannaøkinum. Tískil mælir bólkurin til, at landsstýrisfólkini hvør í sínum lagi, men tó í felag, tryggja neyðugar karmar fyri at skapa fleiri skúla, frítíðar- og stuðuls/bútilboð samstundis, og bólkurin mælir heldur til at skapa færri tilboð, um so er, at báðir partar ikki fáa nøktandi karmar at arbeiða undir. Tískil eiga landsstýrisfólkini í felag at tryggja sær, at politisk undirtøka er fyri tilmælinum, fyri at skapa neyðugar karmar at arbeiða undir, so tilmælini kunnu setast í verk.

Harafturat mælir bólkurin til, at Mentamálaráðið og Almennamálaráðið framhaldandi arbeiða saman og samstundis við at fremja tilmælini og fyri at tryggja áhaldandi samskipan.

Eisini mælir bólkurin til, at meira ella minni formligt samstarv verður skipað millum stovnarnar, tvs. Almannahverkið, Sernám og skúlaleiðslurnar. Samskipan millum skúlatilboðið og stuðulsfyriskipanirnar er alneyðug, og tað hefur stóran týdning, at áhaldandi samskipti er millum skúlan og tey tilboð, ið vera veitt av Almannahverkinum eftir skúlatíð. Ein føst skipan við at samskipa læruætlan frá skúlanum og virkisætlan frá Almannahverkinum er neyðugt, fyri at hesar hanga saman og eru samskipaðar. Toymisfundir eiga at vera regluliga millum hesar skipanir. Skotið verður upp 1 ferð um mánaðin í minsta lagi. Í gerandisdegnum mugu møguligir trupulleikar í einari skipan og sum krevja samstarv við hina skipanin vera møguligir at loysa skjótast til ber. Smidligar loysnir eru ógvuliga týdningarmiklar í hesum samstarvi og samskipan. Samstarv og samskipti við Sernámsfrøðiligu skipanina má eisini í fasta legu.

Fyri at tryggja áhaldandi samskipan er neyðugt at hava samskipan á ráðsstig, tvs millum AMR og MMR, og millum stovnarnar, tvs. Almannahverkið, Sernám og skúlaleiðslurnar.

10.0 FÍGGJARVIÐURSKIFTI HJÁ NÆMINGUNUM

Vísandi til meginregluna um innklusjón, geiraábyrgd og kompensatióin hefur bólkurinn umrött spurningin, um næmingar í SSM eiga að fáa ÚS³¹ eftir vanligum reglum, sum onnur ung, ið ganga á miðnámi. Møguliga við hægri upphædd sum kompensatióin til teirra, sum ekki kunnu arbeiða eftir skúlatíð vegna skerdan fôrleika³².

Flestu í málbólkinn til SSM hava rættindi í mun til lógina um arbeiðsfremjandi tiltøk og lógina um almannapensjónir. Í báðum fôrur snýr tað seg um rættin til kompensatióin fýri skerdan arbeiðsfôrleika. Samanhangurin er, at eru móguleikar at seta í verk fýriskipanir, ið meira enn fýribils bøta um arbeiðsevnini, ella er móguleiki at útvega, eitt eftir viðurskiftunum hjá viðkomandi, hóskaði arbeiði, er heimild at játta stuðul til hesar fýriskipanir sbt. lógini um arbeiðsfremjandi tiltøk. Eru útlit ekki til, at arbeiðsevnini varandi kunnu betrast, og at viðkomandi kann koma í eitt hóskaði arbeiði, er heimild at játta fýritíðarpensjón.

Verður tað so, at SSM gevur rætt til ÚS, so varðveita hesir næmingar sama rætt til stuðul eftir lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk sum onnur við skerdum arbeiðsfôrleika. Hesin bólkur hefur óivað rætt til hægri veiting enn onnur í sama aldri, tí tey koma undir ásetingina í § 13 stk. 3 “Tá talan er um persónar, sum hava umfatandi arbeiðstarn og djúptøkna persónligar og sosialar trupulleikar, kann víkjast frá treyt sbt. stk. 2”. T.e. ásetingini at lesandi í útbúgvingaraltri ekki fáa veiting til aldurssvarandi útbúgving. Móttakarar av veiting eftir lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk skulu um móguligt sýkja stuðul eftir lóg um lestrarstuðul, og verður hesin mótroknaður veitingini.

Sýkir ein av næmingunum um fýritíðarpensjón, og Almannaverkið ekki metir, at til ber at betra arbeiðsevnini við SSM ella øðrum fýriskipanum, hefur viðkomandi sostatt rætt til fýritíðarpensjón og ekki arbeiðsbúgving. Lestaruðul verður goldin út óskattaður, og tískil ávirkar hann ekki pensjónútgjaldið. Lestaruðulin verður hinvegin javnaður í mun til aðra inntøku, tó ekki fýr enn inntøkan fer upp um 20.000 kr. um mð.

Niðurstøða: Næmingar í SSM fáa ÚS eftir vanligum reglum, sum onnur ung. Møguliga við hægri upphædd sum kompensatióin til teirra, sum ekki kunnu arbeiða eftir skúlatíð vegna skerdan fôrleika.

³¹L1 nr.36 frá 3. mai 2007 um lestrarstuðul, sum seinast broytt við L1 nr. 49 frá 15. mai 2014. <http://www.logir.fo/foldb/llofo/2007/0000036.htm>. Kunngerð um lestrarstuðul: <http://www.logir.fo/foldb/kunfo/2011/0000107.htm>

³² Sí kap. 13 um uppskot til endurskoðan av lóggávu viðv. ÚS.

Næmingar varðveita sama rétt til stuðul eftir lóg um arbeidsfremjandi tiltøk sum onnur við skerdum arbeidsførleika. Um næmingur søkir um fyrítíðarpensjón, og Almannaverkið ikki metir, at til ber at betra arbeidssevni við SSM ella øðrum fyriskipanum, hevur viðkomandi rétt til fyrítíðarpensjón. ÚS-studningur verður goldin út óskattaður, og sostatt ávirkar hann ikki pensjónútgjaldið.

Tilmæli: Næmingar í SSM eiga sum grundregla at fáa ÚS eftir vanligum reglum við møguligari hægri upphædd sum kompensatiún. Í flestu førum hava næmingarnir somuleiðis rétt til útgjald eftir Lóg um arbeidsfremjandi tiltøk ella Lóg um almannapensjónir. Sí fylgiskjal 11 við dómum um fíggarstøðuna hjá næmingum sbt. tilmælinum.

11.0 KOSTNAÐARÆTLAN

11.1 KOSTNAÐARÆTLAN Í SAMBANDI VIÐ STOVNSETAN AV SERLIGA SKIPADUM MIÐNÁMI

Ilt er at gera neyva kostnaðarætlan fyri, hvat hvørt SSM tilboð til hendan bólkin fer at kosta. Tað veldst um, hvør tørvurin hjá tí einstaka er, og hvørja SSM skipan talan er um. Ein meting kann tó gerast í mun til ætlaðu tilboðini og við støði í verandi serflokki í Hoydølum.

Kostnaður pr. næming í SSM-skipanini í mun til starvsfólkaorku

Mett útfrá tørvinum á starvsfólkum, so verður met, at ein næmingur kostar í miðal 140.000 kr. um árið. Tá er met, at læraralønin er uml. 40.000 kr. mðr. brutto og at tað eru uml. 1 starvsfólk til 3 næmingar.

Metingin byggir á ta fyritleyt, at talan er um eitt nýtt økið, sum krevur eina ávísa tillagingartíð. Alt er nýtt hjá øllum starvsfólkum og hjá næmingunum. Tí má roknast við, at tørvur er á 3 fulltíðarstørvum til 8 næmingar – harav 2 lærarar, har minst ein hevur serlæraraútbúgving og øðrum starvsfólki so sum námsfrøðingi. Tað er tó sera torført at siga, hvørjum førleikum tørvur er á afturat serlærara, tí tað veldst um næmingarnar. Um hesi arbeiða fulla tíð, verða ætlandi 25 tímar um vikuna til undirvísing og restin til fyrireiking, eftirmeting, fundir og samskipti v.m. Roknast má við, at hvør lærari / starvsfólk kostar um 40.000 um mðr. brutto. Hesi tøl mugu tó takast við fyrivarni við tað, at tað er ógreitt, hvør sáttmáli er galdandi á økinum. Tað kann hugsast, at bæði lærarar og

námsfrøðingar verða settir eftir sáttmálanum hjá YF sum bachelorar - ella at heilt nýggjar avtalur skulu gerast fyri økið. Eitt SSM kostar sostatt umleið 120.000 kr. um mánaðin. ella 1,44 mió. um árið, tó fyrsta árið lutfalsliga minni, tí heysthálfvan er lutfalslig styttri, um roknað verður við løn í 5 mánaðir.

Ætlanin er, at tað samanlagt skulu verða 104 næmingar, tá ið skipanin er komin í fasta legu í 2019. Hetta merkir, at skipanin ætlandi kemur at kosta 14,6 mió. kr. í starvsfólkalønnum.

Førleikamenning og eftirútbúgving

Sum áður nevnt verður mett, at tað hevur alstóran týðning, at starvsfólk sum arbeiða í SSM-skipanini eru væl skikkað og hava nøktandi útbúgving innan serøkið.

Tá SSM-skipanin skal stovnstast og uppbyggjast er neyðugt at leggja upp fyri, at starvsfólk fáa møguleika at førleikamenna seg og møguliga at fáa eftirútbúgving. Torført er at meta um kostnaðinum av førleikamenning, tí tað veldst um, hvussu umfatandi førleikamenning byrjað verður við, og hvussu henda verður skipað.

Mett verður, at uml. 100.000 kr. skulu setast av árliga til førleikamenning. Her verður roknað við, at neyðugt verður við undirvísing í eitt nú OCN-skipanini, grundleggjandi kunnleika til serundirvísing, foreldrasamstarv, etikk o.a.: Undirvísingin kann lutvíst verða veitt av útlenskum undirvísarum og av starvsfólki á Námsvísindadeildini á Fróðskaparsetrinum. Eisini er lagt upp til, at starvsfólk fara í starvsvenjing, t.d. ein mánað í Danmark hjá t.d. Uddannelsescenter Mariebjerg í Vem ella Knudmosecenteret í Herning³³ ella t.d. í miðnámskúla í Íslandi.

Hædd eigur eisini at takast fyri, at eftirútbúgving innan sernámsfrøði á Námsvísindadeildini á Fróðskaparsetrinum krevur meirkostnað.

Útgerð og hølisviðurskipti

Givið er, at tað kemur at hava útreiðslur við sær at útvega neyðug høli til SSM í vanligu miðnámskúlunum. Mett verður tó, at tey høli, sum eru, og tær nýbyggingar, sum eru í gongd, í stóran mun kunnu rúma SSM tilboðunum. Neyðugt verður tó at gera ítøkiligar kostnaðarmetingar,

---

³³ Sí fylgiskjal 1 við ferðafrágreiðing.

so hvørt sum tilboðini verða sett í verk. Harumframt er torført at meta um, hvør útgerð krevst, tá tørvurin hjá næmingunum er ókendur. Mett verður, at neyðugt verður við t.d. ljóðdoyvandi leysum skilaveggjum at seta millum arbeiðspláss + innbúgvi so sum sofur, borð og stólar, + undirvísingaramboð og tilfar, teldu, prentara o. tíl. Mett verður, at uml. 100.000 kr. skulu setast av so hvørt sum eitt nýtt tilboð verður stovnsett, men skal metingin takast við fyrivarni.

Íalt verður met, at eitt SSM tilboð á einum miðnámskúla við 8 – 10 næmingum leysliga kostar:

3 starvsfólk	1,4 mió. um árið
Gera hølir klár + útgerð	100.000 kr.
Førleikamenning	100.000 kr. Førleikamenning til øll SSM tilb. samskipað.

Út frá hesum verður met, at eitt SSM tilboð kostar uml. 140.000 kr. pr. næming um árið.

Í mun til tilmælini, so er neyðugt við eini játtan áljóðandi $28 \times 58.000 = 1,9$ mió. í 2015. Tá er roknað við, at skúlaárið 2015 er 5 mánaðir. Í tráð við tilmæltu tilgongd so verða 26 nýggir næmingar í 2016, 30 í 2017 og 20 nýggir næmingar í 2018. Tvs. umleið 104 næmingar í SSM skipanini bytt í 4 árgangir. Harumframt koma 14 næmingar ella meira á Rásini. Hesi tøl mugu tó takast við fyrivarni, tí ikki er vist, at tilgongdin ella tørvurin verður so stórur. Talvan niðanfyri er ein kostnaðarmetan av SSM komandi árini, men fyrivarni verður tikið fyri, at hetta er ein meting. So hvørt SSM verða skipað á skúlunum, krevst ein neyv kostnaðarætlan í hvørjum einstøkum føri.

Í tús. kr.	2015	2016	2017	2018
SSM	1900	5700	9600	13000
Førleikamenning	100	100	100	100
Høli, útgerð o.a.	200	300	400	400
Íalt	2200	6100	10000	13500

Samanlagt verður met, at tað fer at kosta áleið 13,5 mió. kr. krónur í tíðarskeiðnum 2015-2018 at fremja ætlanirnar, sum eru í hesum tilmæli.

11.2 RÁSIN

Rásin kostar í dag 2,8 mió. kr. og fer Rásin at kosta nøkulunda hesa upphædd í 2015. Tó er lagt upp fyri, at Mentamálaráðið rindar skúlapartin og Almannamálaráðið rindar fyri búpartin við teirri treyt, at Almannaverkið er við til at visitera til búpartin, og tá ið Rásin gerst partur av SSM verður búparturin partur av virkseminum hjá Almannaverkinum. Lagt er upp fyri hesum á FL 2015, men hædd er ikki tikin fyri útreiðslum í sambandi við, at høli skulu útvegast í sambandi við, at tilboðið skal víðkast við 7 næmingum í 2016.

Ætlanin fyri 2015 er, at Mentamálaráðið rindar 1,8 mió kr. og Almannamálaráðið rindar 1,0 mió kr. Útfrá samlaðu játtanini til Rásina í ár, kostar ein næmingur har samlað umleið 400.000 kr. um árið. Við øktum næmingatali á Rásini til 14 næmingar komandi árin verður mettt, útfrá verandi tølum, at samlaður kostnaður fyri Rásina verður umleið 5,6 mió. kr. pr. ár komandi árin. Hetta talið er bert vegleiðandi. Hugsast kann, at við øktum næmingatali verður samlaði kostnaðurin serliga fyri búpartin minni, tí starvsfólkaorkan kann gagnnýtast betur. Viðmerkjast skal eisini, at aðrar útreiðslur so sum víðkan av hølum o.a. ikki er tikið við í hesi upphædd.

11.3 SERNÁMSFRØÐILIG SAMSKIPAN OG RÁÐGEVING

Mett verður, at neyðugt verður at seta fólk, at røkja samskipandi leiklutin og sernámsfrøðiliga ráðgeving í mun til SSM, sum verður staðsett á Sernámi. Um viðkomandi skal hava cand. pæd. pæd.psyk. ella aðra pæd. pæd útbúgving, kemur hetta at kosta uml. 500.000 kr. árliga. Henda játtan er ikki raðfest í fíggarárinum 2015.

11.4 KOSTNAÐARÆTLAN FYRI STUÐULSFYRISKIPANIR ÍSV SSM

Sum sæst í tørsvlýsingini fáa summi í málbólkinum longu stuðulsfyriskipanir hjá Almannaverkinum. Í teimum førum verður í størri mun talan um at umskipa tilboðið, tey longu fáa. Er tilboðið tey fáa í samband við SSM av sama slagi, sum tilboðið tey longu fáa, hevur hetta ikki stórvegis eyka kostnað við sær. Er talan um at umskipa eitt stuðulstilboð til bútilboð, er talan um meirkostnað.

Ilt er at gera neyva kostnaðarætlan fyri, hvat bútilboð og stuðulsfyriskipanir til hendan bólkin fara at kosta. Tað veldst um, hvør tørvurin hjá tí einstaka er, og hvørji SSM- tilboð verða veitt. Ein meting

kann tó gerast út frá kostnaði av verandi tilboðum hjá Almannaverkinum. Kostnaðurin fyri ymisk tilboð er lýstur niðanfyri:

Kostnaður av stuðulsfyriskipanum hjá Trivnaðartænastuni. Talan kann vera um bústaðartilboð, stuðulsfyriskipanir, mentortoymi og frítíðartilboð v.m. Kostnaðurin er **bert fyri lønir** og roknað verður við miðal lønum til námsfrøðing og er støði tikið í verandi tilboðum, sí niðanfyri útgreining.

Bútilboð:

Búfelagsskapur ella næmingaheim til uml. 10 borgarar. Kostnaðurin er ásettur eftir, at borgarar skulu kunna klára seg rímiliga væl sjálvi og uttan náttarvakt, eins og at tey eru úti part av degnum. Samanberast kann við Heiðaveg (búfelagsskapur): **1,1 mill. kr. árl.** Royndir vísa, at størri fyriskipanir eru bíligari at reka. Kostnaður er tann sami um tað t.d. búgva 10 ella 12 borgarar.

Sambýli til 4-6 borgarar. Kostnaðurin er ásettur eftir, at búfólki hevur tørv á náttarvakt, og eru úti part av degnum. **1,9 mill. kr. árl. Royndir vísa, at størri fyriskipanir eru bíligari at reka. Um 10-12 borgarar búgva í sambýli av hesum slag, vildi starvsfólkanormeringin hækka við 1 ½ starvsfólki.** Talan er um seinnaparts- og kvøldtímar, og kostnaðurin vildi tá hækka við 1,1 mill. samlaði kostnaðurin vildi sostatt verið 3. mill.

§ 27 bú- og virknistilboð kunnu eisini metast eftir omanfyristandandi.

Stuðulsfyriskipanir:

1-1 stuðul er fyriskipan, har eitt starvsfólk er um ein borgara. Hvussu nógvir tímar verða tillutaðir er tengt at tørvinum hjá hvørjum einstøkum. **Kostnaður fyri hvønn starvsfólkatíma (dagtímar) er 210 kr./t.** Nøkur tillegg skulu leggjast afturat, um talan er um kvøld- ella vikuskiftistímar. 1-1 stuðul verður ikki nógv brúkt. Hendan skipan verður serliga brúkt í útjaðaranum, har tað kann vera ringt at samla fleiri borgarar til eitt toymi.

Mentortoymi er fyriskipan, har eitt toymi av starvsfólki eru um nakrar borgarar nakrar tímar um vikuna. Til samanbering kann nevast Mentortoymið í Hoydølum (25 t/v til 6-7 næmingar): **300.000 kr. árl.**

Frítíðartilboð er dagtilboð, har nøkur starvsfólk eru um nakrar borgarar. Vanliga eru eini 7-12 borgarar og 2-3 starvsfólk. **Kostnaður: umleið 70.000 kr/mðr.**

Frítíðarklubbar er fyriskipan, har nøkur fá starvsfólk eru um nakrar borgarar. Talan er um tilboð, sum borgarar frítt kunnu brúka, tá opið er. Neyðugt er ikki við visitering. Frítíðarklubbar eru bíligastu stuðulsfyriskipanir, sum Trivnaðartænastan veitir. **Kostnaður: umleið 20.000 kr./mðr.**

Í mun til tilboðini, sum mælt verður til at skipa, og sum eru nærri lýst í kap. 7 er ein leyslig kostnaðarmeting gjørd. Í kostnaðarmetingini er lagt upp fyri, at tað verða skipaði mentortoymi, frítíðartilboð og frítíðarklubbar so hvørt sum fleiri næmingar verða tiknir upp kring landið. Lagt er upp fyri, at bústaðartilboð í Tórshavn verða skipað sum bú- og viðgerðartilboð ella búfelagsskapur/næmingaheim. Stórur tørvur er á bústaðartilboðum í Tórshavn og tí, at ætlanin er at skipa bústaðartilboð, sum eru serliga ætlað og knýtt at serflokkinum í Hoydølum/Marknagilsdeplinum. Hædd er ikki tikin fyri bústaðartilboðum í Eysturoy, Norðoyggjum og Suðuroy. Óvist er, hvussu nógv bústaðartilboð tørvur er á í hesum økjum og tí, at í Eysturoy og Norðoyggjum verða fleiri bústaðir bygdar í løtuni. Sannlíkt er, at fleiri av framtíðar næmingunum fara at hava bústað í nýggju bústøðunum.

Lagt er upp fyri, at stuðulsfyriskipanir v.m. verða settar í verk 1. juli í tí ári, sum skúlatilboðið byrjar og framskrivað verður so til fult virksema í komandi kalendaraári. Lagt er upp fyri, at stuðulstilboðini hjá Trivnaðartænastuni verða eisini veitt í ferlutíð.

Í tús. kr.	2015	2016	2017	2018
Bústaðartilboð	552	1.104	1.656	2.208
Mentortoymi	450	1.350	2.550	3.750
Frítíðartilboð	840	2.940	5.040	7.140
Frítíðarklubbur	240	840	1.440	1.920
Íalt	2.082	6.234	10.686	15.018

Samanlagt verður mett, at tað fer at kosta áleið 15 mió. kr. krónur í tíðarskeiðnum 2015-2018 at fremja ætlanirnar, sum eru í hesum tilmæli. Trivnaðartænastan hevur ikki fígging til at veita hesar tænar.

12.0 UPPSKOT TIL ÁBYRGDAR- OG ÚTREIÐSLUBÝTIÐ MILLUM MENTAMÁLARÁÐIÐ OG ALMANNAMÁLARÁÐIÐ

Meginreglurnar eiga at vera geiraábyrgd og minsta inntriv, sum merkir, at tilboðini í mest møguligan mun skulu skipast í vanligu útbúgvingarskipanini. Leiðslubygnaðurin eigur at avspeгла geiraábyrgdina, soleiðis at gjald og vald fylgjast at. MMR skipar skúlapartin og AMR skipar bútilboð og stuðulsfyriskipanir. Samstundis mugu hesir tættir samskipast so væl, at tað fyrri borgaran kennist sum eitt heildartilboð.

Viðvíkjandi Rásini er uppskotið, at tilboðið hoyrir undir einum ráði, sum nú er Mentamálaráðið. Mann kundi eisini hugsa, at við tíðini, tá ið serliga skipað miðnám rættiliga er komið í fasta legu, og nøktandi tilboð eru á flestu miðnámsskúlum, so fer Rásin at knýta seg at SSM á miðnámsskúlunum í økinum. Tá verður búparturin fluttur til Almanna-verkið.

13.0 ENDURSKOÐA LÓGGÁVUNA OG GERA UPPSKOT UM TILLAGINGAR Í MUN TIL UPPSKOTIÐ, SUM ARBEIÐSBÓLKURIN KEMUR VIÐ.

Viðvíkjandi serliga skipaðum miðnámi (SSM) er lógarheimild fingin til vega til hessa fyriskipan í fjör³⁴. Henda lóg ásetur, at heimilað er landsstýrismanninum í mentamálum at skipa serliga skipað skúlatilboð til ung við serligum tørvi. Uppskot til lógarbroyting í ávikavist SIT- og FHS- lógini, sum skal heimila serliga skipað skúlatilboð á yrkisnámi er farið til hoyringar, og miðað verður eftir at fáa lógarbroytingina samtykta í vár.

Í sambandi við lógina um Rásina verður mælt til lógarbroyting, soleiðis at aldursmarkið fyri upptøku, sum er 18 ár, verður broytt til eftir fólkaskúla. Eisini verður mælt til, at skúlagongdin verður avmarkað til í mesta lagi 2 ár og ikki 3 ár, sum lógin letur upp fyri í dag. Somuleiðis verður mælt til broyting í upptøkunevndini, soleiðis at upptøka fer fram í felags visitatiónsbólkinum til serliga skipað miðnám.

Sbrt. verandi lestrarstuðulslóg er ásett í § 4, stk. 1 at: *”Ein útbúgving er stuðulsheimilað, tá hon er skipað sum heiltíðarlestur, er minst 3 fylgjandi mánaðir til longdar, er ólønt og endar við próvtøku.”* Kannast eigur og støða takast til um møgulig lógarbroyting er neyðug, so SSM á serbreyt lýkur kravið um, at útbúgvingini *”endar við próvtøku”*. Í Danmark hava ung við serligum tørvi á hægri útbúgvingum møguleika at søkja um *”handicaptillæg”*³⁵. Líknandi skipan kundi verið umhugsað fyri henda málbólk á miðnámi, so møguleika er at søkja um ískoyti vegna serligan tørv umvegis lestrarstuðulsskipanina. Hin møguleikin er eisini at ískoyti verður veitt frá Almannahverkinum.

³⁴<http://www.logting.fo/files/casestate/14341/122.13%20U.t.ll.%20um%20br.%20i%20ll.%20um%20gymnasialar%20midnamsutbugvingar.pdf>

³⁵<http://www.su.dk/SaerligStoette/handicaptillaeg/Sider/default.aspx>

14.0 NIÐURSTØÐA

Við støði í arbeiðssetninginum er hetta tilmælið bygt upp út frá fyra meginreglum, sum í høvuðsheitinum snúgva seg um geiraábyrgd, innklusjón, kompensatió og samskipan.

Sum tað fyrsta hevur arbeiðsbólkurin gjørt eina lýsing av tørvinum á skúla-, stuðuls-, frítíðar og bústaðartilboðum millum ung frá 16-25 ár. Henda tørvskanningin staðfestir, at tað er stórir tørvar á tílíkum tilboðum, men at hann er óvanliga stórir nú, tí avmarkað tilboð hava verið. Roknað verður við, at árliga fara umleið 25-30 ung frammyvir at hava tørv á serliga skipaðum tilboðum.

Við støði í tørvinum og meginreglunum um innklusjón, hevur arbeiðsbólkurin gjørt uppskot um at seta á stovn ein yvirskipaðan bygnað fyri miðnám fyri ung við serligum tørvi, nevnt SSM við serbreytum og serflokkum í høvuðsheitum við staðseting á vanligu miðnámsskúlunum. Viðvíkjandi Rásini, so metir arbeiðsbólkurin, at Rásin eigur at verða varðveitt sum tað heildartilboð tað er undir Mentamálaráðnum, sum tó við tíðini fær tættari tilknýti til SSM skipanina í vanligu miðnámsskúlunum í økinum. Mælt verður til, at SSM kann umfata vanligt prógv ella eitt OCN-líknandi prógv/skjalaváttan.

Út frá tørvslýsingini verður mælt til, at SSM skipan verður raðfest komandi árin at vera staðsett í verandi miðnámsskúlaeindum í Tórshavn, Kambsdali og Klaksvík. Raðfestast eiga eisini slík tilboð í Suðuroy. Bólkurin hevur gjørt uppskot til eina íverksetanartilgongd frá 2015 til 2018, sum vísir, at um byrjað verður komandi ár, so er møguleiki fyri, at í 2018 eru tilboð til øll, sum ynskja hetta á miðnámi. Í tilknýti til skúlatilboðini mælir arbeiðsbólkurin til at seta í verk stuðuls- og frítíðartilboð til tey heimabúgvandi og bútilboð til teirra, sum hava tørv á tí. Talan kann eisini vera um mentortoymi, sum virkar sum eitt stuðulstoymi, um frítíðartilboð, sum eru aftaná skúlatíð, frítíðarklubbar nøkur kvøld um vikuna og bú- og virkistilboð, sbt 27 í forsorgarlógini.

Tað hevur stóran týdning at raðfesta høli inni í vanligu miðnámsskúlunum til hesa skipan, og at fjølbroyttur starvsfólkahópur verður knýttur at eini SSM skipan, sum virkar í toymi við toymisleiðara. Fakligur førleiki innan serøkið hevur alstóran týdning í hesi skipan, og mælt verður til út- og eftirútbúgving av starvsfólki..

Arbeiðsbólkurin skjýtur upp, at Sernám, sum miðstøð innan sernámsfrøðiliga øki, stendur fyri samskipan av SSM og sernámsfrøðiligu ráðgevingini, sum mælt er til skal knýstast at miðnámsskúlaøkinum.

Í tráð við meginregluna um samskipan og kompensatió er eisini skotið upp, at ein samlað og skipaða visitatió umboðandi Sernám, miðnámskúlarnar, Almannerkið og viðkomandi skúli, har næmingurin hevur gingið, visiterar til skúlatilboðini, harundir skúlatilboðið á Rásini og metir um, hvørt neyðugt er at søkja Almannerkið um stuðuls-, frítíðar ella bútilboð.

Næmingar, sum ganga eftir SSM eiga at fáa ÚS eftir vanligum reglum við møguligari hægri upphædd sum kompensatió. Støða má takast til, hvør skal veita hesa kompensatió og taka hædd fyri lógini um arbeiðsfremjandi tiltøk og lógini um fyrítíðarpensjón, sum eisini verður galdandi fyri næmingar í SSM skipanini.

Ein SSM skipan krevur neyva samskipan millum skúlatilboðið og stuðulsfyriskipanirnar og bútilboð, og tað hevur stóran týðning, at áhaldandi samskiftið er millum skúlan og tey tilboð, ið vera veitt av Almannerkinum eftir skúlatíð. Toymisfundir eiga at vera regluliga millum hesar skipanir. Í gerandisdegnum mugu møguligir trupulleikar í einari skipan, og sum krevja samstarv við hina skipanin, vera møguligir at loysa skjótast til ber. Smidligar loysnir eru ógvuliga týðningarmiklar í hesum samstarvi og samskipan. Samstarv og samskifti við Sernámsfrøðiligu skipanina má eisini í fasta legu.

Neyv geiraábyrgd eigur at fylgjast, har Mentamálaráðið hevur ábyrgd av skúlapartinum og Almannaamálaráðið hevur ábyrgd av stuðuls-, frítíðar- og búpartinum, men fyri at tryggja áhaldandi samskipan, samstarv og samanhag er neyðugt at hava samskipan á ráðsstigi, tvs millum AMR og MMR og millum stovnarnar, tvs. Almannerkið, Sernám og skúlaleiðslurnar.

Grundleggjandi fyritleytingin fyri, at tað skal eydnast ungum við serligum tørvi at gjøgnumføra eina SSM útbúgving er, at skúla og stuðulstilboðini, sum liggja aftaná skúlatíð, verða samskipað, og arbeiðt verður miðvíst í felag fram ímóti málinum. Tað er altumráðandi, at samanhagur er millum politisku ætlanirnar á skúlaøkinum og á almannaøkinum. Tískil mælir bólkurin til, at landsstýrisfólkini hvør í sínum lagi, men tó í felag, tryggja neyðugar karmar fyri at skapa fleiri skúla-, frítíðar- og stuðuls/bútilboð. Bólkurin mælir til, at landsstýrisfólkini í felag tryggja sær, at politisk undirtøka er fyri tilmælinum fyri at skapa neyðugar karmar at arbeiða undir, um tilmælini skulu setast í verk.

Arbeiðsbólkurin vónar, at tikið verður væl ímóti tilmæltu átøkunum í hesum tilmæli.

Arbeðsbólkurin mæli til hetta:

1. Innkluderandi miðnámsskúlastkipan fyri ung við serligum tørvi
2. Skipa serliga skipað miðnám (SSM) annaðhvørt sum serbreyt ella serflokkur við eini tilgongd, har eitt ella tvey nýggj tilboð vera sett á stovn á hvørjum ári alt eftir tørvi.
3. Skúlatíðin er frá 8 – 13. Skipað undirvísing á skúlanum í lestrarfrídøgum o.t.
4. Stuðulsfyriskipanir í frítíðum, ferium o.ø. frídøgum.
5. SSM skal skipast sum eitt samskipað tilboð við móguleika fyri 4 árum
6. Meginreglan er, at skúlabyrjan er við skúlaársbyrjan t.e. miðjan august, men móguleiki fyri at byrja seinni í skúlaárinum
7. Næmingurin skal fáa prógv, sum er grundað á OCN-skipan og sum vísir, hvørjir førleikar viðkomandi hevur.
8. Rásin hoyrir undir eitt ráð. Skúlaparturin fær við tíðini størri samstarv við SSM í økinum t.d. miðnámsskúlar í Klaksvík og á Kambsdali. Skipað sum eitt tvey ára skeið. Tekur næmingar inn á hvørjum ári. Tá ið Rásin er vorðin partur av SSM, kann búparturin gerast partur av Almannaverkinum.
9. SSM verður samskipað við stuðulsfyriskipanir og evt. bútilboð aftaná skúlatíð eftir mettum tørvi. Leisturin kann vera at skipa skúlatilboð og stuðulstilboð, skúla-, stuðuls- og frítíðartilboð, skúla, stuðuls-, frítíðar- og bútilboð ella skúla- og næmingaheim.
10. Virkisætlan, sum Almannaverkið ger og læruætlan (t.d. OCN), sum skúlin ger, skulu hanga saman.
11. Fjølbroyttur starvsfólkahópur við ymiskum førleikum, sum arbeiðir í toymi á SSM við toymisleiðara, sum virkar sum deildarleiðari fyri SSM.
12. Førleikamenna starvsfólkahópin so hvørt, sum tilboð verða stovnað, fyri at tryggja dygd og innihald. Møguliga skipað útbúgving/eftirútbúgving innan sernámsfrøði á Námsvísinda-deildini á Fróðskaparsetri Føroya.
13. Sernám, sum er miðstøð fyri sernámsfrøðiligari ráðgeving til fólkaskúlan, stendur fyri samskipan og at veita sernámsfrøðiliga ráðgeving. Miðnámsskúlaøkið á Sernámi má raðfestast, og fíggarlig orka setast av til hetta arbeiðið. Tryggjað má vera áhaldandi og skipað samstarv. Samskipari og mennari av skipanini staðsettur á Sernámi.

14. Samlað og felags visitatión umboðandi skúlan, næmingurin kemur frá, miðnámsskúla, Almannerkið og Sernám.
15. Vanligan lestrarstuðul ( S) og ískoyti frá Almannerkinum eftir almannerl gg vuni.
16. Mentamálaráðið tekur s r av skúlapartinum og Almanneram lar  i  av tí, sum er uttanfyri skúlan
17. Samanlagt skulu 120 skúlatilboð skipast   tíðarskeiðnum 2015-2018.   Tórshavn verða 48 næmingar,   Kambsdali 24 næmingar,   Norðoyggjum 24 næmingar,   Suðuroy 12 næmingar og Rásin kemur at hava 14 næmingar.
18. Til hesi tilboð verða skipaði mentortoymi, frítíðartilboð, fr t  arklubbt lbo  og   ein avmarka an mun bústaðartilboð.
19. Lógarbroyting gerast   l gt ngsl g nr. 67 frá 2. Mai 2003 um skúlatilboð til ung við breki, sum broytt við l gt ngsl g nr. 115 frá 18.desember 2008. Broytingar gerast   l gt ngsl gum um SIT og FHS. Hesar eru farnar til hoyringar

16.0 KELDULISTI

Ainscow, M., Booth, T. og Dyson, A. (2006). *Improving Schools, Developing Inclusion*. London: Routledge.

Dyssegaard, C. B., Larsen, M. S., og Tiftikci, N. (2013) *Effekt og pædagogisk indsats ved inklusion af børn med særlige behov i grundskolen. Systematisk review*. København. Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, IUP, Aarhus Universitet.

Leinki til Dansk Clearinghouse:

<http://edu.au.dk/forskning/omraader/danskcldclearinghouseforuddannelsesforskning/>

Leinki til rapportina:

http://edu.au.dk/fileadmin/edu/Udgivelser/Cldclearinghouse/Review/review_inklusion_2013.pdf

Farrell, P. (2002). Making inclusion a reality for all. Forelæsning, holdt ved ISPA's conference i Nyborg. I: Egelund, N. & Tetler, S. (red.) (2009). *Effekter af specialundervisning. Pædagogiske vilkår i komplicerede læringssituationer og elevernes faglige, sociale og personlige resultater*. Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag

Hansen, J. H. (2011). *Barrierer for inklusion i den pædagogiske praksis*. I: Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift. Forlaget Skolepsykologi. Pædagogiske Psykologers Forening. Tema Inklusions- og eksklusionsprocesser i sociale sammenhænge. 48. årgang 03

Hoyringina av ST-sáttmálanum um tey, ið bera brek. <http://www.mbf.fo/page.php?Id=44&l=fo>

1. Ferðafrágreiðing
2. OCN- skipanin. Handverk og vinna
3. OCN-skipanin. Persónligir og sosialir færleikar
4. lýsingarblað 1 - grundupplýsingar
5. lýsingarblað 2 - endurmenning í mun til arbeiðsmarknaðin - arbeiði og upphald
6. lýsingarblað 3 - endurmenning í mun til gerandisdagin - virkislív, heimalív og frítíð
7. lýsingarblað 4 - meting tilráðing og avgerð
8. virkisætlan
9. SMTTE myndil og virkisætlan, sum er eitt dømi um námsfrøðiliga virkisætlan, sum Almannaeverkið/Trivnaðardepilin brúkar í sínum tænastrum.
10. Dømi um stuðulsveitingar til næming
11. Fíggjarligar avleiðingar. AMR

(Fylgiskjøl 4 – 8) er sosialfakliga heildarlýsingin, sum Almannaeverkið brúkar í teimum førum, har borgarin hevur samansettar trupulleikar, og støðutakanin krevur eina sosialfakliga heildarmeting

Ferðafrásøgn

Í Íslandi og Danmark januar 2015

Ferðafrásøgn hjá arbeiðsbólkinum, ið skrivar tilmæli til Mentamálaráðið og Almannamálaráðið um miðnámsskúlatilboð til fólk við serligum tørvi. Arbeiðsbólkurin var á námsferð í Íslandi (Reykjavík og Hafnarfjörður) 5. til 7. januar og í Danmark (Holstebro, Vem og Herning í Jyllandi 7. – 9 januar

---

5. – 9. januar 2015

Innihald:

Vitjan í Íslandi.....	2
Fjölbrautaskólinn í Breiðholti, Reykjavík.....	2
Tækniskólinn í Reykjavík	6
Flensborgarskúlinn í Hafnarfirði	8
“Hitt húsið” í Reykjavík	11
Fjölbreytaskúlinn við Ármúla, Reykjavík	14
Vitjan í Danmark.....	18
Uddannelsescenter Mariebjerg, Vem.....	18
Visitatión	20
Heildartilboð.....	23
Holstebro kollegium	25
Skjernvej, Hostebro	25
Kunning um OCN	27
Knudmosecenteret, Herning.....	28

Vitjan í Íslandi

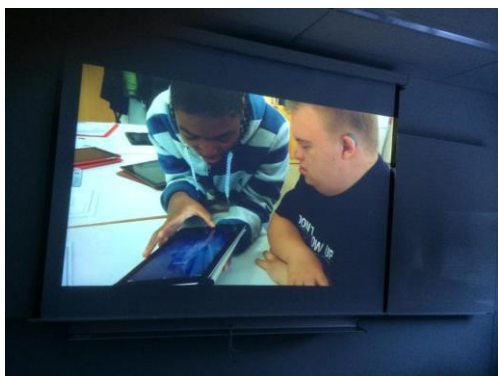
Fjölbrautaskólinn í Breiðholti, Reykjavík

Mánadag 5. januar 2015

Á Fjölbreypaskúlanum ganga umleið 1000 næmingar íalt, 38 á serbreypini, ið hava alskyns brek, bæði líkamlig og sálarlig brek. Fleiri ganga í sama flokki í felagslærugreinum og fara so til ymsar vallærugreinir. Tað eru 8 lærarar til teir 38 næmingarnar.

Summir næmingar eru bara í serflokki, meðan aðrir ganga til einstakar lærugreinir í vanligum flokki – altíð lagað eftir tí einstaka næminginum. Vanliga eru 2 lærarar í hvørjum bólki – og bólkar eru ymiskir til støddar eftir, hvussu næmingarnir eru. Øll eru sett í starv sum lærarar við eins setanartreytum og ábyrgd. FB hevur onggar stuðlar fyri at sleppa undan, at stuðulin verður sendur avsíðis við mest trupla næminginum, og so fær tann, sum hevur brúk fyri besta fakliga førleikanum, minst. Tí eru bara fakfólk. Øll hava ikki læraraútbúgving; summi eru menningarnámsfrøðingar (throskatjálvar/sosial pedagogar), onnur eru lærarar. Øll hava eftirútbúgving sum serlærarar, og øll eru sett eftir somu treytum. Vanligir faklærarar koma uppí eftir tørvi.

Summir skúlar hava havt undirvísing fyri øllum vanligu næmingum um serbreyparnæmingarnar og teirra avbjóðingar, men tað hava tey ikki gjørt á FB. Innklusjónin hevur gingið ótrúliga smidliga við, at fólk koma at kennast. Guðrun hevur leitt breytina, sum byrjaði fyri 12-13 árum síðan, og hon hevur ikki verið bangin fyri at royna nýggjar møguleikar.

Vit gera mesta partin av undirvísingartilfarinum sjálv, tí tað mesta tilfarið, sum er egnað, hava tey verið ígjøgnum, áðrenn tey koma her. Tey ganga her í 4 ár, men møguleikarnir fyri víðari útbúgving eru sera avmarkaðir. Nøkur heilt fá sleppa á universitetið (m.a. serútbúgving til hjálparfólk). Fjölbreypaskúlin er enn 4 ár, men ætlanin er at stytta hann niður í 3 ár. Vónandi ber til at varðveita 4 ár fyri henda bólkin.

Flestu næmingar búa heima, tey flestu eru um 18, tá tey byrja. Vit royna eisini at læra næmingar at brúka almennu flutningsskipanina, um vit halda tað bera til, tí tað gevur teimum frælsi seinni. Annars er serflutningsskipan, sum heintar tey heima og koyrir tey heim aftur.

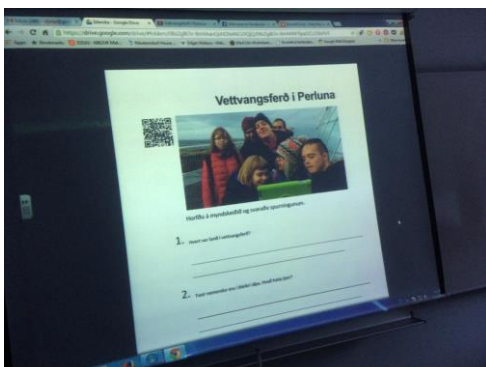
Tað er sera trupult at viðgera umsóknirnar. Vit leggja ikki so stóran dent á, um tey duga at lesa ella skriva; og vit kunnu hava ein næming í koyristóli, men ikki nógvar. Vit kunnu hava ein næming, sum krevur ein til ein, men ikki nógvar. So er eisini tað trupla at taka dagar ímillum, hvør skal vera her á serbreytini, og hvør kann vera í vanligum flokki. Eitt sindur ymiskt, hvussu nógvir næmingar byrja hvørt ár.

Vit royna eisini at fáa næmingar í praktikk, so teir venja seg við eitt veruligt og vanligt arbeiðspláss. Vit royna ikki at fáa tey inn í vard verkstøð – tað er ein møguleiki at taka upp seinni, um neyðugt. Mong hava fingið arbeiði í vanligari vinnu aftaná.

Tey brúka nógv kunningartøkni, snildfon, teldrar o.a. í flokkinum. ([Youtube.com/user/starfsbrautfb](https://www.youtube.com/user/starfsbrautfb)) – nú ber til at vísa filmsstubby, sum vísir, hvat næmingar hava gjørt. Tey framleiða ymiskt og selja tað, tey hava gjørt, til at fíggja námsferð til London (hvør flokkur fer eina ferð) og annars at keypa ipaddar o.a. Tað kann vera jólapynt, heimabakað breyð o.a. Video

er væl egnað at samskifta við foreldur o .o. um, hvat vit gera. Vit hava eisini facebook síðu, har vit leggja myndir o.a. Tá næmingur søkir, skal støða takast til, um vit kunnu taka myndir av honum.

Vit síggja mynd av einum bólki, sum arbeiðir handaligt – og sum krevur 2 fólk alla tíðina. Vit fáa stundum aðrar næmingar í húsinum at fylgja teimum til kafeteria (mentorskipan) – henda skipan er bara í fríkortum. Í tímanum eru bara lærarar. Ikki øll hava læraraútbúgving; summi hava aðra viðkomandi útbúgving; men øll hava somu starvslýsing og somu

løn. Guðrun (leiðarin) er útbúgvinn menningarnámsfrøðingur, men er sett í starv sum lærari.

Barnaskúlar eru kommunalir, men miðnámsskúlar eru undir landinum. Staturin tryggjar, at øll við serligum tørvi fáa pláss onkustaðni. Um vit bara fáa tikið 8, men 10 søkja, so fáa hini bæði pláss á onkrum øðrum skúla. Umsóknin fer til skúlan, men breytarleiðararnir á ymsu skúlunum viðgera umsóknirnar saman. Øll skulu raðfesta 1. og 2. ynski.

Tilfarið, vit hava ment gjøgnum árin, hevur ligið í ringbindum, men nú hava vit gjørt ein tilfarsbanka á Google docs, sum allir lærarar hava atgongd til allastaðni. Málið er at víðka samstarvið til aðrar skúlar eisini. Her hava vit eisini allar skeiðslýsingar. Vit royna at goyma hetta við skeiðsnarvi, so til ber at finna tað við gugglileiting.

Trello.com er ein ókeypis skipan til at skipa arbeiðið. Eitt nýggj Trello – talva verður gjørd hvørt skúlaár. Har er yvirlit yvir tað, sum skal gerast, og so hvørt sum árið gongur, verða uppgávur fluttur yvir í teigin “í gongd” og síðani yvir í “Lokið”.

Vit brúka eisini Soundcloud.com nógv. Tað er sum youtube, men bara fyri ljóð. Lætt at taka upp og leggja á netið við einum klikki. Vit brúka eisini QR kotur, sum næmingar skanna, og so hava teir t.d. eitt video koyrandi og arbeiðsspurningar til. Serliga næmingar, ið hava trupult við at lesa, kunnu skanna QR kotuna, og so fáa teir tekstin lisnan upp.

Vit leggja dent á at brúka ta tøkniliga, sum vit øll hava hjá okkum, t.d. snildfon, ipad o.a., sum kunnu taka upp bæði mynd og ljóð við frálíkari dygd. Vit eru tøkniliga fremri enn flestu aðrir skúlar, tí Guðrun er íðin at eksperimentera, og vit mugu sum serskúli royna at finna bestu loysnirnar. Vit fáa eisini nakað av játtan til royndarvirksemi. Ongin ivi er um, at okkara royndarvirksemi og nýskapandi loysnir hava góða ávirkan á restina av skúlanum. Tað mesta vit brúka, er einføld tøkni at brúka, men lærarar mugu vera kunnaðir um tað – so velja summir at brúka sumt og aðrir ikki.

Vit vita, at summi seta stuðlar, tí tað er bíligari, men vit hava barst fyrri ikki at gera tað. Øll, sum verða sett í starv, hava setanartreytir og ábyrgd sum lærarar. Og fleiri misunna okkum tveylæraraskipanina. Vit hava eitt sindur serliga játtan, men hon hevur verið skerd nakað í seinastuni. Tað hevur við sær, at í ár eru bólkarnir heldur størri. Allir næmingar hava ipad, og tað hava vit sum lærarar skavað fíggingina saman til – tað er ikki almenn játtan. Játtanin til

serbreytina er oyramerkt til breytina – og hon verður í mun til førleikan hjá næmingunum. Men øll, sum eru liðug í 10. flokki, hava rætt til at fáa eitt pláss á onkrum miðnámsskúla. Summir aðrir skúlar hava valt at seta bíligari arbeiðsmegi.

Vit byrja kl. 8.15, og tey flestu eru í skúla til kl. 12.45. So hava summi onkrar tímar seinni afturat, eftir hvat tey hava teknað seg til. Eftir skúladag fara summi heim, meðan onnur fara til okkurt frítíðarvirksemi/frítíðarstað seinnapartin (t.d. Hitt húsið?). Vit hava stuðulsskipan í skúlanum, sum kann hjálpa við skúlingunum. Vit hava ongar

millumtímar, tí Guðrun leggur skema við hond – vit eru ikki partur av telduskema skúlans, tí tað er ov tilvildarligt. Skipanin við hjálp til skúling er hvønn dag fyri allar næmingar, og okkara næmingar eru partur av tí skipanini. Guðrun Hallgrímsdóttir er leiðari fyri serbreytina. Fjarlar (?) kunnar okkum um undirvísingina og arbeiðsháttin.

Studningur: vanligir næmingar fáa ongan studning, uttan tað eru fólk langvegis frá, so fáa tey vistarhaldsstudning. “Okkara” næmingar fáa nakað av studningi vegna brekið. Onki næmingaheim er knýtt at skúlanum.

Vit sita í frálíkari skúlastovu, og serbreytin hevur 3-4 skúlastovur at ráða yvir fast, tí tað ber ikki væl til at flyta runt við hesum fólkunum.

Heimasíða skúlans er www.fb.is/

Tækniskólinn í Reykjavík

Týsdagur 6. januar 2015

Rósa Árnadóttir greiðir frá skúlanum. Umleið 1500 næmingar - upp móti 2000 við lærlingum. Serdeildin hefur 7 næmingar og 14 starvsfólk. Öll 7 hava tvey starvsfólk, og öll hava eigna skúlastovu, har tey eru saman við lærara og stuðli.

Næmingar, ið koma her, eru næmingar, sum hinir skúlarir ikki vilja taka ímóti. Tey søkja tvær raðfestingar, og um tey ongastaðni sleppa inn vegna so serligan tørvi, koma tey her. Öll skulu hava okkurt skúlatilboð. Tað ber sum meginreglu ikki til at søkja beinleiðis til okkara, tó at ein av verandi næmingum hefur ynskt at koma higar.

Rósa Árnadóttir er leiðari fyri serbreytina. Hon er sett í starv fyri 4 ár – tað er meðan næmingur hennara er í skúlanum. Hon hefur so sjálv verið við til at seta stuðulin, hon arbeiðir saman við. Tað er eisini neyðugt, at lærarin er við til at seta stuðulin, tí tey arbeiða so sera tætt saman – tveyeini við einum næmingi hvønn dag frá 8 til 12.

Stuðulin hefur í hennara føri 75% starv. Seinnapartar hava tær stundir at prátta um dagin og gongdina, og tær kunnu hjálpa hvørjari aðrari við eygleiðingum, um hvat riggaði, ella hvat gjørdi, at okkurt ikki riggaði. Tær hava eisini stundir til at prátta um dagsins upplivingar og “fáa tað út”, áðrenn arbeiðsdagurin er liðugur. At leggja ætlan fyri næsta dag er sjálvsagt partur av hesum – men má lagast eftir umstøðunum. Rósa er útbúgving menningarnámsfrøðingur (Throskatjálvi) við læraragóðkenning.

MÁNDAGUR	ÞRIÐJUDAGUR	MIÐVINGUDAGUR	ÞUNNUDAGUR	FRIÐGANGUR
24. JAN GEIRSVEF- GT AD LETA MÖÐ HUND	25. JAN JÓHANNA- GÖRÐ JÓHANNA- GÖRÐ JÓHANNA- GÖRÐ	26. JAN VAL LISA: PÓKA T. JÓNA TÓSKA HÖR DANIELA DES T. DANIELA	27. JAN SÖLA/ÞÓRA T. ÞÓRA ÞÓRA ÞÓRA	28. JAN SÖLA/ÞÓRA ÞÓRA ÞÓRA ÞÓRA
MEINUR 9 th 12	MEINUR 9 th 12	MEINUR 9 th 12	MEINUR 9 th 12	MEINUR 9 th 12
1. DES JÓHANNA- BILUR	2. DES HÖRFA A JÓHANNA	3. DES VÖL: - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR	4. DES VÖL: - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR	5. DES VÖL: - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR - ÞÓRA HÖR
MEINUR 9 th 12	MEINUR 9 th 12	MEINUR 9 th 12	MEINUR 9 th 12	MEINUR 9 th 12

Heimasíða skólans er www.tskoli.is/

Flensborgarskúlin í Hafnarfirði

Týsdagur 6. januar 2015

Flensborgarskúlin er vanligur bóklígur miðnáms-skúli og liggur í Hafnarfirði. Skúlin hefur uml. 800 næmingar íalt. Næmingar kunnu sækja úr öllum Reykjavík, men meginparturinn er hiðani úr Hafnarfirði. Serbreytin hefur 26 næmingar, blind, menningartarnað o.o. Skúlin hefur annars nógvar næmingar við lesitrupulleikum, men tey koma ikki á serbreytina. Hetta er bara fyri ung við breki, og vit hava øll møgulig sløg av breki. 3 í koyristóli, ein blindur, ein við autismu. Tað eru bara næmingar við serligum breki ella diagnosu, sum koma her. Onnur ganga í serflokkum (?) við stuðli uttanfyri okkara skipan.

Tað er ongin serskúli í miðnámsøkinum, bara serdeildir á vanligu skúlunum. Eg haldi ikki, at vit ynskja at hava serskúla á miðnámi. Tey ynskja at vera saman við javnaldrunum og øllum hinum næmingunum. Summi hava tó ilt av, at onnur síggja tey fara inn her á serdeildina.

Næmingarnir sækja sum aðrir næmingar, og so taka vit upp tey, sum passa til okkara ból, tey sum vit hava eitt tilboð til. Vit hyggja at almennu námsætlanunum og gera so okkara egnu. Miðað verður eftir at hava hesar triggjar linjurnar: 1) Handverk og list, 2) Ítrótt og heilsu og 3) Telduarbeiði. Øll skulu hava kjarnafak á hóskað stigi, t.d. íslenskt og enskt. Nógvir næmingar taka vanlig fak í vanligum flokkum, og so fer hjálparfólk við. Næmingarnir skulu hava minst 20 klókkutímar um vikuna á serbreyt, og allir næmingar hava ymiskt skema.

Vit eru 7 serlærarar, tað eru lærarar ella throskatjálvar (menningarnámsfrøðingar) við 2 ára eftirútbúgving í serundirvísing + nakrir stuðlar og faklærarar, íalt 14 lærarar. Stuðlarnir eru ung við studentsprógvi, tí tey skulu fylgja einstøkum næmingum við út í vanligu flokkarnar, og tá er tað ein útbúgving, sum stuðulin kennir, og

aldursmunurin er ikki so stórur – tey sita jú saman við hinum í flokkinum, og tí vilja vit hava ungfolk. Lærararnir (øll uttan ungu stuðlarnir) eru sett í starv á jøvnum fœti við aðrar lærara,

men eitt lönarstig hægri enn hinir miðnámslærararnir (sum mest allir hava masterprógv í sínum lærugreinum). Eisini lestrarvegleiðarar eru 1 lönarstig hægri enn vanligu lærararnir. Ein nevnd í skúlanum ásetur, hvat stig hvør lærari skal plaserast á – og sjálvandi fylgja ymsu skúlarnir nøkulunda somu metingum.

Vit undirvísa í bólkum við 2-læraraskipan. Bólkarnir eru upp til 16 næmingar. Bólkar við tveylæraraskipan gevur betri dynamikk.

Íslenska skúlaskipanin er ikki floksskipað; næmingar seta saman hóskaði tal av eindum, íalt 140 stig. Útbúgvingin hevur verið 4 ár, men skal ætlandi stytta til 3 ár næsta ár. Serbreytin skal framvegis vera 4 ár, vóna vit. Næmingar fáa prógv fyri starvsbreyt og skulu taka 140 stig (einingar), men hjá næmingum á starvsbreyt kann tað vera sett

saman av øðrum lærugreinum ella lærugreinum á øðrum stigi enn onnur. Vit hava eisini næmingar, sum hava klárað 70 vanlig stig uppá 4 ár. 11 av 26 næmingum taka upp til 4 fakuttanfyri serdeildina, summi á vanligum stigi og onnur á serstigi. Vit hava verið her í 11 ár. Fyrstu árin máttu vit stríðast fyri at fáa næmingar inn í vanligu flokkarnar, men nú gongur tað sera smidliga, og tey verða væl móttikin. Næmingur skal gera avtalu / sáttmála um fakið. Vit hjálpa so til at velja út, hvat av tilfari floksins hann skal royna at fylgja.

Næmingar til serbreyt søkja fyrst í februar (onnur søkja í mai), so vit hava betri tíð at viðgera umsóknirnar og leggja til rættis. Øll raðfesta 2 ynski og senda skjøl við til fyrsta skúlan, sum sendur skjølini víðari til nr. 2, um næmingurin ikki varð upptikin. Um næmingurin ikki verður tikin upp, sendur nr. 2 skúli skjøluni til skúlamyndugleikarnar

um teir næmingar, sum ikki eru upptiknir. Allir upplýsingar skulu á borðið, og tað skal ganga gjøgnum foreldrini, tí skúlarnir kunnu ikki senda persónligar upplýsingar sínámillum. Vit royna at ansa eftir at hava toluliga javnt av báðum kynum, og at næmingar hóska til teir bólkar, vit hava. So hyggja vit eisini eftir, hvat tey hava sum 2. ynski, og hvussu tey passa har. Skúlarnir tosa sínámillum um upptøku. Mentamálaráðið situr so eftir við eini 10 næmingum, sum onki pláss hava fingið, og so byrja teir at trýsta at fáa tey inn, og vit mugu

fundast um, hvat skal til fyri at fáa tað at bera til. Vit meta um støði og útlit hjá næmingum og savna so í bólkar. Vit fáa so fígging eftir tí.

Dagtilboð er kommunalt tilboð. Tað er eitt ítróttarfelag fyri menningartarnað, og fleiri góð ítróttafólk eru við í altjóða kappingum. Serliga ítróttalærarin í Breiðholti hevur givið íblástur, og okkara ítróttalærari samstarvar við hann. Sosiala økið er kommunalt, miðnámskúlin er statsligur skúli. Kommunan her leggur stóran dent á sosiala økið. Flestu næmingar fáa eina handikappviðbót, og tá tey eru 18 ár, kunnu tey søkja um invalidpensjón. Summi virkistilboð krevja tíverri, at man er invalidpensjónistur.

Kommunan hevur flutningstilboð, sum foreldur kunnu søkja um at nýta. Mong klára at ferðast sjálv. Mentorskipan er partur av vanligu skúlatilboðnum, men vit hava eisini tað, at vit søkja eftir næmingum at fylgja okkara næmingum í fríkorterum og matarsteðgum, og tey fáa so løn ella útbúgvingarstig (poeng) fyri tað. Tey flestu velja heldur at fáa poeng. Tíverri telur tað ikki so nógv eyka í umsóknini til víðari lestur.

Samskiptið við fólkaskúlan er í høvuðsheitum avmarkað til umsóknarmannagongdina.

Mannagongdin er, at um næmingur fær játtandi svar, hava vit fund við foreldrini og skúlan. Vit taka upp hvørt heyst, men ymiskt hvussu mong. Vit vilja ikki vera størri enn hesi umleið 24, og næsta ár fara bara heilt fá út.

Uppmøting er ongin trupulleiki, men sjálvsagt hevur onkur langtíðar sjúkralegu, sum avtala so má gerast um.

Heimasíða skúlans er www.flensborg.is/forsida/

“Hitt húsið” í Reykjavík

Týsdagur 6. januar 2015

Seinnapartin vitja vit “Hitt húsið”, sum er í miðbýnum í Reykjavík, eitt ungdómshús, sum hefur dagtilboð seinnapartar til ung við breki / menningartarni. Har er opið frá 9 til 5 flestu dagar, summar dagar 9 til 23. Tey ungu við breki keypa sær rætt til dagtilboðið. Foreldrini gjalda 17.000 ISK (uml. 800 fkr) og kommunan rindar restina; gjaldið fevnir eisini um seinnapartskaffi. Umframt hetta

dagtilboð er Hitt húsið ungdómshús fyri øll onnur frá 16 – 25ár. Fyrr var tað fyri allar aldursbólkar, eisini eldri, men nú hefur verið roynt at gera tað meira til ungdómshús. 3-4 starvsfólk eru til arbeiðis um kvøldið.

Hetta byrjaði sum verkætlan við at taka 4 menningartarnað inn, og nú er tað vaksið til 38 menningartarnað, sum koma dagliga í dagtímunum. Um kvøldið er húsið fult av ungum, sum koma og fara – og kvøldartilboðið er ókeypis. Tað eru 28 starvsfólk til tey 38, sum eru hvønn seinnapart. Onnur ung koma eisini inn á gólvið um dagin at brúka teldu o.tíl.

Tað er sjálvsagt frívillegt at koma her, men mong av teimum ungu menningartarnaðu hava onki annað at fara til seinnapartar, og tey kunnu ikki vera einsamøll heima. Vit hava longri opið, tá skúlarnir hava frí.

Húsið umsitur eisini summarjobb (ung í arbeiði), sum kommunan fíggjar. Mong ung hava sum summararbeiði at venja okkurt undirhald, sum tey so framføra runt í býnum um summarið. Vanliga summarfrítíðin er frá 13. mai til 18. august. Vanligi skúlin hevur styttri frí.

Vit hava avtalað við nøkur arbeiðspláss, at ung kunnu sleppa í arbeiðsvenjing í 4 vikur, eina viku hvørjum stað. Kommunan rindar. Summi finna so útav, hvat tey duga ella tíma, og onkur hevur endað við at fáa starv.

Tey menningartarnaðu, sum koma í Hitt húsið, hava ikki stuðul við sær. Húsið syrgir fyri arbeiðsmegini. Tað er samskipað koyring, so tey vera heintað á skúlanum og koyrd til “Húsið” – og so koyrd heim kl. 5. Starvsfólkið er nakrir pedagogar (throskatjálvar) + ung lesandi, sum arbeiða við síðuna av ella steðga eitt ár við útbúgvingin fyri at arbeiða. Tey ungu eru vanliga í 50 – 75% starvi, onkur bara 33%. Vit leggja dent á, at tað skal vera hóskaði aldur, so tað kann vera eitt kammeratsligt samband. “Vit fara at fylgjast í dag”: Eitt starvsfólk tekur sær ofta av 2-3 í eina viku, men tað kann eisini henda, at tað er 1:1 eina viku. Tey ungu bólka seg eisini sjálv eftir, hvat tey hava hug til, og so fer onkur við einum øðrum bólki enn upprunaliga ætlað. Tað er ongin trupulleiki, bara ábyrgdin er greið.

Hetta er ein frístaður, ikki skúli, so tað er ongin námsætlan, men sjálvandi skulu tey hava ein struktureraðan dag, fyri at tað skal fungera. Tað er ikki nøkur skipað lektihjálpi í tilboðnum.

Tilgongdin bara veksur, so vit hava alt ov lítið pláss nú. Tað er bara hetta staðið, sum veitir hetta tilboðið. Tey flestu møta sera væl upp; tey eru von við frá barni av at fylgja onkrari líknandi skipan, so tað er natúrligt hjá teimum. Tað er

regluligt samband við skúlan og regluligir toymisfundir t.d. hvørt semestur ella eftir tørvi. Vit hava havt einstøk ung við úteftir reagerandi atferð, sum ikki hava egnað seg at vera her, og so hava vit funnið onkra aðra loysn.

Vit spyrja: Her koma 36. Hvar eru hini ungu menningartarnaðu so? Tað er ein góður spurningur. Okkurt tilboð er til fjølbrekað, so tey eru aðrastaðni. Annars veit eg ikki.

Tað eru um 40 starvsfólk íalt knýtt at húsinum, og tey flestu eru knýtt at dagtilboðnum til menningartarnað.

Heimasíðan er www.hitthusid.is/desktopdefault.aspx

Fjölbreypaskúlin við Ármúla, Reykjavík

Mikudagur 7. janúar 2015

Halldór Bjarnason er leiðari á serbreytini. Hann arbeiðði í einasta serskúlanum í Reykjavík, Klettaskúlanum, tá tað umleið 1992/93 var talan um at onkur ung við menningartarni skuldu í Fjölbreypaskúlan. Tá øtaðist hann við hugsanina, men nú er tað púra sjálvsagt. Tað er ein góð loysn, men fyrri summi krevur tað eisini, at tey fáa seinnapartsansing á sama stað, tí tey megna so illa at

flyta umhvørvi. Harafturat er langa summarfrítíðin sera órógvandi fyrri summar næmingar.

Onkur næmingur í skúlanum hevur tó so stórar avbjóðingar av umhvørvinum og broytingunum, at viðkomandi hevði havt tað betri aðrastaðni. Men øll skulu hava skúlatilboð, um tey ynskja tað. Tað er betri at hava umlætting á sama stað sum undirvísingin, tí so er ein broyting minni hjá næminginum at hugsa um. Halldór vísir til faldara. Nógvar myndir eru á facebook síðuni [facebook.com/fasernamsbraut](https://www.facebook.com/fasernamsbraut).

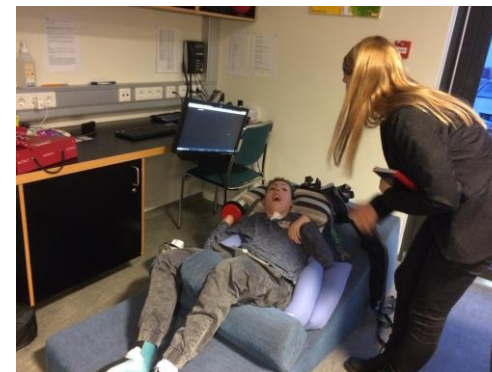
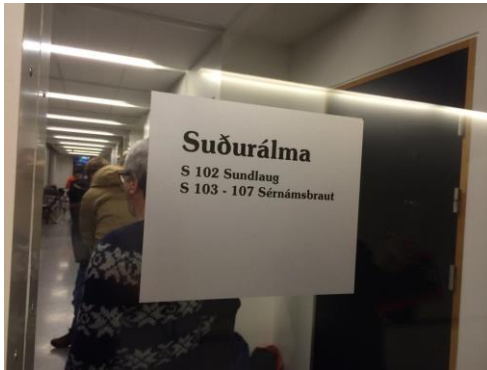

Tað eru serliga trupulleikar við einum næmingi, sum hevði góð ummæli bæði frá fólkskúla og frá foreldrum, men trupulleikarnir byrjaðu skjótt her – so tað er eftir øllum at døma ikki rætta tilboðið til viðkomandi. Møguliga verður hann fluttur til Tækniskólan (Rósu) næsta skúlaár, har hann kann fáa tvey starvsfólk knýtt at sær.

Spurdur um heimaundirvísing er ein møguleiki, svarar Halldór, at heimaundirvísing finst í grundskúlanum, men ikki í miðnámi. Heimaundirvísing í miðnámshepi er bara sum sjúkraudirvísing. Ein trupulleiki við vanligu skúlanum er, at fleiri ung ynskja ikki at taka miðnám, men gevast eftir kravda fólkskúlan. Tann trupulleikin er ikki við teimum við menningartarni. Tað er bara 1%, sum ikki heldur fram á miðnámi.

Fjölbreypaskúlin í Ármúla hevur uml. 800 næmingar í alt, einar 30 á serbreytini. Nógvir næmingar við vanligum lærutrupulleikum og orðblindni eru í vanligu skúlanum. Teir koma ikki á serbreyt. Orðblindaserlærari leggur hinum lærarunum lag á, hvussu tey skulu arbeiða

við tí avbjóðingini, m.a. viðv. tilfari. Tað eru 15 starvsfólk til teir 30 næmingarnar. Helvtin eru útbúgvín fólk, lærarar, throskatjálvar o.a., meðan hin helvtin er óútbúnir stuðlar, sum typiskt eru settir við ¾ tíð. Næmingarnir fara heim kl. 13, men allir lærarar eru til arbeiðis ið hvussu er til kl. 15, so tá hava vit tíð at fundast, og foreldur fáa altíð fatur á okkum. Næmingarnir eru býttir í 3 flokkar eftir tørvinum á stuðli.

Vit senda helst ikki stuðlar við næmingum út í vanligu flokkarnar, tí tað skal síggja so natúrligt út, at tey koma í vanligan flokk. Ikki uttan tað er neyðugt, ella næmingurin ynskir tað. Næmingar á serbreyt vera sera væl móttíknir í vanligu flokkunum. Sera væl! Tey, ið hava trupla atferð, eru lítið saman við vanligu flokkunum, meðan onnur eru nógv saman við vanligum flokkum, hóast tey geva lögín ljóð frá sær o.tíl. Ein næmingur við autismu tekur

nøkur fak saman við øðrum, og hann fer ætlandi at taka fult prógv eftir umleið 8 árum (duplta tíð). Tá arbeiðir hann eitt sindur við síðuna av.

Skúlatíðin skal vera í minsta lagi 20 tímar um vikuna, men summi eru meira, um tey megna at taka tímar saman við øðrum flokkum. Tey hava so eitt sindur longri skúladag. Men serbreytarundirvísingin er vegna avmarkaða játtan bara teir 20 tímarnar. Tey, sum fara í Hitt Húsið, verða so avheintað kl. 13.

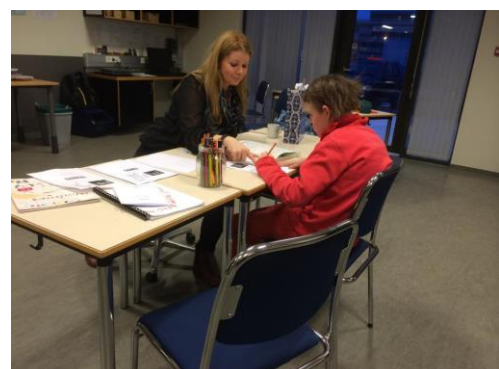
6 ella 7 næmingar búa á bústovni; øll hini búa heima, men tey flestu hava umlætting eina viku um mánaðin, møguliga aðruhvørja viku. Vanliga fáa ungfólk eisini stuðul heima, t.d. 20 tímar um mánaðin. Skúlin samskiptir eftir tørvi við stuðulin, men annars er sera gott samskipti við heim og seinnapartsansing.

Tíð	Málutagur	Ítróttagagur	Alisubstansagur	Fremmingagur	Fremmingagur
8.15-9.30	Íslenska/Starðfræði	TOCH (1)	TOCH (1)	TOCH (1)	TOCH (1)
9.30-10.15	Hugur/Starðfræði	TOCH (1)	TOCH (1)	TOCH (1)	TOCH (1)
10.15-10.30	Húð	Húð	Húð	Húð	Húð
10.30-11.25	TOCH (1)	Skynhjúð	Ítrótt	TOCH (1)	Sund
11.25-12.15	TOCH (1)	Enda	Enda	TOCH (1)	Sund
12.15-12.40	Starðfræði	Íslenska	ATN	Sund	

Halldór nevnið í einum av flokkunum dømi um, at tey spæla Olsen Olsen. Fleiri av teimum eru von at skilja litir og skap í ymiskar kurvar næstan í tað óendaliga. Tað eru vit liðug við her. Tá vit spæla Olsen Olsen snýr tað seg ikki um kortspæl, men um at kenna litir og skap, at duga at bíða eftir tørni, og at læra at tapa. Summi eru bara von at vinna, sama hvørjum tey

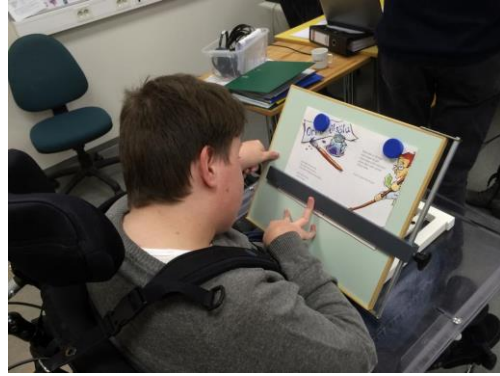
spæla ímóti. Tað ber ikki til. Tey mugu eisini læra at tapa. Sama er, tá vit fara at svimja. Onkur verður illur, tí hann ikki vinnur á mær. Men tað má hann eisini læra. Sjálvsagt lati eg hann vinna onkuntíð og vera bara eitt lítið sindur aftanfyrir við hvørt. Men tað má ikki vera sjálvsagt at vinna.

Vit leggja okkum eina við at verja okkara næmingar fyrir at gera sær fyrir skommum millum aðrar næmingar. Summi kunnu kanska spýta við hvørt, og tá tað lagið er, fara vit ikki við teimum millum onnur, tí tað verður óvirðiligt. Vanligu næmingarnir venjast sera skjótt við brekaðu næmingarnar og umgangast teir hampiliga. Tey

nýggju hyggja kanska eitt sindur teir fyrstu dagarnar, men tað verður skjótt natúrligt. Í einum flokki práta vit við 3 dreingir. Ein teirra dugur framúr væl enskt. Hann trívist væl í skúlanum, tí í skúlanum frammanundan var hann illa happaður, og tað verður hann ikki nú; her hevur hann fingið vinir, sigur hann og hyggur smílandi uppá hinar. Her fer mann ikki við hvørjum øðrum sum djór, sigur hann!

Heimasíða skúlans er www.fa.is

Vitjan í Danmark

Uddannelsescenter Mariebjerg, Vem

Hósdagur 8. januar 2015

Uddannelsescenter Mariebjerg liggur í Vem, vestanfyri Holstebro. Poul Erik Foldbjerg kannar um, at hetta er ein stationsbýur, har eitt ellisheim var niðurlagt. Tá amtið vildi sláa nøkur smærri tilboð saman, bjóðaði býurin hetta fram – væl egnað, hóast nakað av umbygging og umvæling kravdist. Ongin av størru býunum bjóðaði nakað seriøst fram – vístu til okkurt ídnaðarøki o.s.fr. Her var ein býur við øllum teimum funktiónum, sum kravdust. Stór mótstøða millum starvsfólk, men tað varð trumfað ígjøgnum,

og nógv orkað (200.000 kr. settar av) til, at starvsfólk kundu fundast og vera við til at seta sítt merki á. Sera væl eydnað.

Mariebjerg er ungdómsskúli fyri fólk við breki + fleiri kollegiir og sateliteindir. Ingrid Thomsen er leiðari og greiðir frá. Tað, sum bindur saman, er ein mentan og eitt arbeiðsmiljø. Trivnaður hjá bæði starvsfólki og næmingum er alt avgerandi fyri at fáa sum mest burturúr. Tí gera vit nógv við at kanna trivnað. Samskipti er næsti grundarsteinurin. Næstan

alt samskipti er digitaliserað – og tað glíður lætt. Eisini foreldur og avvarðandi kunnu logga á og fáa alla viðkomandi kunning. Tað er fortreyt fyri at skilja teir næmingar, vit hava við at gera. Tann triði grundarsteinurin er at skapa netverk, tí flestu næmingar her hava ikki eitt natúrligt netverk. Teir hava verið í ymsum sereindum, ofta aðrastaðni enn har teir búgva, og hava tí havt sera avmarkaðar møguleikar at skapa netverk. Umráðandi at skapa eitt ungdómsumhvørvi.

Vit hava nakrar og 50 næmingar her, 32 búgva her. 7 aðrastaðni.

Ingrid vísir diagram yvir bygnaðin (undir Holstebro kommunu, sosial- og arbeiðsmarknaðardeildin. Sosiala deildin undir hesum hevur 4 eindir, og Mariebjerg er ein av teimum. Hinar eru viðv. psykiatri, sosialt útsettum og øðrum trupulleikum). Hetta er einasta ungdómsútbúgvingin, sum er ankrað kommunalt. Allar aðrar ungdómsútbúgvingar eru

regionalar. Pengarnir til STU koma sum blokkur til kommunurnar, og tær brúka tíverri pengarnar til alt møguligt annað. Skúlin fær pengar pr. næmingar. Vit upptaka teir næmingar, vit halda vit skulu hava (frá Holstebro og 10 øðrum kommunum). Allir aðrir skúlar fáa bara ein lista við CPR-numrum við teimum næmingum, sum skulu inn eftir summarfrítíðina.

Yvirskipað eru 3 greinar í Mariebjerg: Undirvísing, verkstað og kollegiir. Vaksið nógv síðan kommunureformin í 2007. Undirvísing skipað undir STU og undir lóg um serundirvísing fyri vaksin (LSV). Vit hyggja meira eftir, hvørjum virkisstöði næmingurin er á, enn hvørja diagnosu næmingurin hevur. Lógin sigur, at øll, sum ikki kunnu brúka vanlig skúlatilboð, skulu hava eitt annað ungdómstilboð. HLT verkstað (vard verkstöð) er partur av hesum – annars eitt hugtak, sum er á veg út. Man leggur meira dent á, at tað skal vera meira framhaldandi menning – ymisk sløg av menningartilboðum, líka til 40 ára aldur.

STU lógin ásetur, at fyri at sleppa undir STU skal man klára minst 21 klókkutímar í undirvísing um vikuna – og ikki klára vanligu útbúgvingarnar. So eru tað tey, sum ikki klára 21 tímar um vikuna. Ungdómsráðgevingin metir um førleikarnar og innstillar. Hesir 21 tímarnir fevna ikki bara um undirvísing, men eisini venjing og praktikk. Tey skulu altso fysiskt kunna vera til staðar í 21 tímar. Hjá onkrum kann hvílitíð vera partur av teimum 21 tímunum. Hjá onkrum hava 2 tímar av hvílitíð hvønn dag talt við í teir 21 tímarnar. Hjá onkrum hevur ávíst seinnapartsvirksemi á bústaðnum verið talt við í teir 21 tímarnar. STU leggur upp til, at undirvísing kann eisini vera aðrastaðni. Onkur situr í fongsli, onkur er á heilt øðrum stovnum.

Vit hava hvørt ár næmingar, sum ikki klára 21 tímar. Teir ganga eisini her, men bara ikki undir STU skipanini, men eftir lóg um undirvísing fyri vaksin. Næmingarnir ganga sostatt eftir fleiri lógum, eitt sindur fløkjasligt, men tað merkja næmingarnir ikki so nógv til. Tað er nakað, vit bara forhalda okkum til. Um næmingur er á STU, og so ikki maktar tað eina tíð, so kemur hann á STU pausu og verður fluttur yvir undir lógina um serundirvísing fyri vaksin (LSV). Tað ræður um ikki at spilla STU burtur, tí STU er avmarkað til 3 ár. Aðrastaðni detta næmingar út, um teir ikki klára at uppfylla STU treytirnar. Vit leggja stóran dent á at lofta teimum í aðrari skipan – og so fáa tey inn aftur í STU, tá tey megna tað, so tey halda fram. Roknað verður statsliga við, at 2,3% av árgangi eru undir STU.

Vit skulu fáa eina nýggja FLEX útbúgving á markinum millum erhvervsuddannelse og STU – sum miðar eftir, at fleiri kunnu koma út á vanliga arbeiðsmarknaðin við stuðli (arbeiðsfremjandi tiltøk). Miðað verður eftir, at vard verkstøð meira broyta til at vera stuðul til varda starvssetan á vanliga arbeiðsmarknaðinum.

Virksemið í skúla- og frítíðar og bútilboðnum verður flættað saman.

Umráðandi at leggja dent á virkisføri fram um diagnosu. Man er ikki í einum bólki við næmingum við autismu, tí man hevur autismu, men tí at man hevur ávíst virkisføri. Fyrr høvdu vit takstir eftir diagnosu. Nú eru takstirnir eftir virkisføri – og takstirnir lækka so hvørt sum næmingarnir mennast. Tað er sera gott.

Institutióslógin er burtur í DK. Nú er man ikki fyri lívstíð, har tú fyrst ert komin. Øll skulu hava ein handliplan, og javnan skal eftirmetast, hvussu tað gongur. Málið er, at ein næmingur t.d. er her í nøkur ár, so kann hann flyta í eitt annað búpláss og mennast nakað meira, til hann at enda kann flyta í egna íbúð við stuðli.

Visitation

Vit visitera sjálv til skúlapartin eftir innstiling frá Ungdómsvegleiðingini. Vit fáa tíðliga allar viðkomandi upplýsingar um næmingin. So meta vit um, hvat vit kunnu bjóða honum. Vit fáa eisini at vita, hvønn takst vit skulu rokna við. So eru nakrir næmingar, sum vit siga, at vit vilja fyrst hava tann ella tann takstin í 12 vikur, meðan vit avklára, hvønn

takst vit skulu hava – sum vanliga minkar við tíðini, so hvørt sum næmingurin mennist. Tað kemur eisini fyri, at vit venda aftur til myndugleikarnar (Visitation og Ráðgiving) og siga, at hesin næmingurin krevur eina eyka viðbót í eina tíð. Tað verður vanliga játtað fyri 3 mánaðir í senn. PPR hevur onga funktiún í hesum sambandi, teirra virkisøki er úti í fólaskúlunum; sjálvandi fáa vit skjøl viðv. næmingum, sum eru byrjað hjá PPR, men annars ikki. Tað kemur fyri onkuntíð, at PPR er við í sambandi við upptøkuna. Men vit uppliva ofta, at tað er lítið

gjørt við “udredning”, so vit mugu seta tað í gongd. Vit kunnu við samtykki fáa atgongd til allar upplýsingar í sakini í kommunalu sosialskipanini.

Visitationin til STU er ikki hjá okkum, men í eini STU nevnd. Tá tað er játtað, kann næmingurin søkja til okkara, og tann prosessin fer í gongd. Samstarvið við UU (Ungdómsuddannelsesvejledningen) fungerar sera væl. Tað er vegleiðingarskipanin, sum gongur gjøgnum fólkháskúlan, framhaldsdeild, gymnasium og so framvegis. Tað er UU vegleiðing í deplum. Í hvørjum depli er onkur, sum hevur við fólk við serligum tørvi at gera. Onnur hava bara við miðnám at gera. So vit hava fast við 2 fólk at gera á UU í Holstebro, sum hava við okkara øki at gera. Tilsvandi í Herning o.s.fr.

Tað eru nógv kærumál, tí kommunurnar vilja halda næmingar í egnari kommunu av fíggarligum ávum, so valmøguleikarnir eru í veruleikanum avmarkaðir. Foreldur hava vunnið fleiri kærumál, har kommunan hevur viljað havt næmingin í kommununi, hóast nøktandi tilboðið er í aðrari kommunu.

Í skúlanum eru 3 bólkar, bólkaðir eftir virkisføri. Skúladagurin er frá 9 til 14. Nakrir næmingar duga og dáma at spæla tónleik, og teir vitja av og á eitt ellisheim at spæla eina løtu. Inger hevur hoyrt um Csv Horsens, sum lærði nakrar næmingar at skumpa koyristólar, og so gingu tey av og á túr við teimum eldru á einum ellisheimi – til gleði fyri báðar partar.

Vit brúka nógv myndir í undirvísingini og í kunningini. Vikubræv við myndum at kunna heimið. Ipad er frálíkur at dokumentera virksemini, tí tey kunnu sjálv taka myndir at vísa heima ella øðrum. Ein stórir bólkar av gentum byrjaðu í senn, og tí hava vit gjørt eitt serligt “pígefag” fyri at samansjóða hesar genturnar. Tað eru als ongir trupulleikar av, at summir næmingar búa og aðrir eru bara í dagskúla.

Flestu næmingar koma í skúla við bussi, men nakrir, sum ikki megna at nýta buss, verða koyrdir við taxa. Uppmøtingin er misjovn í bólki 1 og 3, men sera góð í bólki 2. Ov vánaligur strukturur er helst orsøkin til vánaliga uppmøting. Møguliga seta vit eisini ov strong krøv til næmingarnar. Býr næmingur heima, mugu vit taka samband við heim ella bústað at greina, hvat orsøkin er til trupulleikan.

Vit leggja dent á praktikk. Onkrir næmingar á síðsta ári arbeiða t.d. í handli (praktikk) mánadag og mikudag og eru í skúla hinar dagarnar. Tað er ikki fast tal av plássum í hvørjum bólki, so bólkarnir broytast í stødd eftir tørvi.

Hvussu við innklusjón? Hetta er jú ein spesialskúli uttan samband við onnur ung. Hugsu tit um innklusjón? Ja! Innklusjón er ikki bara at vera millum onnur, men at fáa relatióinir og netverk. So tað er umráðandi at hugsa fjølbroytt um innklusjón. Her fata vit ikki innklusjón sum bara at vera inni í einum vanligum skúla og annars vera einsamallur,

men heldur at vera saman við nøkrum av sínum egnu. Men fleiri av okkara næmingum fara út til ymiskt virksemi saman við “vanligum” ungum. Relatióinir millum lærara og næming og millum næmingarnar sínámillum eru grundarlagið undir arbeiðinum!

Spurt var, tí tey virka rættiliga væl fyri, um tey hava møguleika at taka vanligt miðnámsprógv? Summi kunnu møguliga taka VUC seinni, men annars ikki, tí um tey kunnu sleppa í vanligan skúla, fáa tey ikki STU - tað er ein treyt. Ein næmingur, sum kann taka einstøk fak í vanliga miðnámskúlanum kemur heilt vist ikki undir STU.

Onkur næmingur er komin inn frá spesialskúla, men tað vísti seg skjótt, at viðkomandi er normalt begávaður. Eftir at hava skapt tryggjar karmar og kortlagt støðuna, var viðkomandi sendur í vanligan skúla.

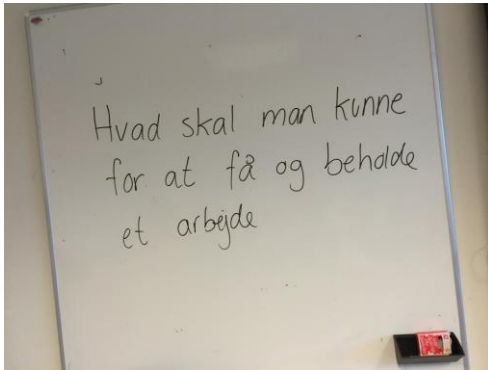
Øll starvsfólk, sum hava við undirvísing og virksemi í húsinum at gera, hava útbúgving. Vit kunnu hava sovandi náttarvakt, tað kostar 6 tímar hvørja nátt. Vit hava í staðin valt at seta ein við sosu útbúgving at arbeiða um náttina við at gera reint, baka o.a. – og so vera tøk at hjálpa, um onkur trupulleiki er um náttina. Tað spardi okkum eina millión kr í øðrum tænaðum

Bústaður afturat skúlatilboði kann í mongum førum vera avgerandi fyri at fá tann tryggleika og struktur heima, sum skal til fyri at fáa skúladagin at fungera. Tryggleiki er ein avgerandi fortreyt!

Fortreyt er alt avgerandi orðið. Hvørjar fortreytir skulu vera uppfyltar fyri at fáa hetta at eydnast.

Heildartilboð

Heildartilboð hefur serliga nógv at siga fyri

kompleksar næmingar – uttan múrsteinar. T.v.s., at starvsfólk frá einum sektori kann fylgja við inn í ein annan sektor fyri at skapa heild. Nógv vitan dettur ofta niður millum heim og skúla – og kostar í menning og møguleikum á báðum støðum. Vit hava innført tøkni til samskipti í sera stóran mun. Vit hava

tí innført QR kotur í stóran mun, sum hjálpir næmingum nógv víðari. Størsti trupulleikin er at fáa starvsfólk at duga og brúka tøkna. Tað er sera umráðandi, at næmingurin fær somu hjálp á øllum støðum. Jobbsentur hava t.d. ikki lært seg hetta. Tí er sera umráðandi, at vit lýsa, hvat skal til. Seymfrítt /múrsteinsfrítt tilboð merkir, at tað er *ein persónur knýttur til viðkomandi sum heildarsamskipari fyri at fyribygja vitanarmiss millum ymsu eindirnar ella sektorarnar*. Fyri tann einstaka merkir tað, at tú skalt tosa við tann eina persónin, sama hvør skipanin er.

Kim Sanddal er leiðari fyri undirvísingini. Ingrid heldur fram: Skiftið millum ymsu partarnar, t.d. bústað og skúla, er alt avgerandi. Vit senda og fara at halda fram við at senda starvsfólk millum stovnar fyri at tryggja skiftið, so næmingurin ikki missir vunnar førleikar av broyttum strukturi. Summi hava lært hjálparloysi. Tað skulu vit burturfrá. Hugsu um

ein við autismu, sum hevur verið her og búð her, og so kemur út á verkstað og bústað. Fólk fylgir við fyri at tryggja skiftið, og tað hevur verið ein suksess. Eisini um næmingur flytur í egna íbúð, kann stuðulin frá okkum fylgja við, og í nógvum førum kann stuðulin minka til fáar tímar um vikuna, og í summum førum koma tey bara inn til Mariebjerg til vegleiðing einaferð um vikuna, t.d. at gjøgnumganga fíggarviðurskipti, innkeyp, kanna post o.a. Tey, sum klára hetta, kosta jú ikki stórvegis í tænastu.

Vit leggja eina við at læra okkara næmingar at brúka skype ella facetime, so vit eisini kunnu vegleiða tann vegin, tá tey eru flutt. Um næmingarnir hava lært tað og eru tryggir við tað, so riggar tað sum vegleiðing, er okkara roynd. Fleiri næmingar halda hetta vera eina frálíka loysn. Vit skulu ikki keypa dýr spesialprogramm, men brúka tøkna, sum øll hava við

hondina. Tað er eisini ein trygd um náttina, um tey vakna og eru ótrygg, at tey kunnu ringja við skype ella facetime til náttarvaktina at fáa nøkur góð ráð. Eisini foreldur eru sera glað fyri hetta. Tøknin gevur ótrúligar møguleikar. Tað eru vit, sum mugu læra okkum at brúka tað. Og so er tað rættiliga bíligt.

Víðkan við at stovna satelitteindir hevur verið eitt sindur trupul, tí vit hava eitt sera gott arbeiðsmiljø her, og so verður man fluttur út í eitt einkultmansprosjekt í eini satelitteind. Tað er sjálvsagt meira einsligt. So tað er umráðandi at hava eina basu – sparring.

Leiðslan er í løtuni 3 leiðarar, verður økt til 5 fyrsta februar. Fundarfrásagnir eru eitt framhaldandi skjal, sum vit skriva punkt á hvør í sínum lagi, og tá vit so hava fund, skriva vit beinleiðis inn í sama skjalið – og vit arbeiða bara víðari við sama skjali. Innanhýsis samskiptið er pappírsleyst via intranet, sms-skipan o.a. Tungt at fáa innført, men sera gott.

Í hesum bólkinum vóru 14 næmingar og 4 lærarar/starvsfólk

Ingrid er leiðari. So eru tveir javnstillaðir funksjónsleiðarar, vit verða 4 fyrsta februar. Vit hava so hvør sítt ábyrgdarøki, men sparra og loysa hvønn annan av eftir tørvi. So vit hava ein flatan struktur. Umleið 90 starvsfólk í ár. Felags leiðsla er fortreyt fyri at fáa skúla og bústað at arbeiða saman. Vit hava

altíð felags áhuga í at fáa mál loyst. Tað er eitt sindur truplari, tá næmingur býr á øðrum bústovnum. Men

fyri tað mesta gongur eisini tað væl. Varnast vit mistrivnað ella okkurt, biðja vit beinan vegin um fund við viðkomandi, tað veri seg heim ella búpláss, um støðuna, og hvat vit kunnu gera fyri at loysa málið. Sera umráðandi at taka mál upp skjótt, so trupulleikar verða loystir, meðan teir eru smáir – áðrenn teir hava fingið tíð at vaksa. Fleksiblar loysnir eftir tørvinum hjá tí einstaka eru neyðugar. Stundum krevur tað eitt dýrt átak í avmarkaða tíð, og tað er oftast bæði betri og bíligari enn eitt minni átak yvir longri tíð. Vit vilja hava fíggarligt ráðarúm til at kunna seta neyðug tiltøk í verk beinanveg. Vísir tað seg at hjálpa, venda vit okkum til kommununa at greiða frá støðuni og loysnini, fyri at fáa játtanina økta tilsvarandi. Vit kunnu ikki bíða eftir játtanini. Vit handla fyrst.

Tey flestu søkja inn á skúlan um várið, men næmingar kunnu koma afturat gjøgnum alt árið. Mariebjerg kann siga nei til næming. Hvat hendir so, um ongin vil taka næming? So venda

myndugleikarnir aftur til okkara og spyrja, hvat skal til fyri at fáa hetta at bera til. Kim skal t.d. hitta ein umsøkjara í morgin á fundi saman við kontaktfólki. So skal hann meta um, um Mariebjerg hevur nakað at bjóða honum – ella um tað má vera onkur individuell loysn. Nú er ikki fastur takstur fyri at ganga her, men individuellur eftir meting.

Heimasíðan skúlans er www.uc-mariebjerg.dk/index.php?page=kontakt

Holstebro kollegium

Bygt sum ítróttakollegium, men vit leiga avlopspláss. Vit hava 7 pláss; tað er ongin náttarvakt og ongin vakt sunnudag. Næmingar gera sjálvir mat og gera reint – leiga kollegiikamar sum onnur ung. Leigan her er so mikið dýr, at myndugleikarnir skjóta 1000 kr. afturat í part. STU næmingar fáa ikki SU men kontanthjálp.

Skjernvej, Hostebro

16 næmingar, upprunaliga partur av Mariebjerg, men nú hava vit verið her í skjótt 3 ár. Næmingarnir her minna nógv um ból 1 í Mariebjerg. Nakrir næmingar hava diagnosur, men summir hava bara vanligar avbjóðingar. Næmingar eru í praktikki ymsastaðni. Í lýtuni eru tveir næmingur so væl fyri, at teir kunnu fara inn í vanliga útbúgving eftir STU.

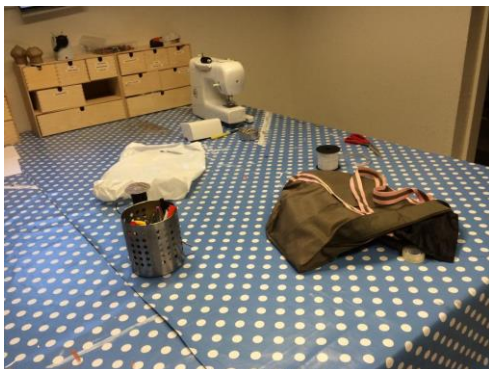
Hesir næmingar fáa “uddannelseshjælp” sum er eitt sindur lægri enn kontanthjálp. Hesi fara neyvan at fáa pensjón – onkur hevur roynt at søkt og fingið noktandi svar. Fleiri av næmingunum búa á kollegiinum, ið vit sóu, og summi búa heima.

Vit hjálpa næmingum við fíggarligum viðurskiftum, at stovna e-boks, at lesa og skilja brøv frá toll og skatt o.ø. Hvussu søkir man um stuðul til hetta ella hatta, ella regulerar skattaprosentið.

Næmingarnir ganga her 3 ár. Fyrsta árið eru teir kanska 1-2 dagar um vikuna úti í eitt tíðarskeið. Tann parturin økist við tíðini, um útlitini og málið eru arbeiðsmarknaðurin. Fyri onnur er tað ein lívsroynd, ein uppliving, men ikki málið við útbúgvingini. Her er undirvísing

hvønn dag. Misjávnt, hvussu nógvan stuðul tey mugu hava við. Onkur má hava fólk við sær, onnur bara fylgjast á staðið at byrja við. Onkrir næmingar koma higar frá Mariebjerg, aðrir komauttanifrá. Men her ganga so at siga bara Holstebro borgarar. Um ein næmingur hevur gingið eitt ár á Mariebjerg, og vit so finna útav, at Skjernvej er betri egnað, so kann næmingurin flyta (tað øvugta kann eisini henda).

Starvsfólkini eru útbúnir lærarar, ein er bæði lærari og pedagog. Tey flestu vilja helst sita saman í stovuni, men summi vilja vera avsíðis og sita so í ymsum hølum. Øll eiga eitt fast arbeiðspláss í húsinum, um tey vilja sita einsæris og arbeiða við onkrum – ella verða biðin um at arbeiða einsæris. Geocaching hevur verið eitt gott ítriv hjá fleiri.

Dømi um ymiskt, sum næmingarnir sjálvir gera. Næmingarnir verða tiknir við í praktiska arbeiðið, eisini uttandura.

“Vi skal gøre det, der virker” er grundhugsanin. Tvs. at í summum førum byrjar undirvísingin heima, tí tað er tað, sum næmingurin megnar. Summir næmingar fáa eitt “kompetencebevis”, tá teir eru lidnir her. Og summi keypa sær STU-húgvu eins og aðrir studentar.

Tað ræður um at hugsa so fleksibult og einstaklingssentrerað sum møguligt. Leiðslan gongur her við hvørt tvørtur um stovnsmørk, og vit kunnu so javna fíggarliga eftir tørvi, um starvsfólk frá einum myndugleika flytur til annan myndugleika at arbeiða eina tíð.

Kunning um OCN

8. januar 2015

Kunning frá fólki hjá STU Viborg um OCN (Open College Network). OCN verður brúkt sum validering sum heild – við vekt á arbeidsfærleikar. Tað kann væl vera, at tað er ein útbúgving, sum ger, at ein fær ávíst starv – men tað eru sosialu færleikarnir, sum gera, at ein meistrar starvið.

Vit hava ein pakka av OCN modulum, sum tey fara ígjøgnum, og so kunnu einstakir næmingar velja onkur serlig skeið. Nógv er reint fakliga arbeidsmarknaðarrættað, men sumt er sosialt rættað fyri at kunna varðveita starvið. OCN verður einans brúkt, tá tað gevur meining, t.e. at málini eru realistisk.

OCN byrjar nú at fáa útbreiðslu í DK í ymsum skúlaformum og økjum. OCN er td. sera gagnligt at læra fólk við Aspergers tað sosiala økið, og serliga við tí bólkinum má man tryggja, at tey ikki bara hava lisið og lært tað, men at tað er innarbeitt. Ein styrki við OCN er, at tað gevur objektivt mál at máta øll hugsandi viðurskipti. Við tað at tað er vinnan sjálv, sum hevur ásett krøvini í ymsu skeiðunum, merkir tað, at vinnan í grundini sigur, at: “tey, sum duga hetta, tey kunnu vit brúka”. Tað kann vera, at summi t.d. hava brúk fyri at læra persónligt reinføri og at mæta til tíðina umframt at læra okkurt arbeiði. Vit brúka tó bara OCN har tað gevur meining, tvs. á teimum økjum, ið einstaki næmingurin hevur brúk fyri at læra. Ein heildarætlan er sera virðismikil.

Tá ein nýggj útbúgving / øki skal gerast í OCN gera vit eitt útkast. Síðani gjøgnumganga vit hetta saman við eini nevnd frá viðkomandi vinnuøki, um hetta er tað, sum er ynskiligt at duga. Tað er ein nevnd, sum OCN Danmark hevur sett, sum viðger hetta. Tað eru fleiri slíkar nevndir fyri ymisk yrki og øki. Í Onglandi eru fleiri aðrir felagsskapir, ið líkjast OCN. OCN Danmark hevur so fingið avtalu um at umboða skipanina í Norðurlondum.

Tað er ov tíðliga enn at siga nakað um, hvussu starvsútlit eru – tað er so nýtt enn. Fyrsta holdið royndist væl og 78% fingi okkurt slag av arbeiði / Flex. Men nú er nógv størri partur av næmingunum menningartarnað, og tey hava kanska ikki somu arbeidsmøguleikar. Men vit eru sum heild væl nøgd higartil.

Av starvsfólki er helst helvtin lærarar. Hin helvtin hefur aðrar færleikar, t.d. sosialpedagog, ergoterapeut, sosu útbúgving o.a.

Knudmosecenteret, Herning

Fríggjadagur 9. januar 2015

Knudmosecenteret liggur í Herning. Her ganga umleið 80 næmingar á tveimum ymiskum adressum. Tey taka móti næmingum, sum ikki kunnu vera í vanligum skúla. Undirvíst verður vanliga móti próvtøku 9./ 10. flokk. Næmingar kunnu so fara víðari á VUC ella í praktikk til vanligt arbeiði.

Aspergers halda seg vera unik, so vit royna at læra tey, at tað er lættari at broyta seg sjálvan enn hinar 7 milliardirnar í heiminum. Vit góðtaka ikki diagnosu sum forkláring. Fleiri, sum skulu til Asp-It koma her eitt ár at læra tað sosiala – og so mennast tey so nógv sosialt, at tey heldur vilja fara undir eina vanliga útbúgving aftaná.

Øll kunnu mennast; øll kunnu læra. Tað er ikki til diskussiún. Spurningurin er bara, hvat tey skulu læra. Hjá onkrum er samskipti tað mest týðandi at læra. Her brúka vit mest OCN á sosiala økinum. Vit brúka ikki OCN fakliga til næmingar, sum kunnu klára eitt vanligt prógv, tí tá er fakliga prógvið OK.

Øll vaksa av, at vit hava væntanir til teirra. Tí vísir tað seg ofta, at tá eitt ár er farið, megna tey nógv meira, enn tá tey komu inn á skúlan. Tí er umráðandi ikki ov tíðliga at meta um móguleikar og seta føst mál, tí so verður málið kanska sett ov lágt! Tað vísir seg at rigga fínt at hava næmingar við Aspergers og ADHD saman, tí Aspergers vera opnari, og ADHD læra at konsentrera seg.

Skúlin legði stóran dent á venjing. Tey høvdu eisini verið við í Chris Mc Donald sending.

Vit bjóða næmingum altíð við á fundir um tey – og tey eru við til at taka allar avgerðir um seg sjálvan. Vit halda tað vera sera umráðandi, at tá næmingur er liðugur hjá okkum, fylgja

vit teimum og stuðla teimum víðari. Vit hava avmarkaðar møguleikar, men royna. Bara nakrir fáir tímar av og á kunnu gera mun.

Her hava vit ikki tað sosiala á skemanum, men flætta tað inn í alt annað virksemini. Vit avtala fokus fyri eitt tíðarskeið saman við næminginum og eftirmeta við samtalum hvørja ella aðruhvørja viku. Næmingurin sleppur í stóran mun sjálvur at velja fokusmál – okkurt, hann heldur seg hava tað serliga trupult við.

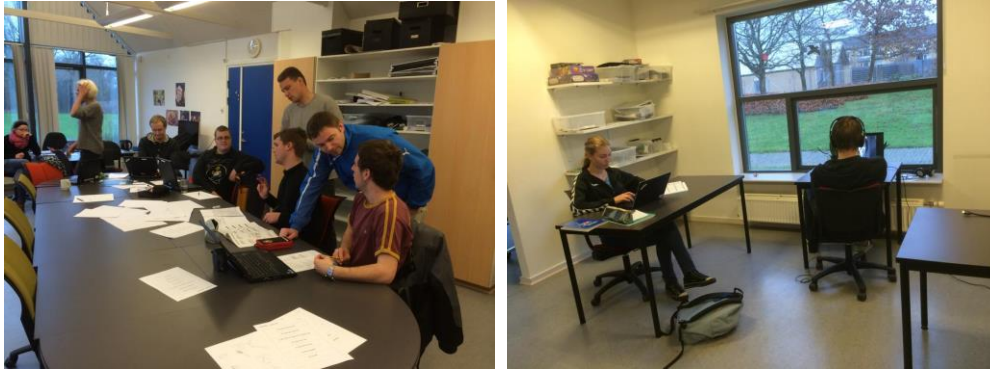
Fleiri av lærarunum/starvsfólkunum hava upprunaliga aðra útbúgving: Elektronikmekanikari, múrari, skógararbeiðari. Tað er sera virðismikið at hava fólk við kunnleika til mong ymisk øki, tí áhugamál næminganna kunnu vera so ymisk. Nakrir fáir næmingar (einir 5-6) hava eisini seinnapartstilboð. Hini fara heim eftir skúlatíð.

Tað kemur fyri, at vit fáa næmingar, sum hava ligið heima í eini 2-3 ár; tað er sera trupult. Tá er okkurt samskipti gloppið burturímillum stovnar. Tíbetur er tað sjáldsamt, nú STU er fult virkið. UU (Ungdommens Uddannelsesvejledning) heldur kanska, at næmingurin gongur á háskúla, men so er næmingurin givin og liggur heima. Vit høvdu eitt dømi, har vit byrja við, at lærari fer heim at vitja, at skapa samband, ganga ein túr. So byrja vit við fjarundirvísing via Skype. Vit fáa so lokkað næmingin higar, og tá vit finna útav, at honum dámar at spæla FIFA, fáa vit greipað hann saman við FIFA áhugaðum lærara. So spæla teir FIFA saman, og við tíðini venur hann seg við at vera her – og nú hevur hann enntá verið við á námsferð. (Vit mæta hesum næmingi á gongini seinni og prátta við hann – og hann prátar við okkum fremmandafólk og svarar spurningum um gongdina og útbúgvingarætlanir; heilt ótrúligt!) Ein veikleiki við STU skipanini er, at vit vera sammett við privatar fyritøkur, sum bjóða STU út bíliga og uttan miðvís faklig mál fyri menning. Vit ringja hvønn dag til næmingar, sum ikki eru møttir, og ofta koyra vit at heinta tey (hava buss).

90% av tí at vera ein góður pedagogur eru menniskjaligu eiginleikarnir. Hini 10 % kunnu lærast. Vit gera næmingum eina bjarnatænastu, um vit ikki alla tíðina noyða næmingar at forhalda seg til normalu krøvini í samfelagnum. Vit kunnu ikki loka næmingar inn í eina kunstiga verð. Vit mugu introdusera tey til normalverðina. Vit hava fingið nógv skeld fyri at

blanda aspergers og ADHD. Men vit hyggja at menniskjum, ikki diagnosum. Autismufelagið og foreldur eru sera skeptisk – men vit síggja, at tað virkar, og tað viðurkenna fakfólk eisini.

Danir brúka eisini eitt, sum eitur “kompetencebevis” til næmingar, sum ikki fáa vanligt prógv, og sum ikki brúka OCN.

Heimasíða skúlans er www.knudmosen.dk/for-elever/praktiske-oplysninger/

Fylgiskjøl 2-11
til tilmælið

Fylgiskjal 2:

Listi yvir OCN-gongdir á praktiska / vinnuliga økinum.

INDHOLDSFORTEGNELSE	2
Catering	12
Catering – Varm mad	12
Catering - Kold mad	13
Catering – Maskiner og udstyr	14
Catering - Hygiejne	15
Catering - Ergonomi	16
Catering - Varm mad	17
Catering - Kold mad	18
Catering – Maskiner og udstyr	19
Catering - Hygiejne	20
Catering - Ergonomi	21
Bagning	22
Arbejde i kantinen	23
Bagning	23
Ernæringslære	24
Ernæringslære, 2	25
Grundlæggende madlavning, 2	26
Kendskab til cafékøkkenet, 1	27
Kendskab til cafékøkkenet, 2	28
Centralkøkkenet	29
Bagning	29
Frugt og grønt	30
Køkkenrengøring	31
Opvask i storkøkken	32
Pakke tilbehør i emballage manuelt	33
Rengøring af lokaler og servicering	34
Skrevne og uskrevne regler i storkøkken	35
Praktik på Ardagh Glass Holmegaard	36
Betjening af pakkemaskine	36
Depalletering og pallestabler	38
Nummerlæser og skrænge	39
Detail: COOP	40
Telefonbetjening og kundevejledning*	40
Lovgivning/Praksis for skiltning*	41
Oprydning og rengøring (Kun FAKTA)	42
Oprydning og rengøring (Kun Kvickley)	43
Serviceydelser og garantiordninger	44
Varepræsentation og vareoplæg	45

Hyldetrimning og opfyldning	46
Regler ang. butikstyveri/røveri, arbejdsmiljø, uniformering og personale (Kun Kvickly)	47
Regler ang. butikstyveri/røveri, arbejdsmiljø, uniformering og personale (Kun Fakta)	48
Detailhandlen - Ergonomi	49
Intern information, kommunikation og samarbejde	50
Kassterminalbetjening	51
Praksis ved svindkontrol	52
Vareregistrering, -anvendelse, -holdbarhed og optælling.	53
Behandling af emballage	54
Sælge cykler og sæsonvare (Kun Kvickly)	55
Ekspedition i service center (Kun Kvickly)	56
Ekspedition i kiosk (Kun Kvickly)	57
Arbejde i Bistoen (Kun Kvickly)	58
Arbejde i Bageriudsalget (Kun Kvickly)	59
Arbejde i en frugt og grønt afdeling. (Kun Kvickly)	60
Blomster (Kun Kvickly)	61
Arbejde med ferskvare (Kun Kvickly)	62
Bilka	63
Generelle procedurer i varehus - elektroniske systemer	63
Generelle procedurer i varehus	64
Kasse i produktion	65
Kassebetjening 1 - kassebetjening	66
Kassebetjening 1 - kundeservice	67
Kassebetjening 2 - Kundeservice	68
Kommunikation og service	69
Lager i produktion	70
Lagerarbejde og varehåndtering, butik - varehåndtering og service	71
Overblik over generelle funktioner i varehuset og kassen - Elementær kaseteknik	72
Overblik over generelle funktioner i varehuset og produktion	73
Varehusets regler og samarbejdskodeks	75
ISS Cleaning	76
Rengøringsassistent - Viden om materialer	76
Rengøringsassistent - Viden om metoder	77
Rengøringsassistent – Rengøringsplan/metodeplan	78
Rengøringsassistent– Faglige kompetencer	79
Rengøringsassistent - Ergonomi	80
Rengøringsassistent - Viden om materialer	81
Rengøringsassistent - Viden om metoder	82
Rengøringsassistent– Rengøringsplan/metodeplan	83
Rengøringsassistent – Faglige kompetencer	84
Rengøringsassistent - Ergonomi	85
Rådhuservice	86
Personlige og sociale kompetencer - modul 1	86
Personlige og sociale kompetencer - modul 2	87
Personlige og sociale kompetencer - modul 1	88

Personlige og sociale kompetencer - modul 2	89
Rengøringsassistent: Modul 1 - viden om materialer og metoder	90
Rengøringsassistent: Modul 2 - faglige kompetencer	91
Rengøringsassistent: Modul 2 - faglige kompetencer	92
Rengøringsassistent: Modul 2 - faglige kompetencer	93
ISS Ejendomsservice	94
Ejendomsservice - Græsslåning, fejning og lugning	94
Ejendomsservice - Ergonomi	95
Ejendomsservice - Hækkeklipping og beskæring	96
Ejendomsservice - Vintervedligeholdelse	97
Ejendomsservice - Vicevært	99
Ejendomsservice - Græsslåning, fejning og lugning	100
Ejendomsservice - Ergonomi	101
Ejendomsservice – Hækkeklipping og beskæring	102
Ejendomsservice - Vintervedligeholdelse	103
Ejendomsservice - Vicevært	104
Sosu	105
Etik og egenomsorg	105
Personlig pleje	106
Personale politik, beklædning og tavshedspligt	107
Egne kompetencer på ældreområdet	108
Dokumentation	109
Praktisk bistand, rengøring og tøjvask.	110
Hjælpemidler	111
Ældreplejen	112
Dække bord og hjælpe med spisning i samarbejde med den enkelte beboer	112
Hjælp til og aktivitet med plejehjemsbeboere med respekt for deres ønsker og behov	113
Hygiejne samt vask og rengøring på plejehjem	115
Praktik som portør på Sygehus Syd	117
Kommunikation for portører	117
Affaldshåndtering på sygehus	119
Madhåndtering på sygehus	120
Uniformering og sikkerhed på sygehus	121
Praktik i børnehave	122
Børns leg 3-5år	122
Praktik i SFO	123
Børns leg 6-8år	123
Udvikling og pædagogik 6-8 år	124
Praktik i Gartneri Kiel	125
Gartneri	125
mødestabilitet, orden, selvstændighed og kommunikation med kolleger	127
Praktik i Gartneri Kjærgaarden	129
Faglige og personlige færdigheder på gartneri	129
Praktik hos Ib Andresen	131
Køkkenhjælp - håndtering af maskiner og automater	131

Kopi og papirhåndtering	132
Frankering af post - ud af huset	133
Borrdækning til gæstebesøg og møder samt løbende rengøring	134
Arkivering	135
Postomdeling	136
Praktik hos Fyns Transport og Event	137
Værktøj, service og førstehjælp 2	137
Fakturere	139
Hjul og batteri	140
Hjul og batteri	141
Indhente priser	142
Indhente priser	143
Løn og skatteberegning	144
Kørselsadministration	145
Opsøgende markedsføring 2	146
Opsøgende markedsføring 1	147
Mødestabilitet, orden, selvstændighed og kommunikation med kolleger	148
Personlige kompetencer 3	149
Værktøj, service og førstehjælp 1	150
Frugt	152
Praktik hos Danske Fragtmænd	153
Betjene sorteringsanlæg	153
Sortering af gods på terminalen	154
Personlige færdigheder 2	155
Personlige færdigheder 3	156
Pedelmehjælper hos Danske Fragtmænd 2	159
Pallesortering	161
: Læsse trailer 1	162
: Læsse trailer	163
: Losse trailer 2	164
: Introduktion, sikkerhed og arbejdsmiljø	165
Praktik hos TimeOut Grillbar	166
Tilberedning af mad - pølser og hotdogs	166
Tilberedning af mad - diverse retter, Baguettes og middagsretter	167
Tilberedning af mad - burgere	168
Sikre korrekte temperaturer	169
Personlige færdigheder, grill	171
Periodisk rengøring i grillbar	173
Køkkenredskaber, -maskiner, -færdigheder og opfyldning	175
Køkkenhygiejne, soignering og skader	177
Kundeservice	178
Bestillinger, kasse og planlægning	179
Ugentlig rengøring	180
Daglig rengøring i grillbar	182
Praktik hos Lynfrost	184

Modtagelse og udlevering af frysevarer	184
Mødestabilitet, orden, selvstændighed og kommunikation med kolleger	186
Praktik hos Rice	187
Arbejdsfaglige færdigheder, Rice	187
Virksomhedens arbejdsfællesskab	189
Helt ud på virksomheden	194
Arbejdspladskultur på dansk	194
Arbejdspladskultur på dansk	196
Danskfaglige færdigheder	197
Danskfaglige færdigheder	198
Social kommunikation på en arbejdsplads	199
Social kommunikation på en arbejdsplads	200
Kvinder på vej på arbejde	201
Arbejdspladskultur på dansk	201
Arbejdspladskultur på dansk 1	202
Arbejdspladskultur på dansk 2	203
Arbejdspladskultur på dansk 2	204
Arbejdspladskultur på dansk 3	205
Arbejdspladskultur på dansk 3	206
Danskfaglige færdigheder - mundtligt	207
Danskfaglige færdigheder – mundtligt	208
Danskfaglige færdigheder - skriftligt	209
Danskfaglige færdigheder – skriftligt	210
Håndtere almindelige computerprogrammer	211
Læringsmodulets titel:	212
Social kommunikation på en arbejdsplads	213
Fritidsjobkursus	214
Forståelse af arbejdskultur	214
Jobsøgning – Afsøgning af arbejdsmarkedet	215
Jobsøgning – Skriftlig jobansøgning	216
Jobsamtale	217
EGU forforløb	219
Personlig økonomi 1	219
Personlig økonomi 2	220
Adfærd og kropssprog	221
Adfærd og kropssprog	222
Beskrivelse af praktikvirksomhed 1	224
Beskrivelse af praktikvirksomhed 2	225
Arbejdsliv - respekt og kommunikation 1	226
Arbejdsliv - respekt og kommunikation 2	227
Personlig hygiejne	229

Fylgiskjal 3

Listi yvir OCN-gongdir á økinum Persónligir og sosialir førleikar

(Sama evni stendur á fleiri síðum, um tað er lýst á fleiri stigum, oftast stig 1 og stig 2)

Personlige mål	5
Personlige mål	6
Personlig økonomi	7
Personlig økonomi	8
Rammer, regler og fokus	9
Rammer, regler og fokus.	10
Grundlæggende computerkendskab	11
Håndtere almindelige computerprogrammer	12
Microsoft Word tekstbehandling	13
Netværk	14
Netværk	15
Gruppearbejde og gruppedannelse	16
Personlig hygiejne	17
Personlig hygiejne	18
Mødestabilitet og orden.	19
Sprog og kommunikation	20
Virksomhedspraktik og arbejdspladsforståelse	21
Hverdagsliv	22
Adfærd og kropssprog	22
Adfærd og kropssprog	23
Indtroduktion til KRAM(S) modulet	24
Arbejdsmarkedsforståelse/kendskab	25
Arbejdsmarkedsforståelse/kendskab	26
Arbejdstempo	27
Bordskik og manerer	28
Bordskik og manerer	29
Gruppearbejde og gruppedannelse	30
Gruppearbejde og gruppedannelse	31
Håndtere almindelige computerprogrammer	32
Kend dig selv – lidt bedre	33
Kend dig selv – lidt bedre	34
Kendskab til mobning	35
Kendskab til mobning	36
Konflikthåndtering	37
Indtroduktion til KRAM(S) modulet	38
Mødestabilitet og orden.	39
Mødestabilitet og orden.	40

Netværk	41	
Netværk	42	
Personlig økonomi	43	
Personlig økonomi	44	
Læringsmodulets titel: Personlig hygiejne		45
Personlig hygiejne	46	
Personlige mål	47	
Personlige mål	48	
Rammer, regler og fokus	49	
Rammer, regler og fokus	50	
Sprog og kommunikation	51	
Sprog og kommunikation	52	
Basisforløb	53	
Gruppearbejde og gruppedannelse	53	
Service og virksomhedsrelaterede hygiejnekrav		54
Rengøring	55	
Mødestabilitet og orden.	56	
Sprog og kommunikation	57	
Virksomhedspraktik og arbejdspladsforståelse		58
Microsoft Word tekstbehandling	59	
Jobansøgning	60	
Jobsamtale	61	
Generelle ergonomiske principper og APV		62
Fitness og kost	63	
Arbejdstempo	64	
Grundforløb	65	
Gruppearbejde og gruppedannelse	65	
Kundeservice og personlig hygiejne hos ISS		66
Arbejdsglæde og sygefravær	67	
Sprog og kommunikation	68	
Virksomhedskultur og arbejdsværdier hos ISS		69
Jobansøgning	70	
Jobsamtale	71	
Arbejdstempo	72	

Lýsingarblað 1

Sosial heildarlýsing

almannaverkið

Dagfesting <input type="text"/>	Gjört hefur <input type="text"/>	Journal nummar <input type="text"/>
------------------------------------	-------------------------------------	--

Endurmenning

Arbeidsmarknaður <input type="text"/>	Gerandisdagur <input type="text"/>	<input type="text"/>
--	---------------------------------------	----------------------

1. Umsókn

Søkt verður um – set kross	Arbeidsfremjandi tiltak: ☐ virknisvenjing ☐ arbeidsbúgving ☐ stuðul til íverksetan ☐ tillagað starv ☐ avtalað løn til fyritiðarpensjonist ☐ leiðbeinaraskipan Barn, sum ber brek: ☐ meirútreiðslur ☐ intøkumissur ☐ umlætting ☐ stuðul Endurvenjing: ☐ venjing ☐ skeið Fyritiðarpensjón: ☐ fyritiðarpensjón ☐ hjálpar-/røktarviðbót ☐ avlamisveiting ☐ umsiting	Hjálparráð: ☐ útlán av tólum ☐ stuðul ☐ avlamisbil ☐ bústaðarbroytingar Trivnaðartænasta: ☐ búfelagsskapur ☐ sambýli ☐ røktarstovnur ☐ bú- og viðgerðartilboð ☐ stuðul ☐ umlætting ☐ virknistilboð Uppihaldshjálp vegna: ☐ sjúku ☐ arbeidsloysi ☐ vantandi barnansing ☐ deyðsfall ☐ samlívsslit ☐ barnsburð ☐ aðra orsøk Annað: ☐ Lýs nærri hvat: <input type="text"/>
Lýs stutt hvat søkt verður um	<input type="text"/>	

2. Persónur

For- og eftirnavn	«Navn»	
P-tal	«Navnekode»	
Bústaður	«Adresse», «Postnummer»	
Samband	☐ telefon ☐ gift/ur ☐ stök/stakur	☐ teldupostur ☐ sambúgvandi ☐ einkjustøða
Hjúnalags- / samlívsstøða (set x)		
Maki/sambúgv – hevur tað týdning fyri málið	navn og føðingardagur ☐	
Børn – hevur tað týdning fyri málið	navn og føðingardagur ☐	navn og føðingardagur ☐
Annað – sosial støða, uppvøkstur o.a. av týdningi		

3. Búviðurskifti

Býr	einsamøll/-mallur ☐	saman við foreldrum ☐
	saman við hjúnafelaga ☐	saman øðrum ☐

4. Arbeiði / uppihald

Uppihaldsgrundarlag í lýtuni	☐
Skúlagongd	☐ 7. flokk ☐ fráfaringarroynd fólaskúlans ☐ miðnám ☐ aðra skúlagongd – hvørja? ☐
Útbúgving	☐
Starvsroyndir – stutt lýsing	☐
Arbeiðsviðurskifti - starvsbrøkur, inntøka, tímatal v.m.	☐

5. Heilsa og virkisførleiki

Kropslig heilsa sambært umsøkjara - lýs stöðuna, bágar, skerjingar v.m.	[ ]
Sálarlig heilsa sambært umsøkjara - lýs stöðuna, bágar, skerjingar v.m.	[ ]
Virkisfæri sambært umsøkjara - lýs og met um stöðuna, gerandisdagin, í arbeiðshæpi v.m.	[ ]

Flytfæri	[ ]
Sosialir færleikar - evni at innganga í sosialar og arbeiðsligar samanhagir	[ ]
Innlæringsevni (meting) - til dæmis, hvussu viðkomandi hevur tað við skúlagongd, upplæring, brúk av miðlum o.l.	[ ]

Heilsuviðurskipti sambært læknaváttan – stuttur samandráttur	Diagnosa	[ ]
	Sjúkrasøga	[ ]
	Viðgerðarmøguleikar og eru hesir tryttir	[ ]
	Meting av arbeiðs- og virkisfærinum	[ ]
	Meting av hvat møguliga kann betra virkis- og arbeiðsmøguleikarnar	[ ]

6. Ogn/skuld

Lýs ognarviðurskiftini, hefur tað týdning fyri málið	[ ]
--	-----

7. Egin umsorgan

Gerandisdagur - stuðulstørvur - persónligur, sosialur, í mun til virkni/arbeiði	[ ]
Bústaður - stuðulstørvur - egin bústaður, stovnur, sambýli, uttan bústað	[ ]
Misnýtsla (rúsevni/rúsdrekka)	[ ]
Heilivágsnýtsla	[ ]
Sosialir trupulleikar (annað)	[ ]

8. Netverk og frítíð

Stuðul í familju og nærumhvørvi	[ ]
Áhugamál	[ ]
Frítíðarítriv	[ ]

9. Samband við aðrar myndugleikar ella stovnar

Lýs hvat og í hvørjum sambandi	[ ]
--------------------------------	-----

Lýsingarblað 2

Arbeiði og uppihald

almánaveitið

Dagfesting	Gjørt hevur	Journal nummar
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

1. Starv

Lýsing av størvum	Arbeiðsgevari	Uppgáva	Ár
Starvsroyndir Lýs verandi ella seinasta starv	Arbeiðsstaður		
	Arbeiðsuppgávur		
	Hvørjar uppgávur megnaði umsøkjari		
	Hvørjar uppgávur megnaði umsøkjari ikki		
	Hví endaði starvi		
Arbeiði uttanfyri Føroyar Bert í mun til ftp	Hevur umsøkjari arbeitt uttan fyri Føroyar – hvar?	Ja <input type="text"/>	Nei <input type="text"/>
	Um ja, nær og hvar		
Arbeiðstíð	Lýs arbeiðstíð í seinasta starvið		
	Lýs arbeiðstíð viðkomandi hevur arbeitt sum meginreglu		

Inntøka	Ár	Arbeiðsinntøka	ALS, Almánaveiting o.l. – upplýs slag
	2013		
	2012		
	2011		
	2010		
	2009		
	2008		

Inntøka d.d.	
	Viðvíkjandi fyriritðarpensjónsmálum <u>skulu</u> dagfærdir upplýsingar um núverandi inntøkuviðurskipti framganga av metingini og tilráðingini (lýsingarblað 4).

Arbeiðsloysi	Tíðarskeið	Møgulig orsök til arbeiðsloysi

2. Útbúgving

Útbúgving	Útbúgving	Tíðarskeið
	☐ Fólkhaskúli	
	☐ Miðnám	
	☐ Onnur útbúgving – heiti <input type="text"/>	
	☐ Onnur útbúgving – heiti <input type="text"/>	
	☐ Lærupláss – arbeiðsgevari <input type="text"/>	
	☐ Styttri førleikagevandi skeið – heiti <input type="text"/>	
Ikki gjøgnumfærð útbúgvingarroynd	Lýs nærri, slag av útbúgving og møguliga orsök til, at útbúgvingin ikki bleiv gjøgnumfærð <input type="text"/>	
Úrslit av útbúgving	Lýs nærri, hvussu umsøkjari metti seg klára útbúgving og evt próvúrslit <input type="text"/>	

3. Arbeiðsbúgving

Framdar arbeiðsbúgvingar royndir	Tíðarskeið	
	Slag av fyriskipan	
	Úrslit av hesum royndum	
Arbeiðsbúgving framyvir	Eru arbeiðsbúgvingar móguleikar?	
	Er útlit fyri at arbeiðsbúgving vil betra um arbeiðsføri - Meting ráðgevans	

4. Sosialir førleikar í arbeiðshøpi

Sjálvstøðugar arbeiðsuppgávur (royndir við at arbeiða sjálvstøðugt)	
Samstarv / toymisarbeiði (til dømis royndir við at arbeiða saman við øðrum, hvussu dámar viðkomandi at arbeiða saman við øðrum, royndir við samstarvstrupulleikum og annað viðkomandi)	

5. Innlæringarevni

Evni at nema sær bókligan færleika Dømi, hvussu viðkomandi hevur tað við skúlagongd, brúk av miðlum o.tíl.	
Evni at nema sær handaligan færleika (dømi, hvussu viðkomandi higartil hevur lært seg nýtt, hvørji handalig avrik og áhugamál hevur viðkomandi o.tíl.):	
Umsiting av veiting	Lýs nærri, klárar persónurin sjálvur at umsita veitingina. Um ikki: Hvørja loysn viðmælir Menningardepilin, ella hvør loysn er longu funnin/gjørd?
Meting ráðgevans	

6. Áhugamál

Lýs áhugamál hjá umsøkjara í mun til arbeiði	
Sær borgarin hesi kunna betra færleikar ella nýtast í sambandi við arbeiðsmarknaðin?	
Meting ráðgevans	

7. Ynski um arbeiðsfremjandi tiltøk

Hvør hjálp metir umsøkjarin skal til fyri at koma í arbeiði	
Framtíðar ætlanir	
Meting umsøkjarans av egnum styrkjum og framtíðar útlitum	
Meting ráðgevans	

8. Forðingar – stutt lýsing

Hvørjar forðingar metir umsøkjarin eru ella kunnu verða í mun til at kunna gerast sjálfvorsyrgjandi (heilsa, færleikar, sosial viðurskipti o.l.)	
Hvat metir borgarin er ein loysn	
Meting ráðgevans	

Lýsingarblað 4

Meting, tilráðing og avgerð

almannahverkið

Dagfesting <input type="text"/>	Gjört hefur <input type="text"/>	Journal nummar <input type="text"/>
------------------------------------	-------------------------------------	--

Søkt verður um	
----------------	--

Samandráttur	
--------------	--

Meting og tilráðing hjá ráðgeva	
---------------------------------	--

Viðmerking hjá leiðara	
Dato	Navn

Hjáløgd skjøl	innanhýsis uttanhýsis
---------------	--------------------------

Avgerð og grundgeving	

Lýsingarblað 3

Virkislív, heimalív og frítíð

almannaverkið

Dagfesting <input type="text"/>	Gjört hefur <input type="text"/>	Journal nummar <input type="text"/>
------------------------------------	-------------------------------------	--

1. Líkamlig heilsa – hvussu upplivir viðkomandi líkamligu heilsustøðuna

Lýsing av sjúku / avlamni - stutt	<input type="text"/>
Møgulig diagnosa	<input type="text"/>
Lýsing av heilsuligum bágum og skerjingum	<input type="text"/>
Lýsing av viðgerð	<input type="text"/>
Lýsing av heilivágsnýtslu	<input type="text"/>
Lýsing av ávirkan á arbeiðsføri	<input type="text"/>

2. Sálarlígg heilsa – hvussu upplivir viðkomandi sálarlígg heilsustøðuna

Lýsing av sjúku / avlamni - stutt	<input type="text"/>
Møgulig diagnosa	<input type="text"/>
Lýsing av heilsuligum bágum og skerjingum	<input type="text"/>
Lýsing av viðgerð	<input type="text"/>
Lýsing av heilivágsnýtslu	<input type="text"/>
Lýsing av ávirkan á arbeiðsføri	<input type="text"/>

3. Læringarevni

Lýsing av læringarevni - so sum lesi- og skriviførleiki, royndir frá skúla	<input type="text"/>
Eru læringarevni ávirkaði - í hvønn mun og á hvønn hátt	<input type="text"/>

4. Sosialir færleikar

Eru avmarkingar í sosialu færleikunum - um ja, lýs nærri	☐
Hvørji sosial sambond hevur viðkomandi - familju, vinfólk starvsfelagar, felagsskapir v.m.	☐
Er tørvur á stuðli í mun til at fáa ella vera í sosialum sambondum	☐

5. Flytføri

Eru avmarkingar í flytførinum - um ja, lýs nærri	☐
Eru avmarkingar í flytførinum í heiminum	☐
Avmarkingar til at ferðast uttan fyri heimið	☐
Avmarkingar, sum kunnu hava týdning í mun til arbeiði ella skúlagongd o.tíl.	☐
Avmarkingar í atkomu til bústað, arbeiði, skúla o.tíl.	☐
Er tørvur á hjálpartóli - um ja, lýs nærri	☐
Er serligur tørvur í mun til flutning - bilur, koyriskipan ella líknandi	☐

6. Bústaður

Lýs bústaðarviðurskipti hjá viðkomandi	☐
Hefur viðkomandi stuðulstørv í mun til at hava egnan bústað	☐
Eru bústaðarviðurskiptini nøktandi	☐
Er tørvur á tillæðingum	☐
Er tørvur á at skifta bústað	☐
Er tørvur á vardum bústaði - um ja, lýs hvat slag	☐
Er tørvur á umlætting	☐

7. Gerandisdagurin

Lýs gerandisdagin hjá viðkomandi	☐
Persónligt reinføri	☐
At halda hús	☐
Reingerð	☐
Matgerð	☐
Skipa samdøgrið	☐
Fíggjarviðurskipti o.tíl.	☐
Innkeyp o.tíl.	☐
Samband við myndugleikar og onnur	☐
Annað	☐

8. Frítíð, vart verkstað ella virknistilboð

Lýs frítíðarvirksemi og áhuga hjá viðkomandi	☐
Er tørvur á stuðli í frítíðini - um ja, lýs nærri	☐
Er tørvur á vardum verkstaði ella virknistilboði - um ja, lýs nærri	☐

9. Misnýtsla

Hefur viðkomandi trupulleikar av <u>rúsdrekkamisnýtslu</u> - um ja, lýs tíðarskeið, slag og hvussu víðfevnt	[ ]
Hefur viðkomandi trupulleikar av <u>rúsevnamisnýtslu</u> - um ja, lýs tíðarskeið, slag og hvussu víðfevnt	[ ]
Hefur viðkomandi trupulleikar av <u>heilivágsmisnýtslu</u> - um ja, lýs tíðarskeið, slag og hvussu víðfevnti	[ ]
Hefur viðkomandi verið í viðgerð	
Møguligar fylgjur	

10. Annað

Stuðul – familja og nærumhvørvi - Lýsing av stuðulsmøguleikum í nærumhvørvinum	[ ]
Annar stuðul - so sum sjálvsognarstovnar, onnur almenn tilboð, felagsskapir, privat umlætting ella tílíkt	[ ]
Aðrir sosialir trupulleikar - lýsing av móguligum øðrum sosialum trupulleikum, sum viðkomandi hevur ella hevur havt – uppvøkstur, lógarbrot, harðskapur, siðamisbrot o.tíl.	[ ]
Hava hesir sosialu trupulleikar ávirkan á virkisfærið í dag - á hvønn hátt og í hvønn mun	[ ]

Virkisætlán

Ráðgevi/samskipari:

Dagfesting:

Hvat ynskir borgarin?
Meting ráðgevans av førleikum og skerjingum (kropsligum, sálarligum, menningarligum og sosialum)
Val av fyriskipan, grundgeving

Mál	fyriskipan	tíðarætlán	uppfylging
Lutmál	fyriskipan	tíðarætlán	uppfylging
Lutmál	fyriskipan	tíðarætlán	uppfylging
Lutmál	fyriskipan	tíðarætlán	uppfylging
Lutmál	fyriskipan	tíðarætlán	uppfylging

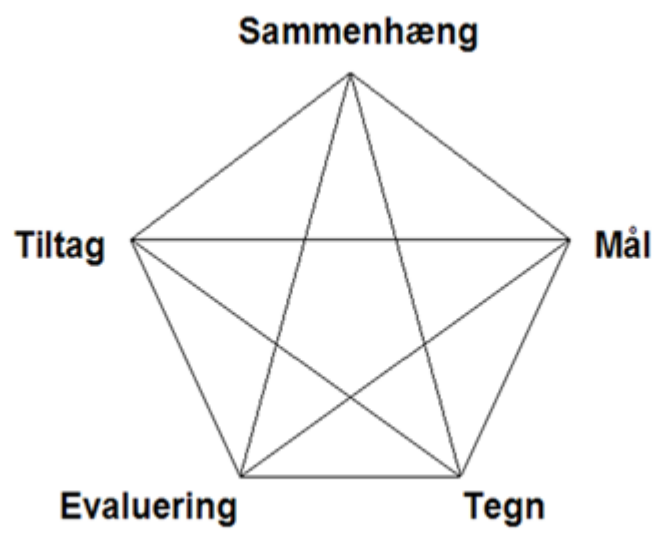
Undirskrift

Viðskiftafólk

Ráðgevi

SMTTE myndil

Navn:

Føðingardagur:

Starvsfólk, ið gera Virkisætlan:

Dagur:

Avtalan byrjar:

Samanhangur:	Borgaraynski Starvsfólka- meting Bakgrund	
Málið:	Hvat ynskja vit?	
Tekin:	Hvussu síggja vit, at vit eru á røttum veg?	
Tiltøk:	Handling	
Eftirmeting	Er málið nátt? Hví? Hví ikki?	

Dømi um stuðulsupphæddir til næmingar í Serliga Skipaðum Miðnámi.

Lestaruðul til lesandi í Føroyum

Lægri studningurin: 18 ár og eldri heimabúgvandi í 11 mðr. **1.838 kr. um mð.**

Hægri studningurin: 18 ár og eldri útibúgvandi í 11 mðr. **3.815 kr. um mð.**

Lóg um arbeiðsfremjandi tiltøk

Veitingar til fólk í arbeiðsfremjandi tiltaki eru ásettar eftir aldri, bústøðu og forsyrgjarastøðu.

Næmingarnir eru í aldrinum 16- 25 ár og í flestu førum ikki- forsyrgjarar.

Er móttakarin undir 25 ár og sambúgvandi við foreldur er veitingin pr. 1.5.2014 **4.898 kr. um mð.**

Er móttakarin undir 25 ár og ikki sambúgvandi við foreldur er veitingin pr. 1.5.2014 **8.164 kr. - -**

Er móttakarin undir útbúgving og fær lestrarstuðul verður hesin trektur frá veitingini, soleiðis at upphæddin, viðkomandi fær tilsamans, er onnur av nevndu upphæddum um mð. áðrenn skatt.

Lóg um almannapensjónir

Hægsta fyriritíðarpensjón **14.838 kr. um mð.**

Verður veitt persónum sum mugu roknast sum varandi óarbeiðsførir í eini og hvørjari vinnu, ella sum einans hava smávegis eftir av arbeiðsføri.

Miðal fyriritíðarpensjón **10.789 kr. um mð.**

Verður veitt persónum hvørs arbeiðsføri, orsakað av likamligum ella sálarligum avlamni, varandi er minkað við í minsta lagi 2/3.

Fær ein fyriritíðarpensjonistur lestrarstudning ávirkar hann ikki fyriritíðarpensjónina. Hevur persónurin ikki aðrar inntøkur ávirkar pensjónin heldur ikki lestrarstuðulin. T.e. at persónurin fær báðar upphæddirnar.

HFP + stuðul heimabúgvandi **16.676 kr. um mð.**

HFP + stuðul útibúgvandi **18.653 kr. um mð.**

MFP + stuðul heimabúgvandi **12.627 kr. um mð.**

MFP + stuðul útibúgvandi **14.604 kr. um mð.**

Árið 2018							
Mentortoymi í Tórshavn	10	6	25				150
Mentortoymi í Eysturoynni	8	6	25				150
Mentortoymi í Klaksvík	6	6	25				150
Mentortoymi í Suðuroy	3						-
Frítíðartilboð í Tórshavn	10	6	70				420
Frítíðartilboð í Eysturoynni	8	6	70				420
Frítíðartilboð í Klaksvík	6	6	70				420
Frítíðartilboð í Suðuroy	3						-
Frítíðarklubbur í Tórshavn 2 kvøld um viku	10	6	20				120
Frítíðarklubbur í Eysturoy	8	6	20				120
							1.950
							15.018
Meirkostnaður pr. ár				2.082	4.152	4.452	4.332

Total	2015	2016	2017	2018
Bústaðartilboð	552	1.104	1.656	2.208
Mentortoymi	450	1.350	2.550	3.750
Frítíðartilboð	840	2.940	5.040	7.140
Frítíðarklubbur	240	840	1.440	1.920
	2.082	6.234	10.686	15.018